

# Konsekvensutredning med anledning av nya föreskrifter och allmänna råd om beviljning av omställningsstudiestöd samt ändrade föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel och studiestartsstöd

## Sammanfattning

Omställningsstudiestödet är en del av regeringens omställningspaket för långsiktigt förbättrad flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har tagit fram nya föreskrifter avseende omställningsstudiestödet. CSN:s förslag berör följande områden:

- Definitioner i CSN:s föreskrifter.
- Vad som avses med förvärvsarbete i offentlig sektor.
- När en studerande anses ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad.
- Beräkningen av tid med annan ersättning.
- Beräkning av inkomst av förvärvsarbete.
- Förvärvsarbete som huvudsyssla.
- Beräkning av studietid och studietakt.
- Beräkning av förvärvsarbete.
- Krav på studieresultat.
- Omräkning av inkomst till motsvarande heltidsarbete.
- Studiefinansiering från annat land.
- Yttrande från omställningsorganisationer.
- Ansökan och beslut om omställningsstudiestöd.
- Utbetalning av omställningsstudiestöd.
- Uppgiftsskyldighet för läroanstalter, andra utbildningsanordnare och för studerande.
- Avgifter för administrativa kostnader.

I samband med arbetet med föreskrifterna om omställningsstudiestöd har CSN även justerat och ändrat i sina sedan tidigare gällande föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd.

## CSN huvudkontoret

Denna konsekvensutredning avser belysa kostnadsmissiga och övriga konsekvenser som de nya föreskrifterna leder till.

## Innehållsförteckning

1. Bakgrund .....	9
2. Överväganden och förslag .....	9
2.1 Definitioner .....	9
2.2 Anvisade medel .....	11
2.3 Målgrupp och arbetsvillkor .....	13
2.3.1 Beräkning av tiden med förvärvsarbete .....	13
2.3.2 Beräkning av tid som jämföras med förvärvsarbete .....	15
2.3.3 Beräkning av inkomster av förvärvsarbete .....	17
2.3.4 Villkor för huvudsyssla .....	18
2.4 Utbildning som stödet får lämnas för .....	20
2.5 Studietid och studietakt .....	21
2.5.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd .....	21
2.5.2 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd .....	23
2.6 Beräkning av förvärvsarbetets omfattning under studietiden .....	25
2.7 Prövning av studieresultat .....	26
2.7.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd .....	26
2.7.1.1 Beräkning och avrundning av vilket studieresultat som är att jämföra med studier i normal studietakt .....	26
2.7.1.2 Utbildning på en annan utbildning med omställningsstudiestöd .....	29
2.7.3 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd .....	30
2.8 Beräkning av omställningsstudiestöd .....	32
2.9 Samordning med andra stöd .....	35
2.10 Yttrande från omställningsorganisationer .....	36
2.11 Ansökan och beslut .....	37
2.12 Utbetalning av omställningsstudiestöd .....	39
2.12.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd .....	39
2.12.1.1 Vad en utbetalning i efterskott varje månad får omfatta .....	39
2.12.1.2 Villkor för utbetalning .....	40
2.12.1.3 Utbetalningssätt .....	41
2.12.2 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd .....	42
2.13 Uppgiftsskyldighet för läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	43

2.13.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd.....	43
2.13.1.1 Uppgifter under studietiden .....	44
2.13.1.2 Uppgifter om studieresultat .....	45
2.13.1.3 Hur uppgifter lämnas .....	46
2.13.2 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd .....	47
2.14 Uppgiftsskyldighet för den studerande .....	48
2.14.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd.....	48
2.14.1.1 Vad den studerande ska anmäla.....	48
2.14.1.2 När den studerande ska anmäla .....	51
2.14.2 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd .....	52
2.15 Avgifter för administrativa kostnader.....	53
2.15.1 Uppläggningsavgift .....	53
2.15.2 Expeditionsavgift för återkrav .....	54
2.16 Studiemedel i form av studielån med hänsyn till den studerandes ålder .....	55
2.17 Förtur till studiemedel med det högre bidraget.....	57
2.18 Återbetalning av studiemedel som den studerande inte önskar utnyttja .....	59
3. Vilka berörs av ändringarna? .....	62
3.1 Studerande.....	62
3.2 Läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	62
3.3 Omställningsorganisationer.....	62
4. Kostnadsmässiga och andra effekter.....	63
4.1 Definitioner .....	63
4.2 Anvisade medel.....	63
4.2.1 Konsekvenser för studerande .....	63
4.2.2 Konsekvenser för myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	63
4.2.3 Konsekvenser för CSN.....	63
4.2.4 Konsekvenser för staten .....	63
4.3 Målgrupp och arbetsvillkor.....	64
4.3.1 Konsekvenser för studerande .....	64
4.3.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer, myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	65
4.3.3 Konsekvenser för CSN.....	65

4.3.4	Konsekvenser för staten .....	66
4.4	Utbildning som stödet får lämnas för .....	66
4.4.1	Konsekvenser för studerande .....	66
4.4.2	Konsekvenser för myndigheter och omställningsorganisationer .....	66
4.4.3	Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	66
4.4.4	Konsekvenser för CSN .....	66
4.4.5	Konsekvenser för staten .....	67
4.5	Studietid och studietakt .....	67
4.5.1	Konsekvenser för studerande .....	67
4.5.2	Konsekvenser för myndigheter och omställningsorganisationer .....	67
4.5.3	Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	67
4.5.4	Konsekvenser för CSN .....	67
4.5.5	Konsekvenser för staten .....	68
4.6	Beräkning av förvärvsarbetets omfattning under studietiden .....	68
4.6.1	Konsekvenser för studerande .....	68
4.6.2	Konsekvenser för omställningsorganisationer .....	68
4.6.3	Konsekvenser för myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	69
4.6.4	Konsekvenser för CSN .....	69
4.6.5	Konsekvenser för staten .....	69
4.7	Prövning av studieresultat .....	69
4.7.1	Konsekvenser för studerande .....	69
4.7.2	Konsekvenser för myndigheter .....	70
4.7.3	Konsekvenser för omställningsorganisationer .....	70
4.7.4	Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	70
4.7.5	Konsekvenser för CSN .....	71
4.7.6	Konsekvenser för staten .....	71
4.8	Beräkning av omställningsstudiestöd .....	71
4.8.1	Konsekvenser för studerande och arbetsgivare .....	71
4.8.2	Konsekvenser för CSN .....	72
4.8.3	Konsekvenser för staten .....	72
4.9	Samordning med andra stöd .....	72
4.9.1	Konsekvenser för studerande .....	72

4.9.2	Konsekvenser för myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	73
4.9.3	Konsekvenser för CSN .....	73
4.9.4	Konsekvenser för staten .....	73
4.10	Yttrande från omställningsorganisationer .....	73
4.10.1	Konsekvenser för studerande .....	73
4.10.2	Konsekvenser för omställningsorganisationer .....	73
4.10.3	Konsekvenser för CSN .....	74
4.10.4	Konsekvenser för staten .....	74
4.11	Ansökan och beviljning .....	74
4.11.1	Konsekvenser för studerande .....	74
4.11.2	Konsekvenser för myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	74
4.11.3	Konsekvenser för CSN .....	74
4.11.4	Konsekvenser för staten .....	75
4.12	Utbetalning .....	75
4.12.1	Konsekvenser för studerande .....	75
4.12.2	Kostnadsmässiga effekter .....	75
4.12.3	Konsekvenser för omställningsorganisationer och myndigheter .....	75
4.12.4	Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	75
4.12.5	Konsekvenser för CSN .....	76
4.12.6	Konsekvenser för staten .....	76
4.13	Uppgiftsskyldighet för läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	76
4.13.1	Konsekvenser för studerande, omställningsorganisationer och myndigheter .....	76
4.13.2	Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	76
4.13.3	Konsekvenser för CSN .....	77
4.13.4	Konsekvenser för staten .....	77
4.14	Uppgiftsskyldighet för den studerande .....	77
4.14.1	Konsekvenser för studerande .....	77
4.14.2	Konsekvenser för omställningsorganisationer, myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare .....	78
4.14.3	Konsekvenser för CSN .....	78
4.14.4	Konsekvenser för staten .....	78

4.15 Avgifter för administrativa kostnader.....	78
4.15.1 Uppläggningsavgift .....	78
4.15.1.1 Konsekvenser för studerande.....	78
4.15.1.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer, myndigheter läroanstalter och andra utbildningsanordnare.....	78
4.15.1.3 Konsekvenser för CSN.....	78
4.15.1.4 Konsekvenser för staten .....	79
4.15.2 Expeditionsavgift för återkrav .....	79
4.15.2.1 Konsekvenser för studerande.....	79
4.15.2.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer, myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare.....	79
4.15.2.3 Konsekvenser för CSN.....	79
4.15.2.4 Konsekvenser för staten .....	79
4.16 Studiemedel i form av studielån med hänsyn till den studerandes ålder .....	79
4.16.1 Konsekvenser för studerande .....	79
4.16.2 Konsekvenser för CSN .....	80
4.16.3 Konsekvenser för staten .....	80
4.17 Förtur till studiemedel med det högre bidraget.....	80
4.18 Återbetalning av studiemedel som den studerande inte önskar utnyttja .....	81
4.18.1 Konsekvenser för studerande .....	81
4.18.2 Konsekvenser för CSN .....	81
4.18.3 Konsekvenser för staten .....	82
5. EU-rätten.....	82
6. Tidpunkt för ikraftträdandet och behov av speciella informationsinsatser .....	82
6.1 Tidpunkt för ikraftträdande och behov av övergångsbestämmelser .....	82
6.1.1 Omställningsstudiestöd .....	82
6.1.2 Studiemedel och studiestartsstöd .....	83
6.2 Behov av informationsinsatser .....	83
6.2.1 Omställningsstudiestöd .....	83
6.2.1.1 Kommunikation med blivande studerande .....	83
6.2.1.2 Kommunikation med omställningsorganisationer och utbildningsanordnare .....	84
6.2.1.3 Kommunikation med andra myndigheter .....	85

6.2.1.4 Intern kommunikation på CSN.....	85
6.2.2 Speciella informationsinsatser – studiemedel och studiestartsstöd.....	86



## 1. Bakgrund

I regeringens proposition 2021/22:176 *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* presenteras en reformerad arbetsrätt, ett nytt grundläggande omställnings- och kompetensstöd samt ett nytt studiestöd, omställningsstudiestöd. Det nya omställningsstudiestödet ska komplettera det reguljära studiestödet och finansiera studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Riksdagen har den 8 juni 2022 fattat beslut om propositionen och en ny lag om omställningsstudiestöd. Regeringen utfärdade den 9 juni en förordning om omställningsstudiestöd.

Utformningen av det nya omställningsstudiestödet har gjorts i enlighet med den principöverenskommelse som parterna på den privata arbetsmarknadens har träffat. Regeringen har i sin proposition anfört att en lagstiftning som parterna står bakom generellt sett har goda förutsättningar att fungera väl i praktisk tillämpning. Regeringen uttrycker vidare att det finns ett behov av att stärka de ekonomiska förutsättningarna för äldre yrkesverksamma att återvända till studier, vilket det nya omställningsstudiestödet gör.<sup>1</sup>

Riksdag och regering har lämnat möjlighet för CSN att utfärda föreskrifter om omställningsstudiestöd. CSN lämnar här förslag till nya föreskrifter för omställningsstudiestöd, se bilaga 1.

Regelverket för omställningsstudiestöd innehåller en hög grad av lagreglering. CSN har i sitt arbete med föreskrifterna strävat efter att begränsa den närmare regleringen till vad som är nödvändigt. CSN har i utformandet av föreskrifterna utgått ifrån vad regeringen framfört i sin proposition kring bakomliggande syften med respektive reglering, och hänvisar till i departementspromemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*.<sup>2</sup> CSN har vidare strävat efter att föreskrifterna ska vara enkla, tydliga och transparenta för de studerande, möjliggöra maskinell hantering i så hög grad som möjligt, och överensstämja med motsvarande reglering inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet när det är lämpligt.

CSN lämnar också vissa förslag på nödvändiga förändringar i sina föreskrifter för studiemedel respektive studiestartsstöd som föranleds av införandet av ett nytt omställningsstudiestöd. CSN föreslår också vissa andra ändringar i nämnda föreskrifter, se bilaga 2 och 3.

## 2. Överväganden och förslag

### 2.1 Definitioner

I 5 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd definieras ord och uttryck som förekommer i lagen. I 3 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd

<sup>1</sup> Proposition 2021/22:176. *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*, s. 82 och 83

<sup>2</sup> Ds 2021:18. *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*, Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet

framgår att ord och uttryck i förordningen har samma innebörd som i lagen. Därutöver föreligger ett behov av att definiera ytterligare begrepp för att underlätta förståelsen och tillämpningen av författningen.

I de föreskrifter om beviljning av omställningsstudiestöd som CSN föreslår används samma terminologi som i lag och förordning. Därtill har sådana ytterligare begrepp som behövs för en enkel utformning av föreskrifternas olika bestämmelser definierats. Förslaget har varit den begreppsapparat och systematik som redan används i CSN:s föreskrifter om beviljning av studiemedel och studiestartsstöd.<sup>3</sup> De begrepp som CSN valt att definiera är beviljningsperiod, senaste beviljningsperiod, studieomfattning, studieperiod, studiestödsperiod och studietakt.

Begreppen beviljningsperiod och senaste beviljningsperiod definieras på samma sätt som i myndighetens föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd. Med beviljningsperiod avses således den tidsperiod från och med den första kalendervecka till och med den sista kalendervecka som omställningsstudiestöd, studiemedel eller studiestartsstöd har beviljats för i samma beslut. Den senaste beviljningsperioden är den kalendermässigt senaste veckan som någon av stödformerna lämnats för. Föreskrifterna avseende studiemedel och studiestartsstöd har reviderats på så sätt att definitionen avseende beviljningsperiod även omfattar omställningsstudiestöd.

Med studieomfattning avses studiernas omfattning uttryckt i poäng eller heltidsveckor, vilket överensstämmer med definitionen som gäller för studiemedel och studiestartsstöd. Även definitionen av studieperiod motsvarar den som används för studiemedel och studiestartsstöd. Med studiestödsperiod avses den del av en studieperiod som en studerande beviljas omställningsstudiestöd, studiemedel eller studiestartsstöd för. Det uttrycks i ett antal kalenderveckor. Även här har föreskrifterna i studiemedel och studiestartsstöd reviderats till att omfatta omställningsstudiestöd.

Begreppet studietakt inom det reguljära studiemedelssystemet definieras som studieomfattning i förhållande till studieperiodens längd uttryckt i studier på heltid, minst 75 procent av heltid och minst 50 procent av heltid. Regeringen har avseende omställningsstudiestödet ansett att det är av stor vikt att säkerställa flexibiliteten i systemet genom att tillhandahålla fler studietakter än i det reguljära studiemedelssystemet.<sup>4</sup> CSN anser att det föreligger behov av ytterligare definition i föreskrifterna mot bakgrund av den skillnad som föreligger i förhållande till studiemedel. Studietakt definieras som studieomfattning i förhållande till studieperiodens längd uttryckt i studier på heltid eller minst 75, 60, 50, 40 respektive 20 procent av heltid.

Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och

<sup>3</sup> Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel samt Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd.

<sup>4</sup> Prop. 2021/22:176, s. 208 f

allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel innehåller också listor med definitioner av begrepp som används i respektive föreskrift. CSN föreslår nödvändiga ändringar i dessa definitioner till följd av införandet av ett nytt omställningsstudiestöd. CSN bedömer dessutom att vissa begrepp som redan definieras i annan författning, som studiemedel eller studiestartsstöd, är överflödiga att definiera även i myndighetens föreskrifter. CSN föreslår att sådana begrepp ska strykas.

#### *Konsekvenser och alternativa lösningar*

CSN:s ambition är att hålla ihop de olika studiestöden och regelverken för dessa så långt det är möjligt, bl.a. för att underlätta förståelsen och förutsägbarheten för studerande, myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter, andra utbildningsanordnare, inom CSN och staten. Det inledande kapitlet med definitioner i CSN:s befintliga föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd och i myndighetens förslag till föreskrifter om omställningsstudiestöd underlättar läsningen, förståelsen och förutsägbarheten vid tillämpning av författningen. De valda definitionerna har inga självständiga konsekvenser. Det är först när dessa begrepp används i olika bestämmelser som olika konsekvenser uppstår. CSN bedömer inte att fler begrepp behöver definieras och inte heller att det finns några alternativa sätt att definiera de aktuella begreppen.

## 2.2 Anvisade medel

**Bemyndigande:** Enligt 2 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd får CSN meddela närmare föreskrifter om vad som ska anses utgöra förvärvsarbete i huvudsakligen privat respektive offentlig sektor enligt 4 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

**CSN:s förslag:** Med förvärvsarbete i offentlig sektor enligt 4 § lagen om omställningsstudiestöd ska avses arbete i offentlig förvaltning, statliga affärsverk samt i företag och organisationer som till mer än hälften ägs av staten eller av en eller flera kommuner.

Bedömningen av om en studerande enligt 4 § lagen om omställningsstudiestöd huvudsakligen förvärvsarbetar eller har förvärvsarbetat i offentlig eller privat sektor ska utgå ifrån i vilken sektor den studerande har arbetat mest under sin senaste månad med förvärvsarbete. Med den senaste månaden med förvärvsarbete avses den senaste månaden med sådant arbete innan ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in är den senaste månaden i stället den senaste månaden med sådant arbete innan studiestarten för de studier som ansökan avser.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Enligt 4 § lagen om omställningsstudiestöd får omställningsstudiestöd lämnas i mån av tillgång på medel och anvisade medel ska fördelas mellan studerande som förvärvsarbetar eller senast har förvärvsarbetat i privat respektive i offentlig sektor.

Vidare ska fördelningen av medel mellan de två grupperna avspegla andelen förvärvsarbete i privat respektive offentlig sektor.

Av promemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* framgår följande. Deltagande i vidareutbildning och kompetensutveckling varierar mellan offentlig och privat sektor. För att säkerställa att förvärvsarbete i offentlig och privat sektor ska ges samma möjlighet att ta del av omställningsstudiestöd föreslår utredningen att medlen ska ges en enkel fördelning genom att delas upp i två potter vars storlek ska avspegla andelen förvärvsarbete i offentlig respektive privat sektor. Uppdelningen i potter som avspeglar andelen förvärvsarbete i offentlig och privat sektor säkerställer även likvärdiga förutsättningar att få studera med omställningsstudiestöd i linje med de skäl som redovisas för införandet av ett nytt offentligt studiestöd.

Omställningsstudiestöd bör därefter lämnas inom ramen för anvisade medel i respektive pott. Studerande som förvärvsarbetar eller senast har förvärvsarbetat huvudsakligen inom privat respektive offentlig sektor bör hänvisas till respektive pott. För att inte försvåra administrationen och förlänga handläggningstiden bör den närmare gränsdragningen mellan pottorna utformas på ett sätt som medför att CSN enkelt kan hänföra sökande till rätt pott även när en person till exempel är anställd hos flera arbetsgivare inom olika sektorer.<sup>5</sup>

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

För att kunna hänvisa en studerande till antingen potten för offentlig eller privat sektor, bör det vara tydligt fastställt hur uppdelning av olika verksamheter ska göras. CSN måste därför föreskriva om vad som ska avses med arbete i privat respektive offentlig sektor. Den definition CSN väljer att utgå ifrån bör dessutom vara allmänt accepterad och möjliggöra en tydlig uppdelning mellan offentlig och privat sektor.

Statistikmyndigheten SCB ansvarar för officiell statistik och annan statlig statistik. En del av SCB:s officiella statistik är yrkesregistret med yrkesstatistik. CSN bedömer att detta statistikunderlag är lämpligt att utgå från för att avspegla andelen förvärvsarbete i privat respektive offentlig sektor. I yrkesregistret kan utläsas att SCB vid bedömningen av antalet anställda i privat respektive offentlig sektor utgår från att anställda i offentlig sektor är de som arbetar inom offentlig förvaltning, statliga affärsverk samt i företag och organisationer som till mer än hälften ägs av staten eller av en eller flera kommuner.<sup>6</sup> CSN föreslår att myndighetens föreskrifter utformas med utgångspunkt i denna uppdelning.

CSN anser vidare att bedömningen av inom vilken sektor en studerande senast har arbetat ska göras med utgångspunkt i den sektor den studerande huvudsakligen har arbetat i under sin senaste månad med förvärvsarbete.

Vilken månad som utgör den studerandes senaste månad med förvärvsarbete ska beräknas från den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in ska bedömningen istället utgå

<sup>5</sup> Ds 2021:18, s. 271

<sup>6</sup> Källa SCB: Yrkesregistret med yrkesstatistik

ifrån den studerandes senaste månad med förvärvsarbete räknat från studiestarten av de studier som ansökan avser. För en person som vid tidpunkten för ansökan är arbetslös ska bedömningen således utgå från den sista månaden då personen arbetade före den dag ansökan kom in till CSN.

#### *Alternativa lösningar*

CSN anser att det behövs bestämmelser för att på ett rättssäkert sätt fastställa till vilken pott en sökande ska hänföras. Att inte meddela föreskrifter på området är därför inte ett alternativ. I föreskriftsarbetet har CSN funnit det vara lämpligast att använda de parametrar den statliga statistikmyndigheten utgår från i sin yrkesstatistik vid uppdelning av sektorstillhörighet. Att utgå från andra definitioner bedöms medföra risker för att sökande kan komma att hänföras till potten för privat eller offentlig sektor på ett sätt som inte uppfattas som allmänt accepterat. Den valda definitionen är också enkel och tydlig, vilket underlättar för sökande och andra att förutse pottstillhörighet.

CSN har vidare valt att utgå från arbetad tid under den senaste månaden med utgångspunkt i när ansökan kom in till CSN, alternativt senaste månaden före studiestarten för de studier som ansökan om omställningsstudiestöd avser. Den senaste månaden med förvärvsarbete är en relativt kort tidsrymd, men utgör samtidigt en väl avgränsad period. CSN anser att den avgränsade tiden underlättar administrationen för den som ansöker om omställningsstudiestöd och gör det enklare för honom eller henne att förutsäga sin pottstillhörighet. En längre bedömningsperiod skulle, särskilt för studerande med flera olika arbetsgivare och oregelbundna arbetspass, försvåra ansökningsförfarandet och möjligheten att förutse sin pottstillhörighet. En kort bedömningsperiod underlättar dessutom handläggningen vid prövningen av sektorstillhörighet, bidrar till en kortare handläggningstid hos CSN och medför snabbare beslut för den som ansöker om omställningsstudiestöd.

## **2.3 Målgrupp och arbetsvillkor**

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som uppfyller ett tvådelat arbetsvillkor i form av ett etableringsvillkor och ett aktualitetsvillkor.

Av förarbetena framgår att utförligare bestämmelser om arbetsvillkoret bör meddelas på förordningsnivå, eller efter bemyndigande i förordning, av CSN, med stöd av restkompetensen.<sup>7</sup>

### **2.3.1 Beräkning av tiden med förvärvsarbete**

**Bemyndigande:** CSN får enligt 10 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om hur ramtiden och tiden med förvärvsarbete enligt 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd och 5 § förordningen ska beräknas.

<sup>7</sup> Prop. 2021/22:176, s. 183 och 187

**CSN:s förslag:** En studerande som har förvärvsarbetat i följande omfattning ska anses ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad.

1. Om månaden har 28 dagar: Arbete under minst 64 timmar.
2. Om månaden har 29 dagar: Arbete under minst 66 timmar.
3. Om månaden har 30 dagar: Arbete under minst 68 timmar.
4. Om månaden har 31 dagar: Arbete under minst 70 timmar.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år, det så kallade etableringsvillkoret. Aktualitetsvillkoret innebär att den studerande ska ha förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader (6 § lagen om omställningsstudiestöd).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

En kalendermånad innehåller inte ett jämnt antal veckor. Det är därför inte uppenbart hur ett genomsnitt på minst 16 timmars arbete per kalendervecka under en kalendermånad ska beräknas. CSN bedömer att det därmed finns ett behov av att meddela föreskrifter om hur villkoret om 16 timmars arbete per vecka under en kalendermånad för etablerings- och aktualitetsvillkoret mer exakt ska beräknas. CSN bedömer att en sådan beräkning bör ta hänsyn till antalet dagar i den aktuella kalendermånaden, dvs. om månaden har 28, 29, 30 eller 31 dagar. En omräkning av arbete om 16 timmar/vecka till ett visst antal timmar per månad innebär då att en studerande har arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad om han eller hon

1. har arbetat under minst 64 timmar under en månad som har 28 dagar,
2. har arbetat under minst 66 timmar under en månad som har 29 dagar,
3. har arbetat under minst 68 timmar under en månad som har 30 dagar, respektive
4. har arbetat under minst 70 timmar under en månad som har 31 dagar.

#### *Alternativa lösningar*

De föreslagna föreskrifterna tydliggör hur många timmar den studerande ska ha förvärvsarbetat under en kalendermånad för att uppfylla villkoret om arbete i genomsnitt minst 16 timmar per vecka. Utan de föreslagna föreskrifterna skulle det finnas utrymme för olika beräkningar. Det skulle bidra till osäkerhet och godtycke kring hur beräkningen ska göras innan en praxis har fastställts.

CSN har övervägt alternativa föreskrifter men konstaterat att den föreslagna föreskriften är den mest exakta och därmed också den korrekta. En mer schablonmässig beräkning, exempelvis till ett visst fast antal timmar per månad

oavsett månadens längd, skulle i vissa fall leda till ett alltför högt krav och i andra fall till ett alltför lågt krav på arbetad tid för studerande som ligger nära gränsen om 16 timmar per vecka.

### 2.3.2 Beräkning av tid som jämföras med förvärvsarbete

**Bemyndigande:** CSN får enligt 10 § första stycket 2 och 3 förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela ytterligare föreskrifter om hur tid som jämföras med förvärvsarbete enligt 6 § (vid prövning av etableringsvillkoret) ska beräknas och föreskrifter om krav på minsta omfattning för att tid enligt 6 § (vid prövning av etableringsvillkoret) ska få jämföras med förvärvsarbete.

**CSN:s förslag:** Vid beräkningen av tid med sådan ersättning som anges i 6 § i förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd ska varje timme med sådan ersättning jämföras med förvärvsarbete i en timme.

Vid beräkningen av om tid med annan ersättning uppgår till sammanlagt högst 24 månader (etableringsvillkoret), ska alla de månader då den studerande till någon del har fått jämföra sådan tid med förvärvsarbete räknas med.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Vid prövning av etableringsvillkoret får tid då den studerande har fått föräldrapenningförmåner, graviditetspenning, närståendepenning, rehabiliteringspenning, sjukpenning och smittbärandepenning enligt socialförsäkringsbalken samt dagersättning och dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt jämföras med förvärvsarbete under sammanlagt maximalt 24 månader. Detsamma gäller om den studerande har fått motsvarande ersättningar i ett land inom EES, i Storbritannien eller i Schweiz (6 § förordningen om omställningsstudiestöd).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

Regeringens proposition innehåller inga skrivningar i denna del, men av departementspromemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* framgår att de som är målgrupp för omställningsstudiestödet, trots avbrott i sitt yrkesliv med anledning av t.ex. föräldraskap, ändå kan anses vara etablerade på arbetsmarknaden. Annan sysselsättning kan därför, upp till högst 24 månader, räknas in i de 96 månaderna.<sup>8</sup>

CSN ser ett behov av att föreskriva om hur mycket tid med andra ersättningar som krävs för att en månad ska få räknas som, eller jämföras med, förvärvsarbete. Mot bakgrund av vad som framgår i utredningen om syftet med den föreslagna bestämmelsen, bedömer CSN att personer som haft annan ersättning under en månad, bör få räkna den månaden om den andra ersättningen ensamt uppgått till i genomsnitt 16 timmar per vecka under en kalendermånad, alternativt om den andra ersättningen i kombination med förvärvsarbetet uppgått till 16 timmar per vecka under en kalendermånad. Vid beräkningen av tid ska därför varje timme med sådan

<sup>8</sup> Ds 2021:18, s. 118

ersättning jämföras med förvärvsarbete under en timme. Förslaget innebär att den som normalt arbetar exakt 16 timmar per vecka, men som t.ex. blir sjukskriven eller behöver vårda barn under delar av en dag under en månad, ändå kommer att kunna tillgodoräkna sig den månaden som kvalificerande inom etableringsvillkoret. Den som vanligtvis arbetar mindre än 16 timmar per vecka kommer däremot inte att kunna få tillgodoräkna sig en månad, även om delar av de arbetade timmarna under månaden har ersatts med annan sysselsättning och ersättning från exempelvis Försäkringskassan.

Under den ramtid som etableringsvillkoret ska bedömas är det möjligt att den studerande har arbetat exempelvis 10 timmar och haft en annan ersättning i 6 timmar i en vecka under en månad. CSN anser att hela den månaden ska räknas som en av de maximalt 24 månader som annan ersättning får jämföras med arbete, förutsatt att annan ersättning och arbete under alla veckor i månaden uppgår till minst 16 timmar. Detta eftersom tid med annan ersättning då har varit avgörande för att månaden ska kunna tillgodoräknas den studerande vid prövning av arbetsvillkoret.

CSN föreslår därför att varje månad, då den studerande till någon del har fått jämföras tid med annan ersättning som förvärvsarbete, ska räknas med som en av de högst 24 månader under vilka tid med annan ersättning får jämföras med arbete.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har övervägt alternativa föreskrifter gällande hur mycket tid med andra ersättningar som krävs för att en månad ska få räknas som, eller jämföras med, förvärvsarbete, men konstaterat att en annan reglering kan få oönskade konsekvenser. CSN har t.ex. övervägt föreskrifter som innebär att en månad med annan ersättning alltid ska jämföras med arbete, även om den studerande haft sådan ersättning under ett färre antal timmar än 16 per kalendervecka. En sådan utformning skulle dock innebära att varje kalendermånad då den studerande haft annan ersättning räknas, trots att personens tid i arbete och med annan ersättning sammantaget är mindre än 16 timmar/vecka.

CSN har även övervägt mer renodlade föreskrifter med innebörden att tid med annan ersättning i sig måste uppgå till minst 16 timmar per vecka i genomsnitt under en kalendermånad för att den månaden ska jämföras med arbete. En sådan lösning skulle dock innebära att deltidsarbetande, med mindre omfattande frånvaro under månaden, sällan skulle få tillgodoräkna sig månaden som kvalificerande inom etableringsvillkoret i de fallen varken arbetet eller den andra sysselsättningen var för sig uppgår till 16 timmar per vecka under den aktuella kalendermånaden. CSN kan konstatera att detta inte kan ha varit lagstiftarens avsikt. Syftet är istället att det ska vara möjligt att kombinera arbete med annan ersättning under samma månad. Det är därför rimligt att tid med annan ersättning räknas på samma sätt, timme för timme, som tid med förvärvsarbete.

CSN har övervägt att inte föreskriva kring vilka månader som ska räknas med vid beräkningen av om tid med sådan annan ersättning uppgår till sammanlagt högst 24 månader. CSN konstaterar dock att det kan skapa otydlighet kring hur tid med



annan ersättning ska medräknas. Avsaknaden av föreskrift kan exempelvis ge utrymme för en tolkning där tid med annan ersättning under olika veckor ska slås ihop vid bedömningen av om den studerande fått ersättningen i sammanlagt 24 månader. CSN bedömer inte att det har varit lagstiftarens avsikt.

### 2.3.3 Beräkning av inkomster av förvärvsarbete

**Bemyndigande:** CSN får enligt 10 § 4 förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om hur inkomster av förvärvsarbete enligt 8 § förordningen ska beräknas och hur inkomster ska räknas för studerande som har haft arbetsinkomster i ett annat land än Sverige.

**CSN:s förslag:** Vid beräkning av inkomst av förvärvsarbete enligt 8 § förordningen om omställningsstudiestöd för en studerande som redovisar ett överskott inom inkomstslaget näringsverksamhet i ett beslut om slutlig skatt och som för samma period redovisar inkomster från anställning enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) ska följande gälla

1. Överskottet från näringsverksamheten ska delas med det antal månader som det aktuella räkenskapsåret avser.
2. För en månad under räkenskapsåret där den studerande även har månatliga inkomster från anställning enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen läggs dessa inkomster ihop med den månatliga inkomsten från näringsverksamhet enligt första punkten.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

En studerande kan uppfylla etablerings- respektive aktualitetsvillkoret genom att redovisa en viss minsta inkomst av förvärvsarbete under ramtiden (6 § första stycket 2 lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd).

Med inkomst av förvärvsarbete avses arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229). Inkomster under en kalendermånad om minst 25 procent av inkomstbasbeloppet motsvarar arbete under en månad. I vissa fall kommer uppgifter om den studerandes inkomster fördelat på kalendermånad inte vara tillgängliga. Om det för ett kalenderår inte finns sådana uppgifter, ska istället en inkomst om minst tre inkomstbasbelopp under kalenderåret motsvara arbete under tolv månader (8 § första och andra stycket förordningen om omställningsstudiestöd).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

Månadsvisa inkomstuppgifter från arbetsgivardeklarationer kommer inte att finnas tillgängliga för alla studerande. Det gäller t.ex. för tid före 2019 eller för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet. Lagstiftaren har i 8 § första och andra stycket förordningen om omställningsstudiestöd reglerat hur beräkning av inkomst ska göras för dessa studerande.

Det är emellertid möjligt att en studerande som är egenföretagare, utöver inkomsterna från denna näringsverksamhet, även har inkomster från förvärvsarbete.

Inkomsterna från näringsverksamheten redovisas då på årsbasis i beslut om slutlig skatt, medan inkomsterna från förvärvsarbetet antingen redovisas på årsbasis eller månadsvis (26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen). CSN bedömer att det finns ett behov av att reglera hur beräkning av inkomst av förvärvsarbete enligt 8 § förordningen om omställningsstudiestöd, ska göras för en sådan studerande i de fall dennes inkomster från arbete redovisas månadsvis.

En studerande som bedriver egenföretagarverksamhet redovisar dessa inkomster genom överskott inom inkomstslaget näringsverksamhet i ett beslut om slutlig skatt. Om den studerande även redovisar inkomster från anställning månadsvis, anser CSN att överskottet från näringsverksamheten ska delas med det antal månader som det aktuella räkenskapsåret avser, och månad för månad läggas ihop med de månatliga inkomsterna från anställningen.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har övervägt alternativa beräkningsmodeller för en studerande som har inkomster från både egenföretagarverksamhet och anställning, men landat i att den föreslagna lösningen är den effektivaste och den mest korrekta.

En alternativ lösning som övervägts är att räkna om de månatliga inkomsterna från arbetet till en årsinkomst. Denna årsinkomst av arbete ska sedan, tillsammans med inkomsterna från egenföretagarverksamheten, uppgå till minst tre inkomstbasbelopp under kalenderåret vilket i sin tur ska motsvara arbete under tolv månader. Det är dock inte lämpligt att räkna om månadsinkomster till årsinkomster, för att sedan bedöma om inkomsten är tillräcklig under en viss kalendermånad, eftersom en sådan beräkningsmodell är betydligt mer omständlig. En sådan lösning skulle dessutom innebära att en studerande som har höga månadsinkomster under delar av ett år, ändå inte får tillgodoräkna sig någon månad under det året om årsinkomsten sammanlagt understiger tre prisbasbelopp.

### 2.3.4 Villkor för huvudsyssla

**Bemyndigande:** CSN får enligt 10 § 5 förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om villkor för huvudsyssla och beräkning av tid med studiemedel, studiestartsstöd och omställningsstudiestöd enligt 9 § förordningen.

**CSN:s förslag:** En studerande som under någon av kalenderårets månader har haft studiemedel, studiestartsstöd eller omställningsstudiestöd i en sådan omfattning som följer av 9 § förordningen om omställningsstudiestöd, ska inte anses ha haft förvärvsarbete som huvudsyssla under det kalenderår som avses i 8 § andra stycket andra meningen förordningen om omställningsstudiestöd. I 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd finns bestämmelser om krav på arbetad tid för en sådan studerande.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Vid bedömningen av om den studerande uppfyller etableringsvillkoret får förvärvsarbete räknas om det har varit den studerandes huvudsyssla under

kvalificeringstiden (6 § tredje stycket lagen om omställningsstudiestöd). Det gäller oavsett om bedömningen av om villkoret är uppfyllt sker utifrån angivet arbete, annan sysselsättning eller genom inkomstkontroll.<sup>9</sup>

Att förvärvsarbete ska ha varit den studerandes huvudsyssla under en kalendermånad innebär att han eller hon inte får ha tagit emot studiemedel eller studiestartsstöd under samma tid. Den studerande får inte heller ha tagit emot omställningsstudiestöd under mer än halva månaden (9 § förordningen om omställningsstudiestöd).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

Att arbetet ska ha varit den studerandes huvudsyssla under kvalificeringstiden för etableringsvillkoret innebär att en person som studerar inte bör kunna uppfylla arbetsvillkoret vid sidan av studierna, och på så sätt uppfylla arbetsvillkoret för omställningsstudiestödet tidigare än avsett.<sup>10</sup> Av departementspromemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* framgår vidare att årliga inkomster normalt inte kan ligga till grund för en bedömning av arbetsvillkoret om den studerande har haft studiestöd en viss del av året. Den studerande bör då inte kunna tillgodoräkna sig några månader av arbete genom inkomst, utan behöver istället redovisa arbetsgivarintyg, anställningsavtal eller lönespecifikationer under månader då han eller hon inte har bedrivit några studier med studiestöd.<sup>11</sup>

Mot bakgrund av detta föreslår CSN att en studerande som har haft studiestöd under någon månad under ett kalenderår, under vilket det saknas månadsvisa inkomstuppgifter från arbetsgivardeklarationer, inte ska kunna använda en årsinkomst för att visa arbete i tillräcklig omfattning. En sådan studerande kommer i stället, i enlighet med huvudregeln i 6 § lagen om omställningsstudiestöd, att kunna redovisa arbetad tid på annat sätt. Det kan exempelvis redovisas genom arbetsgivarintyg, anställningsavtal eller annan form av redovisning av arbetad tid.

När det inte finns månadsvisa inkomstuppgifter, utan bara årsvisa inkomster från förvärvsarbete under ett kalenderår, kan en studerande alltså inte utifrån sin inkomst anses ha haft förvärvsarbete som huvudsyssla om han eller hon under någon av kalenderårets månader har haft studiemedel eller studiestartsstöd. Den studerande kan inte heller anses ha haft förvärvsarbete som huvudsyssla utifrån sin inkomst om han eller hon under någon av kalenderårets månader har haft omställningsstudiestöd under mer än halva månaden.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har övervägt om det finns någon alternativ lösning. CSN har övervägt om det istället är möjligt att titta på varje månad var för sig under ett kalenderår. Den studerande skulle då kunna tillgodoräkna sig de månader under ett kalenderår som han eller hon haft en minsta inkomst av förvärvsarbete, förutsatt att han eller hon

<sup>9</sup> Prop. 2021/22:176, s. 178

<sup>10</sup> Prop. 2021/22:176, s. 183

<sup>11</sup> Ds 2021:18, s. 124

inte haft studiestöd under den specifika månaden. Mot bakgrund av uttalanden i förarbeten som anförts ovan om att en studerande som har haft studiestöd inte bör kunna tillgodoräkna sig några månader av arbete genom inkomst, anser CSN dock inte att en sådan lösning är möjlig.

#### 2.4 Utbildning som stödet får lämnas för

**CSN:s förslag:** CSN ska meddela allmänna råd till 12 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd med innebörden att en utbildning hos en annan utbildningsanordnare bör inte rimligen ge rätt till omställningsstudiestöd exempelvis om

- utbildningsanordnaren underlåter fullgöra sina skyldigheter att rapportera uppgifter till CSN,
- det förekommer eller har förekommit ekonomisk brottslighet hos utbildningsanordnaren, eller om
- en fysisk person som har ett betydande inflytande i utbildningsanordnarens verksamhet har näringsförbud.

##### *Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestöd får lämnas till studerande vid läroanstalter och vid sådana utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation, om inte utbildningen på grund av omständigheter som rör utbildningen eller av något annat särskilt skäl inte rimligen bör ge rätt till omställningsstudiestöd (12 § i förordningen om omställningsstudiestöd).

##### *CSN:s förslag till allmänt råd*

Omställningsstudiestöd får lämnas för de utbildningar som ger rätt till studiemedel enligt studiestödslagen. Omställningsstudiestöd får därutöver även lämnas för utbildningar hos andra utbildningsanordnare i Sverige under förutsättning att det är fråga om utbildning som finansieras av en omställningsorganisation. Till skillnad från de utbildningar som ger rätt till studiemedel enligt studiestödslagen är dessa utbildningar emellertid inte ställda under någon myndighetstillsyn. Regeringen uttrycker att det för dessa utbildningar därför behövs ett skydd mot förhållanden eller händelser som bör medföra att omställningsstudiestöd rimligen inte bör ges.<sup>12</sup>

Omställningsstudiestöd får lämnas om inte utbildningen på grund av omständigheter som rör utbildningen eller av något annat särskilt skäl inte rimligen bör ge rätt till omställningsstudiestöd (12 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd). Sådana förhållanden kan enligt departementspromemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* vara om det exempelvis förekommer brottslig verksamhet hos utbildningsanordnaren. Att utbildningsanordnaren underlåter att rapportera att personer inte studerar, att det förekommer eller har förekommit ekonomisk brottslighet hos anordnaren eller om denne har näringsförbud, nämns som exempel

<sup>12</sup> Prop. 2021/22:176, s. 192

på sådan brottslig verksamhet. Även andra situationer kan finnas där utbildningen på grund av omständigheter som rör utbildningen eller av något annat särskilt skäl, inte rimligen bör ge rätt till omställningsstudiestöd. Praxis för detta får enligt utredningen utvecklas genom CSN:s och Överklagandenämnden för studiestöds (ÖKS) prövning.<sup>13</sup> CSN ser ett behov av att ge exempel på vad som kan vara skäl till att en utbildning inte rimligen bör ge rätt till omställningsstudiestöd och föreslår därför ett allmänt råd till 12 § 2 i förordningen om omställningsstudiestöd. Av det allmänna rådet bör det framgå att med utbildning som inte rimligen bör ge rätt till omställningsstudiestöd bör exempelvis avses utbildningar hos en annan utbildningsanordnare om:

- utbildningsanordnaren underlåter fullgöra sina skyldigheter att rapportera uppgifter till CSN,
- det förekommer eller har förekommit ekonomisk brottslighet hos utbildningsanordnaren, eller om
- en fysisk person som har ett betydande inflytande i utbildningsanordnarens verksamhet har näringsförbud.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har övervägt att det allmänna rådet ska omfatta fler situationer som skulle kunna medföra att omställningsstudiestöd inte rimligen ska lämnas för en utbildning. Mot bakgrund av att utredningen angett att omställningsstudiestöd inte ska lämnas för en utbildning hos en utbildningsanordnare där det förekommer eller har förekommit brottslig verksamhet, har CSN valt att i det allmänna rådet endast ange de exempel som anges i förarbetet. Praxis får sedan utvecklas genom beslut från ÖKS.

## 2.5 Studietid och studietakt

### 2.5.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd

**Bemyndigande:** CSN får enligt 15 § första och tredje punkterna förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela ytterligare föreskrifter om vad som ska anses vara studier på heltid respektive deltid, om detta inte framgår av någon författning eller den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen, samt närmare föreskrifter om tillämpningen av 13 och 14 §§ förordningen om omställningsstudiestöd i fråga om studiernas omfattning.

**CSN:s förslag:** Föreskrifter om beräkning av studietid och studietakt ska utformas så att de huvudsakligen motsvarar föreskrifterna om studiemedel och studiestartsstöd i relevanta delar. Vid studier på utbildning som bedrivs enligt högskolelagen (1992:1434), högskoleförordningen (1993:100) eller lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska omställningsstudiestöd dock aldrig kunna lämnas för fler veckor än antalet högskolepoäng motsvarar.

<sup>13</sup> Ds 2021:18, s. 134

### *Uttalanden i förarbeten*

I promemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* anges att det inom studiemedelssystemet i studiestödsförordningen finns särskilda bestämmelser om beräkningen av vad som är att anse som studier på hel- eller deltid. Samma bestämmelser bör enligt promemorian tillämpas för beräkningen av studiernas omfattning inom omställningsstudiestöd.<sup>14</sup>

I regeringens proposition anges också att omställningsstudiestödet i största möjliga mån bör utformas utifrån redan befintliga strukturer.<sup>15</sup>

### *CSN:s förslag till föreskrifter*

CSN föreslår bestämmelser för beräkning av studietid och studietakt som i huvudsak motsvarar det regelverk som tillämpas på studiemedelsområdet och inom studiestartsstödet.

Bedömning av studietid och studietakt är centrala vid prövning av rätt till omställningsstudiestöd. För att säkerställa en rättssäker och jämlik hantering av bedömningen av studietakt och studietid behövs föreskrifter på området. Det är därför inte ett alternativ att underlåta att föreskriva på området. I syfte att skapa enhetlighet mellan CSN:s samtliga studiestödsregelverk och underlätta för studerande och CSN:s handläggare har CSN valt att reglera området på huvudsakligen samma sätt som gjorts inom studiemedelsområdet. Detta överensstämmer även med de intentioner som framgår av förarbetena till lag och förordning. CSN föreslår samtidigt bestämmelser som, för studerande som läser utbildningar som leder till högskolepoäng, i begränsad mån skiljer sig från motsvarande bestämmelser på studiemedelsområdet.

Inom studiemedelssystemet motsvarar en och en halv högskolepoäng en veckas heltidsstudier, se 3 kap. 4 § studiestödsförordningen (2000:655). CSN:s nuvarande studiemedelsföreskrifter om beräkning av studietid och studietakt vid studier på högskola och universitet bygger på tre principer.

1. Stöd ska inte lämnas för veckor då den studerande inte bedriver några studier.
2. Stöd ska som mest kunna lämnas för det antal veckor som motsvarar det antal högskolepoäng den studerande läser.
3. Beräkningen av studietakt ska lämna visst utrymme för att studietiden kan vara något längre än det antal veckor som antalet högskolepoäng motsvarar.

CSN:s föreskrifter om studiemedel innebär därför att en studerande som läser 30 högskolepoäng kan få studiemedel för heltidsstudier under 20 veckor, så länge studietiden är minst 20 men inte mer än 23 veckor. Även inom omställningsstudiestödet motsvarar en och en halv högskolepoäng en veckas heltidsstudier, se 13 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd. CSN har

<sup>14</sup> Ds 2021:18, s. 149

<sup>15</sup> Prop. 2021/22:176, s. 172

därför haft som avsikt att motsvarande närmare bestämmelser om beräkning av studietid och studietakt ska gälla vid beräkning av rätt till omställningsstudiestöd.

Omställningsstudiestöd kommer att kunna lämnas för en veckas studier, till skillnad från studiemedel som inte lämnas för kortare studier än tre veckor. Föreskrifter om beräkning av studietid och studietakt inom omställningsstudiestödet måste med andra ord fungera även för studieperiod som är en vecka lång. CSN har i det sammanhanget kommit att uppmärksamma att myndighetens nuvarande föreskrifter om studiemedel innehåller en avrundningsbestämmelse som i vissa fall leder till felaktiga resultat. Dessa fel blir särskilt framträdande vid studieperioder som är högst en till två veckor långa. Enkelt uttryckt innebär avrundningsbestämmelsen att stöd i vissa fall kan lämnas för fler veckor än vad antalet högskolepoäng den studerande läser motsvarar. En studerande som exempelvis läser 3,5 högskolepoäng, motsvarande 2,33 veckors heltidsstudier, kan enligt gällande avrundningsbestämmelse få studiemedel under tre istället för två heltidsveckor. Detta har aldrig varit avsikten. Utan en justering skulle en studerande som läser 0,3 högskolepoäng under en vecka, motsvarande 20 procent av heltid, dessutom kunna få omställningsstudiestöd för heltidsstudier under en vecka. CSN föreslår därför bestämmelser om beräkning av studietid och studietakt för studerande med omställningsstudiestöd som innebär att stöd aldrig kan lämnas för fler veckor än vad antalet högskolepoäng motsvarar. CSN avser dessutom vid ett senare tillfälle återkomma med förslag om motsvarande justeringar i myndighetens föreskrifter om studiemedel.

#### *Alternativa lösningar*

En enhetlig, förutsägbar och rättssäker beräkning av studietid och studietakt kräver relativt detaljerade bestämmelser. Att inte meddela några sådana bestämmelser är därför inte något alternativt. Omställningsstudiestöd lämnas under en begränsad tid och studerande kan därför behöva växla till studiemedel under de avslutande delarna av en utbildning. Studerande som har påbörjat en utbildning med studiemedel kan dessutom komma att avsluta den med omställningsstudiestöd. Beräkningen av studietid och studietakt för dessa två stöd bör därför i möjligaste mån överensstämma. Att meddela helt avvikande bestämmelser för omställningsstudiestödet är därmed inte lämpligt. CSN har dock kommit att uppmärksamma en mindre brist i myndighetens nuvarande bestämmelser om beräkning av studiemedel. Att meddela helt identiska bestämmelser om omställningsstudiestöd skulle till följd av denna brist i vissa fall leda till uppenbart orimliga resultat vid kortare studietider. CSN avser i stället vid ett senare tillfälle återkomma med förslag om justeringar i myndighetens bestämmelser om studiemedel, så att de kommer att överensstämma med de bestämmelser som nu föreslås för omställningsstudiestödet.

### **2.5.2 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd**

**Bemyndigande:** Enligt 3 kap. 6 § första stycket studiestödsförordningen (2000:655) får CSN meddela närmare föreskrifter om vad som ska anses vara studier på heltid respektive deltid om detta inte framgår av någon författning eller

den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen. Ett likalydande bemyndigande finns i 7 § förordningen (2017:532) om studiestartsstöd.

**CSN:s förslag:** Bestämmelse i föreskrifter om studiemedel och föreskrifter om studiestartsstöd om att studier på folkhögskola, när studierna är mer omfattande än det lägsta kravet för att de ska anses vara heltidsstudier, ändå inte räknas som mer än heltidsstudier, upphävs.

En bestämmelse om beräkning av studietakt i föreskrifter om studiemedel justeras språkligt.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Studiemedel får lämnas för varje vecka då den studerande bedriver studier på minst halvtid. Studierna måste dock pågå under en sammanhängande tid om minst tre veckor. Studiemedel får bara lämnas för sådan del av studietid som omfattas av den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen. Regeringen eller de myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att studiemedel får lämnas för annan tid än då den studerande bedriver studier. (3 kap. 5 § studiestödslagen (1999:1395)).

Studiestartsstöd får lämnas för varje vecka som den studerande bedriver studier på minst halvtid. Studierna måste dock pågå under en sammanhängande tid om minst tre veckor. Studiestartsstöd får lämnas bara för sådan del av studietiden som omfattas av den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen. (12 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd).

CSN får meddela närmare föreskrifter om vad som skall anses vara studier på heltid respektive deltid, om detta inte framgår av någon annan författning eller den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen (3 kap. 6 § första stycket studiestödsförordningen). En likalydande bestämmelse finns i 7 § förordningen om studiestartsstöd.

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

Inom regelverken för studiemedel och studiestartsstöd tillämpas en princip om genomsnittsbereäkning vid beräkning av studietakt. Genomsnittsbereäkningen innebär att det totala antalet poäng som en studerande läser under en studieperiod läggs ihop för att studietakten under perioden ska kunna beräknas.

I arbetet med föreskrifter har CSN uppmärksammat oönskade konsekvenser av två likalydande bestämmelser i CSN:s föreskrifter för studiemedel och studiestartsstöd (3 kap.4 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och 4 kap. 5 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd) med följande innebörd. Om en person bedriver studier på folkhögskola, och studierna som bedrivs är mer omfattande än det lägsta kravet för att de ska anses vara heltidsstudier, får studierna ändå inte räknas som mer än heltidsstudier.

Även om en studerande bedriver studier på mer än heltid, kan studiemedel eller studiestartsstöd för mer än 100 procent av heltid aldrig lämnas. Det framgår av 3



kap. 4 § studiestödsförordningen respektive 6 § förordningen om studiestartsstöd. Redan av denna anledning framstår således bestämmelserna som överflödiga.

Bestämmelsernas lydelse skulle även kunna orsaka problem i vissa andra avseenden, exempelvis om en studerande under en studieperiod bedriver studier vid både komvux och folkhögskola, dvs parallella studier, och om studierna på folkhögskola uppgår till mer än heltid. De aktuella bestämmelserna skulle då kunna förhindra att den studerandes samtliga studier på folkhögskolan räknas med i genomsnittsberäkningen, och att bara studier upp till heltid kan räknas med. En sådan studerande skulle då hamna i ett sämre läge än om han eller hon hade bedrivit alla sina studier vid andra skolformer än folkhögskola. Denna konsekvens framstår som både orimlig och ologisk och utgör grund till att CSN nu föreslår att bestämmelserna upphävs. Beräkningen av den studerandes studietakt sker normalt maskinellt, genom automatiska beräkningar i CSN:s handläggningssystem. En närmare kontroll har visat att det reglerade förbudet mot att medräkna mer än heltidsstudier vid en folkhögskola till följd av vad som tycks ha varit ett förbiseende inte ingår i programmet som styr dessa beräkningar. Bestämmelserna har därför inte tillämpats i praktiken, utan en vanlig genomsnittsberäkning har gjorts även för studerande med studier som skulle kunna falla inom bestämmelsernas tillämpningsområde.

CSN föreslår vidare några ytterligare redaktionella och språkliga ändringar i de kapitel i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel som innehåller bestämmelser om beräkning av studietid och studietakt. Dessa ändringarna medför ingen ändring i sak.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har övervägt att låta de aktuella bestämmelserna kvarstå. En sådan lösning skulle dock innebära att studier vid folkhögskolor skulle behandlas annorlunda än alla andra studier. CSN har dessutom inte tillämpat de aktuella bestämmelserna i den maskinella handläggningen.

## **2.6 Beräkning av förvärvsarbetets omfattning under studietiden**

**Bemyndigande:** CSN får enligt 15 § 2 förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela ytterligare föreskrifter om /.../ beräkning av arbetets omfattning enligt 17 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

**CSN:s förslag:** För en studerande som förvärvsarbetar i olika omfattning under olika delar av en studiestödsperiod ska rätten till omställningsstudiestöd enligt 17 § andra stycket lagen om omställningsstudiestöd beräknas utifrån arbetets genomsnittliga omfattning under denna period.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

En studerande som har ett förvärvsarbete under studietiden måste avstå från arbetet under den tid och i den omfattning som omställningsstudiestöd ges. Till en sådan studerande får studiestöd därför lämnas i sådan omfattning att studiestödet och

omfattningen av förvärvsarbetet tillsammans uppgår till högst heltid (17 § lagen om omställningsstudiestöd).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

Regeringen konstaterar att omställningsstudiestöd bara bör lämnas under den tid och i den omfattning som den studerande avstår från arbete under studietiden. Rätten till omställningsstudiestöd är därför begränsad för studerande som arbetar vid sidan av sina studier.<sup>16</sup>

Omställningsstudiestödet ska möjliggöra omställning för vuxna som är i arbete. Stödet ska lämnas per vecka och kunna beviljas för utbildning som motsvarar minst en veckas studier på heltid. Stödet kan ges för heltidsstudier och studier på deltid som omfattar minst 20, 40, 50, 60 eller 75 procent av heltid. Av förarbetena framgår vidare att utbildningen inte behöver vara sammanhängande i tid, utan kan t.ex. vara fördelad över ett antal enskilda kalenderveckor under en längre tid.<sup>17</sup>

I och med att studierna inte behöver bedrivas sammanhängande i tid anser CSN att förvärvsarbete som bedrivs med olika omfattning under en studiestödsperiod ska beräknas utifrån arbetets genomsnittliga omfattning under denna period.

#### *Alternativa lösningar*

CSN bedömer att det finns ett behov av att reglera hur arbetets omfattning ska beräknas utifrån ett genomsnitt under en studiestödsperiod. Avsaknaden av en sådan reglering skulle innebära att arbetets omfattning alltid skulle beräknas per vecka. En studerande som arbetar i en oregelbunden omfattning skulle då inte ha rätt till omställningsstudiestöd under de veckor som han eller hon arbetar fler timmar än vad som är genomsnittet för hela perioden. Det är inte i linje med intentionen om att omställningsstudiestödet ska vara ett flexibelt stöd för de som har behov av omställning.

## 2.7 Prövning av studieresultat

### 2.7.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd

#### 2.7.1.1 Beräkning och avrundning av vilket studieresultat som är att jämföra med studier i normal studietakt

**Bemyndigande:** CSN får enligt 16 § andra stycket förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela

1. föreskrifter om vad som är normal studietakt vid studier på annan utbildning än sådan som anges i första stycket, och
2. närmare föreskrifter om de villkor som anges i 19 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd med prövning av studieresultat.

**CSN:s förslag:** Studerande som bedriver studier med omställningsstudiestöd på utbildningar som finns upptagna i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655)

<sup>16</sup> Läs mer i Prop. 2021/22:176, s. 224f och 490

<sup>17</sup> Läs mer i Prop. 2021/22:176, s. 193f och 486

ska omfattas av samma krav på studieresultat som studerande med studiemedel och studiestartsstöd. Samma regler för beräkning av krav på studieresultat, exempelvis avrundningsregler, ska gälla för studerande med omställningsstudiestöd som för studerande med studiemedel och studiestartsstöd.

*Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som bedriver sina studier i normal studietakt. Omställningsstudiestöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal studietakt, om det är fråga om sådana studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det (19 § lagen om omställningsstudiestöd).

Omställningsstudiestöd får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen eller studiestartsstöd enligt lagen om studiestartsstöd. I andra fall ska sökandens tidigare studieresultat prövas (20 § lagen om omställningsstudiestöd).

Vid studier på högskoleutbildningar som anordnas av statliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) eller av enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina är normal studietakt att den studerande ska ha klarat av

1. 62,5 procent av sitt studieåtagande under de första 40 veckorna med omställningsstudiestöd eller studiemedel enligt studiestödslagen för heltidsstudier, och
2. 75,0 procent av sitt studieåtagande för studier som därefter bedrivs med omställningsstudiestöd eller studiemedel enligt studiestödslagen. (16 § första stycket förordningen om omställningsstudiestöd).

Studieresultat inom omställningsstudiestödet ska alltså prövas på motsvarande sätt som inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet. Studieresultat ska prövas när en person som tidigare har haft omställningsstudiestöd, studiemedel eller studiestartsstöd ansöker om omställningsstudiestöd. Resultat från studier som har bedrivits med omställningsstudiestöd ska också prövas för den som därefter ansöker om studiemedel eller studiestartsstöd.

Omställningsstudiestöd ska få lämnas till den som har bedrivit sina tidigare studier i normal studietakt. Till studerande som inte bedrivit sina studier i normal studietakt ska omställningsstudiestöd få lämnas om det finns särskilda skäl, eller om det är fråga om studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd, studiemedel eller studiestartsstöd som är äldre än tio år. Bedömningen av vad som kan utgöra särskilda skäl bör enligt regeringen följa praxis på studiemedels- och studiestartsstödsområdet.<sup>18</sup>

<sup>18</sup> Prop. 2021:22:176, s. 234.

Inom studiemedelssystemet anges det i studiestödsförordningen vad som är normal studietakt för studerande vid högskoleutbildningar (3 kap. 5 § studiestödsförordningen (2000:655)). För övriga utbildningar har CSN rätt att meddela föreskrifter. Precis som inom studiemedelssystemet definieras vad som är studier i normal studietakt för universitet- och högskoleutbildningar eller studier vid enskilda utbildningsanordnare på förordningsnivå. Vad som är normal studietakt för övriga utbildningar framgår av CSN:s föreskrifter.

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

CSN:s förslag till föreskrifter om prövning av studieresultat för att bevilja nytt omställningsstudiestöd motsvarar i huvudsak de föreskrifter som finns för prövning av studieresultat för studerande som har haft studiemedel eller studiestartsstöd.<sup>19</sup>

Studerande som har haft omställningsstudiestöd ska, i likhet med studerande som har haft studiemedel eller studiestartsstöd, ha bedrivit sina tidigare studier i normal takt för att kunna få nytt stöd. Studieresultatprövning för att bevilja nytt omställningsstudiestöd kommer därför att göras på samma, redan etablerade, sätt.

CSN:s förslag till föreskrifter tydliggör vad som är att avse som studier i normal studietakt för studerande med omställningsstudiestöd. CSN anser att det skulle vara orimligt att kravet på studieresultat är olika beroende på vilket stöd studerande får från CSN. CSN föreslår därför att samma regler för beräkningen av krav på studieresultat ska gälla för den som får omställningsstudiestöd som för den som får studiemedel eller studiestartsstöd, till exempel vad gäller avrundningsregler.

Omställningsstudiestöd kommer att kunna lämnas under som längst 44 veckor vid studier på heltid. Tiden med omställningsstudiestöd kan ta slut när en studerande befinner sig mitt i en eller flera kurser, vilket gör att det kommer kunna uppstå situationer där en studerande ansöker om att fortsätta sina studier med studiemedel och då inte kommer kunna redovisa tillräckliga studieresultat förrän perioden avslutas. CSN föreslår därför föreskrifter om vad som ska gälla när en studerande övergår från omställningsstudiestöd till att studera med studiemedel. Förslaget går i linje med hur CSN föreskrivit om övergången från studiestartsstöd till studiemedel. En studerande som inleder en studieperiod (termin) med omställningsstudiestöd, som får slut på veckor med detta stöd och som vill avsluta samma studieperiod (termin) med studiemedel kommer t.ex. inte att behöva redovisa studieresultat från perioden med omställningsstudiestöd. Han eller hon kommer istället, vid nästa ansökan om studiemedel, att behöva redovisa studieresultat från båda de tidigare perioderna med omställningsstudiestöd och studiemedel.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har, som tidigare nämnts, redan en etablerad prövning av studieresultat inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet samt föreskrifter som definierar vad som är tidigare studier i normal takt inom de områdena. En alternativ lösning för

<sup>19</sup> Se 4 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och 5 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd

omställningsstudiestödet hade kunnat vara att hänvisa till någon av de befintliga föreskrifterna inom studiemedels- eller studiestartsstödsområdet. CSN har dock bedömt att det bidrar till överskådlighet om de olika stöden regleras var för sig, men på likartat sätt. De föreslagna föreskrifterna bidrar till transparens och tydlighet inom omställningsstudiestödet. Det skulle utan föreskrifter vara oklart för en studerande vilka studieresultat som den studerande förväntas uppnå för att vara berättigad nytt omställningsstudiestöd, studiestartsstöd eller studiemedel. Vidare bedöms det vara av vikt att reglera hur studieresultat ska behandlas vid eventuell övergång från omställningsstudiestöd till studiemedel.

### 2.7.1.2 Utbildning på en annan utbildning med omställningsstudiestöd

**Bemyndigande:** CSN får enligt 16 § andra stycket förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela

1. föreskrifter om vad som är normal studietakt vid studier på annan utbildning än sådan som anges i första stycket, och
2. närmare föreskrifter om de villkor som anges i 19 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd med prövning av studieresultat.

**CSN:s förslag:** Vid studier på en utbildning som finansieras av en omställningsorganisation och som anordnas av annan utbildningsanordnare än sådan som avses i 16 § förordningen om omställningsstudiestöd är normal studietakt att den studerande ska ha uppnått studieresultat i den takt som utbildningsplanen föreskriver. Mindre och tillfälliga förseningar kan dock accepteras.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Vid studier på högskoleutbildningar som anordnas av statliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) eller av enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina är normal studietakt att den studerande ska ha klarat av

1. 62,5 procent av sitt studieåtagande under de första 40 veckorna med omställningsstudiestöd eller studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) för heltidsstudier, och
2. 75,0 procent av sitt studieåtagande för studier som därefter bedrivs med omställningsstudiestöd eller studiemedel enligt studiestödslagen (16 § förordningen om omställningsstudiestöd).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

Omställningsstudiestöd ska kunna lämnas för utbildningar vid läroanstalter och utbildningar i Sverige som finns angivna i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655). En studerande kan exempelvis bedriva studier med omställningsstudiestöd inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux), folkhögskola, yrkeshögskola eller universitet och högskola. Vad som ska anses vara studier i normal studietakt för dessa skolformer ska, enligt CSN:s förslag, följa

regelverket inom studiemedelsområdet. CSN har bedömt att det är av vikt att så långt som möjligt hålla ihop regelverket inom de olika studiestöden.

En skillnad inom omställningsstudiestödet jämfört med studiemedlet är att omställningsstudiestöd även kommer att kunna lämnas för utbildning som finansieras av en omställningsorganisation och som anordnas av annan utbildningsanordnare än sådan som avses i 16 § förordningen om omställningsstudiestöd. CSN föreslår därför en bestämmelse som reglerar att normal takt för en utbildning som ges av en annan utbildningsanordnare är att den studerande ska ha uppnått studieresultat i den takt som utbildningsplanen föreskriver. Mindre och tillfälliga förseningar kan dock accepteras. Resultatprövningen kommer i praktiken att göras på samma sätt som för studerande som bedriver studier vid exempelvis en folkhögskola.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har föreskrifter som definierar vad som är studier i normal takt inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet.<sup>20</sup> Nytt är att omställningsstudiestöd, utöver de läroanstalter och utbildningsanordnare i Sverige som återfinns i bilagan till studiestödsförordningen, även kommer att kunna ges för utbildning som finansieras av en omställningsorganisation och anordnas av en annan utbildningsanordnare än sådan som avses i 16 § förordningen om omställningsstudiestöd. Utan de föreslagna föreskrifterna definieras inte vad som är tidigare studier i normal takt vid utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation och som anordnas av en annan utbildningsanordnare. Det skulle utan föreskrifter vara oklart för en studerande vilka studieresultat som han eller hon förväntas uppnå för att vara berättigad till nytt omställningsstudiestöd när studier bedrivs vid en sådan utbildning.

### 2.7.3 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd

**Bemyndigande:** CSN får enligt 3 kap. 5 § studiestödsförordningen (2000:655) meddela föreskrifter om vad som är normal studietakt vid studier på annan utbildning än högskoleutbildningar som anordnas av statliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) eller av enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.

CSN får enligt 3 kap. 5 a § studiestödsförordningen meddela föreskrifter om verkställigheten av 3 kap. 7 § studiestödslagen (1999:1395) om studiemedel med prövning av studieresultat.

CSN får enligt 8 § förordningen (2017:532) om studiestartsstöd meddela närmare föreskrifter om vad som är studier i normal takt och om studiestartsstöd med prövning av studieresultat.

<sup>20</sup> Se 4 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och 5 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd

**CSN:s förslag:** En studerande som ansöker om nya studiestöd ska visa att tidigare studier med omställningsstudiestöd, studiemedel och studiestartsstöd har bedrivits i normal takt.

En studerande som under en period haft omställningsstudiestöd och studiemedel eller studiestartsstöd parallellt, ska redovisa studieresultat som motsvarar det studieåtagande som dessa stöd sammanlagt har lämnats för när den studerande därefter ansöker om nya studiestöd.

En studerande som har haft omställningsstudiestöd under en inledande del av en studieperiod och som ansöker om studiemedel eller studiestartsstöd för resterande del av samma studieperiod, ska normalt inte redovisa några studieresultat. Den studerande ska istället redovisa studieresultat från hela den tid som omställningsstudiestöd och studiemedel eller studiestartsstöd lämnats för nästa gång den studerande ansöker om studiestöd. Undantaget gäller i de fall en ansökan om ytterligare veckor för samma studieperiod, tillsammans med den senaste beviljningsperioden omfattar högst 53 kalenderveckor i följd.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Studiemedel och studiestartsstöd får lämnas till en studerande som bedriver sina studier i normal studietakt. Studiemedel och studiestartsstöd får lämnas även om den studerande inte har bedrivit sina studier i normal studietakt, om det är fråga om sådana studieresultat från perioder med omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd som är äldre än tio år eller det finns särskilda skäl för det.

Studiemedel får lämnas utan prövning av tidigare studieresultat om sökanden inte tidigare har fått omställningsstudiestöd, studiemedel enligt studiestödslagen eller studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd. Till den som första gången ansöker om studiestartsstöd får stödet lämnas utan föregående prövning av den studerandes tidigare studieresultat (14 § lagen om studiestartsstöd). I andra fall ska sökandens tidigare studieresultat prövas (3 kap. 7 § studiestödslagen och 15 § lagen om studiestartsstöd).

Vid studier på högskoleutbildningar som anordnas av statliga universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) eller av enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina är normal studietakt att den studerande ska ha klarat av

1. 62,5 procent av sitt studieåtagande under de första 40 veckorna med omställningsstudiestöd eller studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) för heltidsstudier, och
2. 75,0 procent av sitt studieåtagande för studier som därefter bedrivs med omställningsstudiestöd eller studiemedel enligt studiestödslagen (3 kap. 7 § studiestödsförordningen).

*CSN:s förslag till föreskrifter*

När en studerande som tidigare har beviljats omställningsstudiestöd, studiemedel eller studiestartsstöd och ansöker om ytterligare studiestöd ska han eller hon ha bedrivit sina tidigare studier i normal takt. CSN:s föreskrifter som behandlar prövning av studieresultat med studiemedel och studiestartsstöd föreslås ändras så att det regleras hur prövning av studieresultat ska gå till när tidigare studier bedrivits med omställningsstudiestöd, studiemedel och studiestartsstöd. CSN föreslår föreskrifter som innebär att en studerande som under en period har haft omställningsstudiestöd och studiemedel eller studiestartsstöd parallellt, ska redovisa studieresultat som motsvarar det studieåtagande som dessa stöd sammanlagt har lämnats för, när den studerande därefter ansöker om nya studiestöd. Förslagen reglerar också hur prövning av studieresultat ska göras vid en eventuell övergång mellan stöden.

I föreskrifterna föreslås även vissa mindre språkliga och strukturella justeringar med syfte att göra föreskrifterna mer tydliga, lättlästa och enhetliga.

*Alternativa lösningar*

Det skulle, utan de föreslagna föreskrifterna, saknas reglering om prövning av studieresultat när en studerande har bedrivit studier med både omställningsstudiestöd och studiemedel eller studiestartsstöd parallellt. Det skulle leda till otydligheter för de studerande.

**2.8 Beräkning av omställningsstudiestöd**

**Bemyndigande:** CSN får enligt 17 § 1 förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om omräkning av inkomst till motsvarande heltidsarbete enligt 25 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

**CSN:s förslag:** Vid omräkning av inkomst till motsvarande heltidsarbete avses med heltidsarbete en arbetstid på 40 timmar per vecka eller den arbetstid som är heltid enligt ett kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor som gäller för arbetsområdet. Vid arbete utomlands avses med heltidsarbete den arbetstid som är heltid enligt offentlig reglering eller de villkor som gäller för arbetsområdet i arbetslandet.

*Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestödet ska enligt förarbetsuttalanden kompensera för inkomstbortfall under studier. Försäkringskassan ska därför beräkna den studerandes inkomster genom att bestämma sjukpenninggrundande inkomst och årlig inkomst för en studerande på samma sätt som sjukpenninggrundande inkomst enligt bestämmelserna i socialförsäkringsbalken. Studerande som saknar en sjukpenninggrundande inkomst ska kunna få en årlig inkomst fastställd baserad på inkomster från förvärvsarbete inom EES, med undantag för Sverige, i Storbritannien eller i Schweiz.<sup>21</sup>

<sup>21</sup> Prop. 2021/22:176, s. 215–220.



Enligt 24–25 §§ lagen om omställningsstudiestöd ska omställningsstudiebidrag som utgångspunkt lämnas med ett belopp som vid heltidsstudier motsvarar 80 procent av den studerandes beslutade årliga inkomst, upp till ett maxbelopp. Vid deltidsstudier anpassas detta belopp efter studieomfattningen. Studerande som har inkomster från deltidsarbete kan i vissa fall, efter egen begäran, få omställningsstudiebidragets storlek beräknat enligt en alternativ modell. Vid sådan beräkning är omfattningen av det arbete som legat till grund för Försäkringskassans beslut om årlig inkomst central.

- Omställningsstudiebidrag lämnas vid sådan alternativ beräkning högst med sådan andel av helt stöd som motsvarar omfattningen av arbetet.
- Den studerandes årliga inkomst räknas vid sådan alternativ beräkning om till ett belopp som motsvarar arbete på heltid.

En studerande som har en årlig inkomst om 200 000 kronor från ett arbete motsvarande 50 procent av heltid, kan t.ex. enligt den alternativa modellen få omställningsstudiebidrag med som mest 50 procent av heltid men beräknat utifrån en årlig inkomst som räknats om till en årlig inkomst för heltidsarbete (400 000 kronor).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter och alternativa lösningar*

I de fall den studerande begär att få omställningsstudiebidragets storlek beräknat enligt den alternativa beräkningsmodellen hämtar CSN in uppgifter från Försäkringskassan om vilka arbetsinkomster som lagts till grund för beslutet om årlig inkomst. Den studerande måste sedan själv komma in med uppgifter som visar omfattningen av detta arbete. CSN bedömer med ledning av uppgifterna hur stor andel av heltid som arbetet har omfattat och räknar därefter om den årliga inkomsten från deltidsarbete till en motsvarande inkomst från heltidsarbete.

Att inte meddela några föreskrifter om omräkning till inkomster motsvarande heltid skulle innebära att det blir otydligt för sökande och andra hur omräkningen går till. CSN:s beslut skulle då kunna uppfattas som godtyckliga. Tydliga bestämmelser säkerställer dessutom en enhetlig och rättssäker prövning vid myndigheten. CSN anser därför frågan om omräkning bör regleras i föreskrifter.

Med arbete på heltid avses ofta arbete motsvarande 40 timmar per vecka. Ordinarie arbetstid får enligt arbetstidslagen (1982:673) heller inte uppgå till mer än 40 timmar per vecka. En definition av heltidsarbete som uppgår till 40 timmar per vecka används också vid tillämpningen av det nuvarande regelverket för arbetslöshetsförsäkringen. A-kassa lämnas enligt 3–4 §§ förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring med ett maximalt ersättningsbelopp per dag. Beloppet sänks proportionerligt för den som inte har arbetat på heltid. Med heltid avses då en normalarbetstid om 40 timmar per vecka. I andra regelverk förekommer andra möjliga definitioner av heltidsarbete, t.ex. att heltid är det som anges i det kollektivavtal som gäller för ett arbetsområde. Enligt 33 kap. 10–11 §§ socialförsäkringsbalken bedöms t.ex. rätten till sjuk- och aktivitetsersättning utifrån den försäkrades förmåga att försörja sig själv genom förvärvsarbete. Bedömningen

görs i förhållande till ett heltidsarbete. Heltidsarbete anses i sammanhanget vara en arbetstid om 40 timmar i veckan, om det inte finns ett kollektivavtal inom arbetsområdet som anger något annat.<sup>22</sup>

CSN har övervägt en enkel definition där heltidsarbete anses vara arbete 40 timmar per vecka. CSN har även övervägt en definition som tar höjd för att heltid enligt kollektivavtal eller liknande kan avvika från 40-timmars måttet. En enkel definition har fördelen att den är enkel att förstå, informera om och tillämpa. Vid obekvämlig arbetstid förekommer dock att arbetsgivare och arbetstagare har kommit överens om andra mått på arbetstidens längd vid heltidsarbete än 40-timmars vecka. Heltid vid nattarbete definieras t.ex. i olika avtal som arbete under 36 timmar och 20 minuter per vecka. Enligt det så kallade gruvavtalet anses 34 timmar per vecka utgöra heltid vid treskiftsarbete under jord etc. Att strikt utgå från 40 timmars arbetstid som mått på heltidsarbete skulle vid sådana överenskommelser kunna ge märkliga resultat vid beräkning av omställningsstudiestödets storlek.

#### *Exempel*

En person arbetar 17 timmar per vecka inom ett arbetsområde där heltidsarbete enligt gällande avtal definieras som 34 timmar per vecka. Hans eller hennes årliga inkomst från arbetet är 200 000 kronor.

- Om CSN skulle utgå från en strikt heltidsdefinition om 40 timmar per vecka skulle personen anses arbeta  $17/40 = 42,5$  procent av heltid. CSN skulle därför kunna lämna omställningsstudiestöd med högst 40 procent av heltid, och räkna om den årliga inkomsten till  $200\ 000/42,5\% = 470\ 588$  kronor.
- Om CSN istället skulle utgå från den definition som gäller inom avtalsområdet skulle personen anses arbeta  $17/34 = 50$  procent av heltid. CSN skulle därför kunna lämna omställningsstudiestöd med högst 50 procent av heltid, och räkna om den årliga inkomsten till  $200\ 000/50\% = 400\ 000$  kronor.

CSN anser att en ordning där rätten till omställningsstudiestöd beräknas enligt ett annat heltidsmått än det som gäller för arbetsområdet ifråga vore orimlig. CSN föreslår därför att heltidsarbete ska anses vara en arbetstid på 40 timmar per vecka, eller den arbetstid som anges vara heltid i ett kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor som gäller för arbetsområdet. Ett krav på att andra definitioner än 40 timmar per vecka ska vara grundade i ett kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor motverkar riskerna för missbruk. Om helt individuella överenskommelser mellan arbetstagare och arbetsgivare skulle accepteras, skulle det kunna skapa incitament att konstruera definitioner i syfte att en studerande ska kunna tillgodoräkna sig ett högre belopp i omställningsstudiestöd.

Arbete utomlands kan i vissa fall ligga till grund för Försäkringskassans beslut om årlig inkomst. CSN föreslår att omfattningen av utländskt arbete bör bedömas enligt samma principer. CSN föreslår därför att heltidsarbete utomlands ska vara den

<sup>22</sup> Se Riksförsäkringsverkets allmänna råd (2002:17) om sjukersättning och aktivitetsersättning meddelade till 33 kap. 10–11 §§ socialförsäkringsbalken.

arbetstid som är heltid enligt offentlig reglering eller de villkor som gäller för arbetsområdet i arbetslandet.

## 2.9 Samordning med andra stöd

**Bemyndigande:** CSN får enligt 25 § andra stycket förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om vilken utländsk finansiering som omfattas av första stycket.

**CSN:s förslag:** Med studiefinansiering enligt 25 § första stycket förordningen om omställningsstudiestöd ska avses sådan studiefinansiering från ett annat land som är avsedd att täcka allmänna levnadsomkostnader.

### *Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestöd får, precis som inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet, inte lämnas eller tas emot för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land (29 § andra stycket lagen om omställningsstudiestöd). Med studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land avses offentligt reglerade och finansierade ersättningar som lämnas till studerande och som utgör eller kan jämföras med sociala förmåner enligt EU-rätten (25 § första stycket förordningen om omställningsstudiestöd).

### *CSN:s förslag till föreskrifter*

Omställningsstudiestöd ska samordnas med utländsk studiefinansiering på samma sätt som inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet.<sup>23</sup> Det ska alltså finnas motsvarande föreskrifter om samordning med utländsk studiefinansiering som de bestämmelser som finns inom studiemedel och studiestartsstöd.

Studiemedel består av olika bidrag och lån som kan lämnas för olika ändamål. Studiebidrag (inklusive det högre bidraget), studielån, tilläggsbidrag, tilläggs lån samt merkostnadslån för utlandsstudier är stöd avsedda att täcka allmänna levnadsomkostnader i samband med studierna. Studiemedel kan därutöver beviljas i form av merkostnadslån för undervisningsavgifter respektive merkostnadslån för andra skäliga kostnader i samband med studierna.

Inom studiemedelsområdet har CSN meddelat föreskrifter om vad som avses med utländsk studiefinansiering och den bestämmelsen inkluderar alla dessa olika bidrag och lån. Där framgår att utländsk studiefinansiering, när det gäller studiebidrag, studielån, tilläggs lån samt merkostnadslån för utlandsstudier, är sådant studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land som lämnas för samma ändamål. När det gäller merkostnadslån för undervisningsavgifter respektive merkostnadslån för andra skäliga kostnader i samband med studierna, är utländsk studiefinansiering sådant studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land som lämnas för samma ändamål som det aktuella merkostnadslånet (13 a kap. 2 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS

<sup>23</sup> Läs mer i Prop. 2021/22:176, s. 238 och 498

2001:1) om beviljning av studiemedel). Dessa föreskrifter gäller även för studiestartsstödet (25 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd).

Omställningsstudiestödet består endast av ett bidrag och ett lån som båda är avsedda att täcka allmänna levnadsomkostnader i samband med studierna. CSN föreslår därmed att föreskriften förenklas så att det framgår att utländsk studiefinansiering som är avsedd att täcka allmänna levnadsomkostnader är sådant studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land som omfattas av 25 § första stycket förordningen om omställningsstudiestöd. Omställningsstudiestöd får alltså inte lämnas eller tas emot för tid då den studerande beviljats offentligt reglerad och finansierad utländsk studiefinansiering som utgör eller kan jämföras med sociala förmåner enligt EU-rätten, om denna ersättning är avsedd att täcka allmänna levnadsomkostnader.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har övervägt att, istället för att skriva en egen föreskrift för omställningsstudiestödet, hänvisa till den föreskrift som gäller för studiemedel och studiestartsstödet. Tillämpningen av vilken utländsk studiefinansiering som ska samordnas med omställningsstudiestödet skulle visserligen bli exakt densamma. CSN bedömer emellertid att en sådan lösning skulle vara mindre transparent. För att göra föreskriften för omställningsstudiestöd tydligare har CSN vidare valt att skriva in stödets ändamål direkt i bestämmelsen.

## 2.10 Yttrande från omställningsorganisationer

**Bemyndigande:** CSN får enligt 28 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om hur yttranden enligt 32 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska lämnas in och vad ett yttrande ska innehålla.

**CSN:s förslag:** Ett yttrande från en omställningsorganisation ska lämnas genom elektronisk överföring på det sätt som CSN bestämmer. Ett yttrande får efter överenskommelse med CSN även lämnas på annat sätt än genom elektronisk överföring.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestöd får som utgångspunkt lämnas för utbildning som stärker den studerandes ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Om den studerande är anknuten till en omställningsorganisation ska CSN ge den organisationen en möjlighet att yttra sig angående om och hur en sökt utbildning kommer att stärka den studerandes ställning på arbetsmarknaden. CSN ska vid sin prövning lägga särskild vikt vid ett sådant yttrande.

En omställningsorganisation har en möjlighet, men inte en skyldighet, att lämna ett yttrande till CSN. CSN får meddela närmare föreskrifter om hur yttranden ska lämnas in och vad ett yttrande ska innehålla.

### *CSN:s förslag till föreskrifter*

En snabb och enkel administration hos omställningsorganisationerna och hos CSN förutsätter att yttranden kan lämnas enligt standardiserade formulär som kan överföras till CSN på ett säkert sätt. CSN föreslår därför att yttranden som utgångspunkt ska lämnas genom elektronisk överföring på det sätt som CSN bestämmer. En sådan ordning innebär att CSN kan skapa standardiserade elektroniska formulär som en omställningsorganisation kan fylla i och därefter föra över elektroniskt till myndigheten. I de fall en studerande först går till sin omställningsorganisation kommer denna i ett elektroniskt yttrande till CSN behöva lämna vissa närmare uppgifter om en utbildning och om hur denna bedöms stärka den studerandes ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. I de fall den studerande först ansöker om omställningsstudiestöd hos CSN, kan CSN i förväg fylla i uppgifter om den sökta utbildningen och därefter på elektronisk väg ge omställningsorganisationen möjlighet att yttra sig.

Användning av de lösningar som CSN tar fram för elektronisk överföring av uppgifter kräver viss teknisk utveckling hos omställningsorganisationerna. Även om sådana lösningar är önskvärda och bör vara ett förstahandsalternativ, finns behov av att i enskilda fall kunna hitta alternativa lösningar. Det kan t.ex. vara aktuellt med hänsyn till att en omställningsorganisation inte har möjlighet att utveckla de lösningar som krävs. CSN anser därför att yttranden i undantagsfall och efter överenskommelse mellan CSN och en enskild omställningsorganisation, ska kunna få lämnas på annat sätt. En omställningsorganisation kan då exempelvis komma överens med CSN om att under en period skicka yttranden via ordinarie post.

### *Alternativa lösningar*

CSN har övervägt att inte meddela några föreskrifter om hur yttranden ska lämnas in. Elektronisk överföring av yttranden har dock oftast klara fördelar för de studerande, för omställningsorganisationerna och för CSN. CSN anser därför att det är lämpligt att reglera att sådan överföring också ska vara huvudregeln.

## **2.11 Ansökan och beslut**

**Bemyndigande:** CSN får enligt 27 § andra stycket förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om hur en ansökan ska göras, vad den ska innehålla och hur elektroniska ansökningar ska överföras.

CSN får enligt 30 § andra stycket förordningen om omställningsstudiestöd meddela föreskrifter om verkställigheten av bestämmelsen i 30 § första stycket förordningen om omställningsstudiestöd som säger att omställningsstudiestöd får beviljas för högst ett år i sänder och för högst fyra kalenderveckor före den kalendervecka då ansökan kom in till CSN.

**CSN:s förslag:** Ansökan om omställningsstudiestöd ska göras på den blankett eller i den e-tjänst för ansökan som CSN bestämmer.

Vid elektronisk överföring av ansökan om omställningsstudiestöd ska ansökan skrivas under med hjälp av en e-legitimation som ställts ut av en sådan utfärdare som CSN godtar.

Med ett år i sänder i 30 § förordningen om omställningsstudiestöd ska avses en period om högst 53 kalenderveckor i taget.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestöd ska enligt 31 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd beviljas efter ansökan. En studerande får begränsa sin ansökan till att avse endast omställningsstudiebidrag.

I 27 § förordningen om omställningsstudiestöd framgår att en ansökan om omställningsstudiestöd ska vara undertecknad eller skrivas under med en elektronisk underskrift av den sökande. Uppgifterna i ansökan ska lämnas på heder och samvete.

I förarbetena till lagen om omställningsstudiestöd anges bland annat följande. CSN ska administrera omställningsstudiestödet och ansökan om omställningsstudiestöd bör därför lämnas in till CSN. En ansökan kan begränsas så att den enbart avser omställningsstudiebidrag, men en studerande kan ansöka om både omställningsstudiebidrag och omställningsstudielån. Enligt regeringens bedömning kan utförligare bestämmelser om ansökan regleras på förordningsnivå eller, efter bemyndigande i förordning av CSN, med stöd av restkompetensen.<sup>24</sup>

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

För att underlätta CSN:s hantering och handläggning av stödet är det viktigt att CSN får de uppgifter som krävs för prövning av rätt till stöd i ett för handläggningen lämpligt format. CSN föreslår därför att en bestämmelse med innebörden att en ansökan om omställningsstudiestöd ska göras på den blankett eller i den e-tjänst för ansökan som CSN bestämmer. Vid elektronisk överföring av ansökan ska ansökan undertecknas med e-legitimation som ställts ut av sådan utfärdare som CSN godtar. Dessa bestämmelser överensstämmer med regelverken inom studiemedel och studiestartsstöd.

Av förordningen om omställningsstudiestöd framgår att omställningsstudiestöd ska kunna beviljas för maximalt ett år i sänder. Vid en precisering av begreppet ”ett år i sänder” har CSN valt att föreskriva på ett sätt som helt överensstämmer med motsvarande föreskrift på studiemedels- och studiestartsstödsområdet.

#### *Alternativa lösningar*

I syfte att uppnå en optimal handläggning av ansökan, som säkerställer att en ansökan innehåller de uppgifter som behövs i prövningen och som möjliggör maskinellt systemstöd och en snabb handläggning behöver ansökan göras på det sätt som CSN bestämmer. Bestämmelsen om underskrift med e-legitimation är nödvändig för att på ett rättssäkert sätt hantera elektroniska signaturer.

<sup>24</sup> Prop. 2021/22:176, s. 252.

CSN:s ambition är att hålla ihop de olika studiestöden och regelverken för dessa så långt det är möjligt. Detta bl.a. för att underlätta förståelsen och förutsägbarheten för de studerande. De av CSN föreskrivna bestämmelserna inom studiestartsstöd och studiemedel om ansökan, ytterligare stöd inom en beviljningsperiod och föreskrift om ”ett år i sänder” fungerar ändamålsenligt och bör därmed lämpligen användas även gällande omställningsstudiestödet. Att reglera omställningsstudiestöd på ett annat sätt skulle försvåra för studeranden som behöver växla mellan olika stöd från CSN. Det skulle även minska möjligheterna till en effektiv maskinell hantering av ansökningar och därmed leda till längre väntetider på beslut för de studerande.

## 2.12 Utbetalning av omställningsstudiestöd

### 2.12.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd

#### 2.12.1.1 Vad en utbetalning i efterskott varje månad får omfatta

**Bemyndigande:** CSN får enligt 31 § andra stycket förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om utbetalning av omställningsstudiestöd.

**CSN:s förslag:** Omställningsstudiestöd ska betalas ut i efterskott för hela passerade veckor.

Omställningsstudiestöd ska betalas ut den 25:e i månaden. Om denna dag inte är en bankdag, ska utbetalningen göras närmast föregående bankdag.

Omställningsstudiestöd som inte har betalats ut under tidigare månader enligt ovan ska betalas ut omgående, under förutsättning att en studieförsäkran kommit in till CSN.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestödet ska betalas ut i efterskott varje månad (31 § första stycket förordningen om omställningsstudiestöd).

Av departementspromemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* framgår att i princip alla personer som kan tänkas komma i fråga för omställningsstudiestöd är vana vid att få utbetalningar i efterskott. De allra flesta får ordinarie utbetalningar av lön eller annan ersättning för månaden före studiestarten, och att de skäl som finns för att betala ut andra stöd i förskott (initialt höga kostnader för att flytta till annan ort och börja studera) finns inte för de som ska få omställningsstudiestöd.

Att omställningsstudiestödet betalas ut månadsvis i efterskott innebär att det inte uppstår några glapp för den som studerar och att utbetalningarna följer på varandra sömlöst. Att omställningsstudiestödet betalas ut i efterskott har även stora fördelar när det handlar om att förebygga felaktiga utbetalningar. Utbetalningar i efterskott grundar sig på vad som redan har hänt och är därmed mer korrekta. Antalet beslut om återkrav bedöms bli färre för omställningsstudiestödet än för t.ex. studiemedel.

Vidare framgår att periodiseringen av omställningsstudiestödet bör ske på motsvarande sätt som de utbetalningar av förskott som görs inom studiemedelssystemet eller studiestartsstödet.<sup>25</sup>

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

CSN föreslår att omställningsstudiestöd ska betalas ut i efterskott för hela passerade veckor och att stödet ska betalas ut den 25:e i månaden. Det finns i lag- och förordningsbestämmelserna inte några undantag som medger att stödet ska kunna betalas ut i förskott. Det kommer därför inte finnas någon möjlighet att få omställningsstudiestödet utbetalt på annat sätt än månadsvis i efterskott.

Att betala ut stödet den 25:e i månaden följer det utbetalningsdatum som finns för både studiemedel och studiestartsstöd.<sup>26</sup> Den 25:e är dessutom ett datum då många arbetstagare är vana att få sin lön utbetald. Om beslutet från CSN kommer efter att den studerande börjat att läsa och efter den 25:e samma månad, kan omställningsstudiestöd, för de hela veckor som hunnit förflyta innan den 25:e, betalas ut direkt. Den studerande kommer inte att behöva vänta till nästa månad med att få sin utbetalning.

Eftersom omställningsstudiestödet enligt 31 § förordningen om omställningsstudiestöd ska betalas ut månadsvis i efterskott kommer stödet bara att kunna betalas ut för hela passerade veckor. Då en kalendermånad inte innehåller ett jämt antal veckor innebär detta att storleken på den studerandes månatliga utbetalningar kan variera från månad till månad.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har inte bedömt att andra utbetalningsdatum än den 25:e är ett alternativ. Detta eftersom utbetalning den 25:e ligger i linje med löner normalt betalas ut och dessutom följer det utbetalningsdatum som finns för både studiemedel och studiestartsstöd. Det finns inte heller några alternativa lösningar för att betala ut stödet på annat sätt än för hela passerade veckor eftersom utbetalningar i efterskott grundar sig på studier som redan har passerat.

#### **2.12.1.2 Villkor för utbetalning**

**Bemyndigande:** CSN får enligt 31 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om utbetalning av omställningsstudiestöd.

**CSN:s förslag:** Föreskrifter om styrkande av studier som krav för utbetalning av omställningsstudiestöd ska, i relevanta delar, motsvara de krav som finns för utbetalning av studiemedel och studiestartsstöd.

<sup>25</sup> Ds. 2021:18, s.190

<sup>26</sup> 16 kap. 4 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och 9 kap. 5 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:17) om beviljning av studiestartsstöd.



### *Bestämmelser i lag och förordning*

Omställningsstudiestöd får betalas ut endast om det är styrkt att den studerande bedriver de studier som stödet har beviljats för (35 § första stycket lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd). Av förarbetena till lagen framgår att ett sådant styrkande motverkar felaktiga utbetalningar och missbruk av omställningsstudiestödet. Vidare framgår att styrkandet bör harmonisera med vad som krävs för att få studiemedel och studiestartsstöd utbetalat. Ett styrkande bör innefatta att både utbildningsanordnaren och den studerande intygar att studierna bedrivs enligt beslutet om omställningsstudiestöd, innan stödet kan utbetalas.<sup>27</sup>

Omställningsstudiestödet ska vara förverkat om den studerande inte inom en månad från den studieperiod som stödet avser, har styrkt att han eller hon bedriver studier. Styrks detta senare får stödet ändå betalas ut om det finns särskilda skäl. Av förarbetena till lagen framgår att denna begränsning är viktig eftersom anslaget för stödet kommer att vara begränsat och att medel som inte används bör kunna återgå och lämnas till en annan studerande. Till hjälp för bedömningen om vad som ska utgöra särskilda skäl för att kunna betala ut omställningsstudiestöd om den studerande inte styrkt sina studier i tid, bör ledning kunna sökas i den praxis som gäller för motsvarande fråga på studiemedels- och studiestartsområdet.<sup>28</sup>

### *CSN:s förslag till föreskrifter och alternativa lösningar*

CSN förslår att nya föreskrifter om villkor för utbetalning införs som i relevanta delar motsvarar de som finns för utbetalning av studiemedel och studiestartsstöd.<sup>29</sup> Både den studerande och läroanstalten eller annan utbildningsanordnare ska styrka den studerandes studier innan utbetalning kan göras.

Regeringens intention är att styrkandet av studier ska göras i linje med vad som krävs för att kunna få studiemedel eller studiestartsstöd utbetalat. Det behövs därför bestämmelser om utbetalning av omställningsstudiestöd som harmoniserar med vad som gäller för utbetalning av studiemedel och studiestartsstöd. Att inte meddela närmare bestämmelser om hur utbetalning av omställningsstudiestödet ska gå till är därför inget alternativ.

#### **2.12.1.3 Utbetalningssätt**

**Bemyndigande:** CSN får enligt 31 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om utbetalning av omställningsstudiestöd.

**CSN:s förslag** Omställningsstudiestödet ska sättas in på det konto som den studerande har meddelat CSN:s betalningsförmedlande bank.

<sup>27</sup> Prop. 2021/22:176, s. 234

<sup>28</sup> Ibid s. 234–235

<sup>29</sup> 16 kap. 6–7 §§ Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och 9 kap. 6 – 7 §§ Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:17) om beviljning av studiestartsstöd.

Om den studerande inte har meddelat banken vilket konto som utbetalningen ska sättas in på, ska utbetalningen göras av banken på ett särskilt utbetalningskort som ska lösas in på banken.

En utbetalning av banken får göras på annat sätt om den studerande inte kan få ett konto i en svensk bank och dessutom

1. saknar svenskt personnummer,
2. inte är folkbokförd i Sverige, eller
3. befinner sig utomlands.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Det sätt på vilket omställningsstudiestöd ska utbetalas nämns inte i förarbetena till författningarna.

#### *CSN:s förslag till föreskrift*

Utbetalningssättet av omställningsstudiestöd bedöms rymmas inom regeringens intention att utbetalningarna ska göras i linje med vad som krävs för att kunna få studiemedel eller studiestartsstöd utbetalat.

Det finns redan i dag upparbetade och effektiva rutiner inom CSN för hur studiestöd betalas ut. Omställningsstudiestöd föreslås därför betalas ut på ett sätt som överensstämmer med hur studiemedel och studiestartsstöd utbetalas.<sup>30</sup>

#### *Alternativa lösningar*

Att betala ut omställningsstudiestöd enligt redan upparbetade rutiner är det mest effektiva sättet att betala ut stödet på, både med hänsyn till kostnader och de studerande. Det är därför inget alternativ att betala ut stödet på annat sätt.

### 2.12.2 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd

**Bemyndigande:** CSN får enligt 3 kap. 39 § andra stycket studiestödsförordningen meddela närmare föreskrifter om utbetalning av studiemedel. CSN får enligt 20 § andra stycket förordningen om studiestartsstöd meddela närmare föreskrifter om utbetalning av studiestartsstöd.

**CSN:s förslag:** Föreskrifter om returnerad utbetalning av studiemedel i 16 kap. 12 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel samt om returnerad utbetalning av studiestartsstöd i 9 kap. 9 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd ska upphävas.

#### *CSN:s förslag till föreskrift och alternativa lösningar*

I arbetet med föreskrifter har CSN uppmärksammat att två likalydande bestämmelser i CSN:s föreskrifter för studiemedel och studiestartsstöd (16 kap. 12 §

<sup>30</sup> 16 kap. 11 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och 9 kap. 8 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:17) om beviljning av studiestartsstöd.

Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och 9 kap. 9 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd) är missvisande. Enligt bestämmelserna ska en utbetalning som har gjorts genom utbetalningskort och som den studerande inte kvitterat ut inom 60 dagar, returneras från banken till CSN. En utbetalning som har returnerats på detta sätt betraktas inte som utbetald.

CSN kan konstatera att den första meningen i de aktuella bestämmelserna är felaktig såtillvida att en utbetalningsavi kan returneras på initiativ av en studerande även innan 60 dagar har passerat. Vidare framgår av CSN:s aktuella avtal med betalningsförmedlande bank vilka tidsfrister som gäller för att returnera en utbetalning. Första meningen i bestämmelserna är således både missvisande och onödig.

Av andra meningen i bestämmelsen framgår att en returnerad utbetalning inte ska betraktas som utbetald. En studerande som aldrig har löst ut en avi kan inte anses ha tagit emot den del av studiestödet som avin omfattar och som han eller hon måste betala tillbaka. Det är inte nödvändigt att reglera detta förhållande i föreskrift.

Inte heller för CSN:s interna hantering av ett ärende behövs en bestämmelse med aktuellt innehåll. CSN föreslår därför att bestämmelsen om returnerad utbetalning i respektive föreskrift upphävs. De aktuella bestämmelserna är missvisande och onödiga. Att behålla dem är därför inget alternativ.

## **2.13 Uppgiftsskyldighet för läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

### **2.13.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd**

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Regeringen har i förarbetsuttalanden konstaterat att CSN och ÖKS behöver få tillgång till vissa uppgifter från läroanstalter och andra utbildningsanordnare för att kunna hantera omställningsstudiestödet och säkerställa att det enbart lämnas för sådana studier som ger rätt till stödet och under tid då den studerande bedriver studier. En läroanstalt eller annan utbildningsanordnare som är en myndighet skulle visserligen enligt redan gällande rätt (6 kap. 5 § OSL) vara skyldig att lämna sådana uppgifter till CSN och ÖKS. Regeringen bedömer dock att uppgiftsskyldigheten ändå ska omfatta alla läroanstalter och utbildningsanordnare för att det inte ska råda några tveksamheter om skyldigheterna att lämna uppgifter till CSN och ÖKS i ärenden om omställningsstudiestöd.<sup>31</sup>

En läroanstalt eller en annan utbildningsanordnare ska på begäran lämna uppgift till CSN eller ÖKS om tid och omfattning för utbildningar vid läroanstalten eller utbildningsanordnaren som omställningsstudiestöd kan beviljas för. Vidare ska läroanstalten eller någon annan utbildningsanordnare, om CSN eller ÖKS begär det, lämna uppgift till nämnden om utbildning, studietid, studiernas omfattning, studieaktivitet och studieresultat för en studerande som har ansökt om eller beviljats

<sup>31</sup> Prop. 2021/22:176, s. 262

omställningsstudiestöd (38 § andra stycket förordningen om omställningsstudiestöd).

Av departementspromemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* framgår att läroanstalterna på samma sätt som gäller för studiemedel och studiestartsstöd, bör vara uppgiftsskyldiga till CSN när det gäller utbildning, studietid, studiernas omfattning, studieaktivitet och studieresultat. Med läroanstalt menas sådan läroanstalt eller utbildning som avses i 3 kap. 2 § studiestödslagen (1999:1395) och som finns angivna i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655). Motsvarande uppgiftsskyldighet bör enligt utredningen även gälla för andra utbildningsanordnare, dvs. fysiska eller juridiska personer som anordnar utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation.<sup>32</sup>

### 2.13.1.1 Uppgifter under studietiden

**Bemyndigande:** Centrala studiestödsnämnden får enligt 34 § tredje stycket förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om läroanstalters och andra utbildningsanordnares uppgiftsskyldighet till nämnden enligt första och andra styckena.

**CSN:s förslag:** När en studerande som har ansökt om eller beviljats omställningsstudiestöd har påbörjat studierna på utbildningen ska läroanstalten respektive utbildningsanordnaren bekräfta det.

Läroanstalten respektive utbildningsanordnaren ska för studerande som har ansökt om eller beviljats omställningsstudiestöd till CSN omgående lämna uppgift om

1. att den studerande helt eller delvis avbryter sina studier,
2. att den studerande förändrar sin studietid, och
3. det i övrigt sker förändringar i den studerandes utbildning och studieomfattning som kan påverka rätten till omställningsstudiestöd eller omställningsstudiestödets storlek.

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

CSN:s bemyndigande att meddela föreskrifter på området motsvarar de bestämmelser som reglerar läroanstalters uppgiftsskyldighet avseende studiemedel och studiestartsstöd. CSN:s förslag till föreskrifter avseende uppgiftsskyldighet för läroanstalter och andra utbildningsanordnare utgår därför i huvudsak utifrån motsvarande bestämmelser för studiemedel och studiestartsstöd.

CSN föreslår att läroanstalten respektive utbildningsanordnaren ska bekräfta att en studerande som har ansökt om eller beviljats omställningsstudiestöd har påbörjat studierna på utbildningen. Vidare ska läroanstalten respektive utbildningsanordnaren, för studerande som har ansökt om eller beviljats omställningsstudiestöd till CSN, omgående meddela:

<sup>32</sup> Ds 2021:18, s.243

1. om den studerande helt eller delvis avbryter sina studier,
2. om den studerande förändrar sin studietid, och
3. om det i övrigt sker förändringar i den studerandes utbildning, studietid och studieomfattning som kan påverka rätten till omställningsstudiestöd eller omställningsstudiestödets storlek.

#### *Alternativa lösningar*

Enligt departementspromemorian *Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, Omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden* ska läroanstalter och andra utbildningsanordnare, på samma sätt som gäller för studiemedel och studiestartsstöd, vara uppgiftsskyldiga till CSN när det gäller utbildning, studietid, studiernas omfattning, studieaktivitet och studieresultat.<sup>33</sup>

CSN:s förslag till föreskrifter avseende läroanstalters och andra utbildningsanordnares uppgiftsskyldighet följer motsvarande bestämmelser för studiemedel och studiestartsstöd. Att meddela bestämmelser om läroanstalters uppgiftsskyldighet i ärenden om omställningsstudiestöd som inte motsvarar vad som gäller i ärenden om studiemedel och studiestartsstöd skulle innebära att läroanstalter får två olika regelverk att förhålla sig till. Det skulle försvåra deras administration.

#### **2.13.1.2 Uppgifter om studieresultat**

**Bemyndigande:** Centrala studiestödsnämnden får enligt 34 § tredje stycket förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om läroanstalters och andra utbildningsanordnares uppgiftsskyldighet till nämnden enligt första och andra styckena.

**CSN:s förslag:** Läroanstalten respektive utbildningsanordnaren ska lämna följande uppgift om studieresultat för studerande som har ansökt om eller beviljats omställningsstudiestöd:

Högskolor och universitet - Uppgift om antal godkända högskolepoäng på utbildningen.

Kommunal vuxenutbildning - Uppgift om antal godkända gymnasiepoäng eller verksamhetspoäng.

Annan utbildningsanordnare enligt 5 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd – Uppgifter om att studierna fullgjorts enligt utbildningsplanen.

Övrig utbildningsanordnare - Uppgift om att studierna har fullgjorts i den takt som utbildningsplanen föreskriver.

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

CSN föreslår att läroanstalten respektive utbildningsanordnaren ska vara skyldig att lämna uppgift om studieresultat för studerande som har ansökt om eller beviljats omställningsstudiestöd. CSN:s förslag till föreskrift avseende uppgiftsskyldighet för

<sup>33</sup> Ds 2021:18, s.243

läroanstalter och andra utbildningsanordnare när det gäller studieresultat utgår utifrån motsvarande bestämmelser för studiemedel och studiestartsstöd. I förslaget regleras även uppgiftsskyldighet för annan utbildningsanordnare enligt 5 § lagen om omställningsstudiestöd, avseende studieresultat för studier som bedrivits vid utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation.

För studier som bedrivits vid högskolor och universitet ska läroanstalten lämna uppgift om antal godkända högskolepoäng på utbildningen. När det gäller studier som bedrivits på kommunal vuxenutbildning ska läroanstalten lämna uppgift om antal godkända gymnasiepoäng eller verksamhetspoäng. Vid studier som bedrivits hos övrig utbildningsanordnare ska utbildningsanordnaren lämna uppgift om att studierna har fullgjorts i den takt som utbildningsplanen föreskriver. För studier vid annan utbildningsanordnare enligt 5 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd ska utbildningsanordnaren lämna uppgifter om att studierna fullgjorts enligt utbildningsplanen.

#### *Alternativa lösningar*

Läroanstalter och andra utbildningsanordnare ska vara uppgiftsskyldiga till CSN exempelvis när det gäller studieresultat, på samma sätt som för studiemedel och studiestartsstöd. CSN:s föreskrifter avseende läroanstalters och andra utbildningsanordnares uppgiftsskyldighet följer därmed motsvarande bestämmelser för studiemedel och studiestartsstöd. Att meddela bestämmelser om läroanstalters uppgiftsskyldighet i ärenden om omställningsstudiestöd som inte motsvarar vad som gäller i ärenden om studiemedel och studiestartsstöd skulle innebära att läroanstalter får två olika regelverk att förhålla sig till. Det skulle försvåra deras administration.

### **2.13.1.3 Hur uppgifter lämnas**

**Bemyndigande:** Centrala studiestödsnämnden får enligt 34 § tredje stycket förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om läroanstalters och andra utbildningsanordnares uppgiftsskyldighet till nämnden enligt första och andra styckena.

**CSN:s förslag:** Uppgifter lämnas på det sätt som CSN har beslutat om.

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

För att underlätta CSN:s hantering och handläggning av omställningsstudiestödet är det viktigt att CSN får de uppgifter som krävs från läroanstalterna och andra utbildningsanordnare i ett för handläggningen lämpligt format. CSN föreslår därför att uppgifterna ska lämnas på det sätt som CSN har beslutat om.

Överföring bör i första hand göras i de tekniska lösningar som CSN tar fram. I undantagsfall, och efter överenskommelse mellan CSN och läroanstalten eller annan utbildningsanordnare, kan överföring ske på annat sätt.

#### *Alternativa lösningar*

För att säkerställa att elektronisk överföring av uppgifter ska vara utgångspunkten är det viktigt att det tydliggörs att det är CSN, och inte varje enskild läroanstalt eller

utbildningsanordnare, som beslutar om sättet för överföring. Att inte meddela några bestämmelser om hur uppgifter ska föras över är därför inget alternativ.

### 2.13.2 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd

**Bemyndigande:** CSN får enligt 6 kap. 10 § studiestödsförordningen (2000:655) och 24 § förordningen (2017:532) om studiestartsstöd meddela närmare föreskrifter om läroanstalters uppgiftsskyldighet.

**CSN:s förslag:** Bestämmelserna om läroanstalters skyldighet att lämna uppgifter under studietiden justeras språkligt.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om en läroanstalts skyldighet att till CSN lämna de uppgifter som är av betydelse för tillämpningen av studiestödslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (6 kap. 6 § studiestödslagen (1999:1395)). En likalydande bestämmelse finns i 32 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

Enligt 6 kap. 10 § andra stycket studiestödsförordningen (200:655) ska en läroanstalt, om CSN begär det, för en studerande som har ansökt om eller beviljats studiemedel lämna uppgift om

1. utbildning
2. studietid,
3. studiernas omfattning,
4. studieaktivitet, och
5. studieresultat.

Samma bestämmelse finns i 24 § förordningen om studiestartsstöd.

#### *CSN:s förslag till föreskrifter och alternativa lösningar*

CSN föreslår språkliga justeringar i två likalydande bestämmelser i föreskrifterna om studiemedel och studiestartsstöd (19 kap. 4 och 5 §§ Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och 10 kap. 4 och 5 §§ Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd). Justeringarna är av redaktionell karaktär, och avsedda att på ett tydligare sätt synliggöra de närmare bestämmelsernas kopplingar till bakomliggande bestämmelser i respektive förordning.

## 2.14 Uppgiftsskyldighet för den studerande

### 2.14.1 Föreskrifter om omställningsstudiestöd

#### 2.14.1.1 Vad den studerande ska anmäla

**Bemyndigande:** CSN får enligt 39 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela ytterligare föreskrifter om den studerandes uppgiftsskyldighet enligt 39 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd

**CSN:s förslag:** En studerande ska anmäla till CSN om han eller hon

1. helt eller delvis avbryter sina studier,
2. förändrar sin studietid,
3. gör ett uppehåll i studierna av en annan anledning än sjukdom, tillfällig vård av barn, vård av närstående eller i samband med att ett barn under 18 år har avlidit, om uppehållet uppgår till sju dagar eller mer och infaller under den tid som omställningsstudiestöd lämnas för,
4. byter läroanstalt,
5. byter utbildning, eller
6. arbetar i en större omfattning än den som lagts till grund för beräkningen av stödet.

Den studerande ska även anmäla till CSN om det i övrigt sker förändringar i hans eller hennes förhållanden som kan påverka rätten till omställningsstudiestöd eller omställningsstudiestödets storlek.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

En studerande som har beviljats omställningsstudiestöd ska anmäla en sådan ändring av sina förhållanden som har betydelse för att få omställningsstudiestöd eller för stödets storlek till CSN (39 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd).

Regeringen har konstaterat att CSN, för att kunna hantera omställningsstudiestödet och genomföra den prövning som föreslås, behöver få tillgång till vissa uppgifter bl.a. från studerande. Studerande bör därför, där det bedöms nödvändigt att detta särskilt regleras, ges uppgiftsskyldighet gentemot CSN.<sup>34</sup>

I förarbetena till lagen om omställningsstudiestöd uppger regeringen bl.a. följande angående studerandes uppgiftsskyldighet. De studerande bör vara skyldiga att anmäla sådana förändringar till CSN som kan påverka rätten till stödet eller stödets storlek. Det kan t.ex. röra sig om uppgifter om förändringar i studierna eller om förvärvsarbete under studietiden i högre omfattning än som tidigare meddelats. Studerandes uppgiftsskyldighet är således av stor vikt för att rätt omställningsstudiestöd ska kunna betalas ut. Det är därför rimligt att en studerande som har beviljats omställningsstudiestöd ska vara skyldig att lämna uppgift till CSN om sådana ändringar av den studerandes förhållanden som har betydelse för att få omställningsstudiestödet eller för stödets storlek. Regeringen inför därför en sådan uppgiftsskyldighet. Ytterligare skyldighet för studerande att lämna uppgifter kan

<sup>34</sup> Prop. 2021/22:176, s. 260



vara nödvändig. Denna reglering är av detaljkaraktär och bör således finnas i förordning. Denna reglering omfattas av regeringens restkompetens. Eftersom det beträffande den studerandes uppgiftsskyldighet föreslås att riksdagen ska meddela föreskrifter på restkompetensens område behöver det i lagen tas in en bestämmelse som tydliggör att regeringen trots lagregleringen kan meddela sådana föreskrifter.<sup>35</sup>

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

För att CSN ska kunna hantera omställningsstudiestödet och genomföra den prövning som åligger myndigheten, behöver myndigheten få tillgång till vissa uppgifter från de studerande. Studerandes uppgiftsskyldighet är av stor vikt för att rätt omställningsstudiestöd ska kunna betalas ut. De studerande som har beviljats omställningsstudiestöd ska därför lämna CSN uppgift om sådana ändringar av den studerandes förhållanden som har betydelse för att få omställningsstudiestödet eller för stödets storlek.

CSN:s bemyndigande att meddela föreskrifter om studerandes uppgiftsskyldighet vid omställningsstudiestöd motsvarar myndighetens bemyndigande att meddela föreskrifter för uppgiftsskyldighet vid studiemedel och studiestartsstöd.<sup>36</sup> Då uppgiftsskyldigheten för studerande med studiemedel och studiestartsstöd fungerar ändamålsenligt och då det av reglering i lag och förordningen är tydligt att uppgiftsskyldigheten är tänkt att vara uppbyggd på samma sätt inom omställningsstudiestödet, utgår CSN:s förslag till föreskrifter avseende uppgiftsskyldighet för studerande med omställningsstudiestöd från motsvarande bestämmelser för studiemedel och studiestartsstöd.

CSN har i 14 kap. 2 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel föreskrivit att en studerande ska anmäla till CSN om han eller hon

1. helt eller delvis avbryter sina studier,
2. förlänger sin studietid,
3. gör ett uppehåll i studierna av en annan anledning än vad som framgår av 1 § andra stycket under sju dagar eller mer och när studierna återupptas,
4. gör ett uppehåll i studierna under sju dagar eller mer på grund av sjukdom vid utlandsstudier,
5. byter läroanstalt,
6. byter utbildning,
7. får en inkomst som överstiger fribeloppet, eller
8. får ny inkomst så att en redan lämnad inkomstuppgift som överstiger fribeloppet förändras.

<sup>35</sup> Prop. 2021/22:176, s. 263

<sup>36</sup> 3 kap. 27 § studiestödslagen (1999:1395) och 3 kap. 34 § studiestödsförordningen (2000:655) om uppgiftsskyldighet gällande studiemedel samt 33 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd och 25 § förordningen (2017:532) om studiestartsstöd gällande studiestartsstöd.

Den studerande ska även anmäla till CSN om det i övrigt sker förändringar i hans eller hennes förhållanden som kan påverka rätten till studiemedel eller studiemedlens storlek.

I 11 kap. 2 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd har CSN föreskrivit detsamma som i 14 kap. 2 § CSNFS 2001:1, med undantag för att punkten 4 om uppehåll i studierna vid utlandsstudier i 2001:1 inte finns med i 2017:1 eftersom studiestartsstöd inte kan förenas med utlandsstudier.

CSN:s förslag till föreskrifter gällande uppgiftsskyldighet för studerande som har beviljats omställningsstudiestöd motsvarar föreskrifterna om uppgiftsskyldighet vid studiemedel och vid studiestartsstöd i de delar där så är möjligt. Avsteg har gjorts i följande delar:

- Punkten 2, där ordet ”förlänger” har bytts ut mot ordet ”förändrar”. Anledningen till detta är att CSN önskar förtydliga att all förändring av studietiden kan påverka rätten till omställningsstudiestöd och att CSN därmed behöver få information från den studerande om alla sådana förändringar. Detta medför ingen ändring i sak då sådana förändringar av studietiden som inte tidigare fångats upp i denna punkt istället fångats upp genom paragrafens andra stycke.
- Punkterna om ändrade eller nya inkomster finns inte med i förslaget eftersom inkomster under studietiden inte påverkar rätten till omställningsstudiestöd.
- En ny punkt 6 om att arbete i en större omfattning än den som lagts till grund för beräkningen av stödet har tillkommit. Denna är nödvändig eftersom beviljningen av omställningsstudiestöd är beroende av i hur stor omfattning den studerande förvärvsarbetar. Ändrad omfattning av förvärvsarbete kan påverka rätten till omställningsstudiestöd.

CSN:s bedömning är att de föreslagna föreskrifterna är nödvändiga för att säkerställa att rätt stöd betalas ut.

#### *Alternativa lösningar*

CSN:s ambition är att hålla ihop de olika studiestöden och regelverken för dessa så långt det är möjligt, bl.a. för att underlätta förståelsen och förutsägbarheten för de studerande. De av CSN föreskrivna uppgiftsskyldigheterna för studerande med studiemedel och studiestartsstöd fungerar ändamålsenligt och bör därmed användas även gällande omställningsstudiestödet, med nödvändiga anpassningar till omställningsstudiestödet. Att reglera uppgiftsskyldigheten för studerande med omställningsstudiestöd på ett annat sätt skulle göra det svårt för studeranden som behöver växla mellan olika stöd att hålla sig informerad om och fullgöra sina skyldigheter. CSN bedömer därför inte att en sådan lösning är lämplig.

### 2.14.1.2 När den studerande ska anmäla

**Bemyndigande:** CSN får enligt 39 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela ytterligare föreskrifter om den studerandes uppgiftsskyldighet enligt 39 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd

**CSN:s förslag:** En anmälan om ändrade förhållanden ska ha kommit in till CSN senast inom en vecka efter det att förändringen har inträffat. Om anmälan kommer in senare ska den studerande anses ha fullgjort sin anmälningsskyldighet endast om det finns särskilda skäl.

Om den studerande har en förvaltare enligt föräldrabalken, ska anmälan göras av förvaltaren om detta ingår i hans eller hennes uppdrag.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

En studerande som har beviljats omställningsstudiestöd ska till CSN anmäla en sådan ändring av sina förhållanden som har betydelse för att få omställningsstudiestöd eller för stödets storlek (39 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

Det är av stor vikt att det tydligt framgår vilka skyldigheter den studerande har för att denne ska ges goda förutsättningar att göra rätt, inte bara vad gäller vilka uppgifter som ska anmälas till CSN, utan också vad gäller inom vilken tid som uppgifterna ska lämnas. Att uppgiftslämnandet från den studerande sker skyndsamt är av avgörande vikt för att säkerställa att CSN kan lämna rätt stöd och därmed för att minimera risken för återkrav för den studerande.

CSN:s bemyndigande att meddela föreskrifter om studerandes uppgiftsskyldighet vid omställningsstudiestöd motsvarar myndighetens bemyndigande att meddela föreskrifter för uppgiftsskyldighet vid studiemedel och studiestartsstöd. Då föreskrifterna om tid för anmälan om ändrade förhållanden för studerande med studiemedel och studiestartsstöd fungerar ändamålsenligt, och då det av reglering i lag och förordningen är tydligt att uppgiftsskyldigheten är tänkt att fungera på samma sätt inom omställningsstudiestödet, utgår CSN:s förslag till föreskrifter från och speglar motsvarande bestämmelser för studiemedel och studiestartsstöd.

I 14 kap. 3 § CSNFS 2001:1 har CSN, för studerande med studiemedel, föreskrivit att en anmälan om ändrade förhållanden ska ha kommit in till CSN senast inom en vecka efter det att förändringen har inträffat. Om anmälan kommer in senare ska den studerande anses ha fullgjort sin anmälningsskyldighet endast om det finns särskilda skäl.

Om den studerande är omyndig ska anmälan göras av förmyndaren. Om den studerande har en förvaltare enligt föräldrabalken ska anmälan göras av förvaltaren, om detta ingår i hans eller hennes uppdrag.

För studerande som bedriver utlandsstudier finns särskilda bestämmelser om när en anmälan ska göras.

I 11 kap. 3 § CSNFS 2017:1 har CSN, för studerande med studiestartsstöd, föreskrivit detsamma som i 14 kap. 3 § CSNFS 2001:1, med undantag för att skrivningen om omyndiga tagits bort. Detta eftersom omyndiga inte kan ha rätt till studiestartsstöd. Tredje stycket som handlar om utlandsstudier finns inte heller med eftersom utlandsstudier inte är möjliga vid studier med studiestartsstöd.

CSN:s bedömning är att de föreslagna föreskrifterna om omställningsstudiestöd är nödvändiga för att säkerställa att rätt stöd betalas ut.

#### *Alternativa lösningar*

CSN:s ambition är att hålla ihop de olika studiestöden och regelverken för dessa så långt det är möjligt, bl.a. för att underlätta förståelsen och förutsägbarheten för de studerande. Den av CSN föreskrivna tiden för anmälan om ändrade förhållanden för studerande med studiemedel och studiestartsstöd fungerar ändamålsenligt och bör därmed lämpligen användas även gällande omställningsstudiestödet. Att reglera den senaste tidpunkten att anmäla ändringar för studerande med omställningsstudiestöd på ett annat sätt skulle göra det svårt för studeranden som behöver växla mellan olika stöd att hålla sig informerad om och fullgöra sina skyldigheter. CSN bedömer därför inte att en sådan lösning är passande.

### 2.14.2 Föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd

**Bemyndigande:** CSN får enligt 3 kap. 34 § studiestödsförordningen (2000:655) och 25 § förordningen (2017:532) om studiestartsstöd meddela närmare föreskrifter om uppgiftsskyldighet enligt 3 kap. 27 § studiestödslagen (1999:1395) respektive enligt 33 § lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

**CSN:s förslag:** En studerande med studiemedel eller studiestartsstöd ska anmäla till CSN om han eller hon förändrar sin studietid.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

En studerande som har beviljats studiemedel ska anmäla till CSN sådan ändring av sina förhållanden som har betydelse för rätten till studiemedel eller för studiemedlens storlek. (3 kap. 27 § studiestödslagen (1999:1395))

En studerande som har beviljats studiestartsstöd ska anmäla till CSN en sådan ändring av sina förhållanden som har betydelse för rätten till studiestartsstöd eller stödets storlek (39 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd).

#### *CSN:s förslag till föreskrifter och alternativa lösningar*

CSN föreslår att ordet ”förlänger” ska bytas ut mot ”förändrar” i 14 kap. 2 § första stycket 2 Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och i 11 kap. 2 § första stycket 2 Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd. CSN avser att förtydliga att all förändring av studietiden, både en längre och en kortare studietid, kan påverka rätten till studiemedel och studiestartsstöd. CSN behöver få information från den studerande om alla sådana förändringar. Detta medför ingen ändring i sak, eftersom sådana förändringar av

studietiden som inte tidigare fångats upp i denna punkt istället fångats upp genom paragrafens andra stycke.

## 2.15 Avgifter för administrativa kostnader

### 2.15.1 Uppläggningsavgift

**Bemyndigande:** CSN får enligt 43 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om inom vilken tid och på vilket sätt uppläggningsavgift enligt 41 § samma förordning ska betalas.

**CSN:s förslag:** Uppläggningsavgiften för ett kalenderhalvår ska dras från den första utbetalningen av omställningsstudielån för kalenderhalvårets första studiestödsperiod.

För en studiestödsperiod om högst 26 veckor ska en uppläggningsavgift betalas endast för ett kalenderhalvår. Om en sådan studiestödsperiod sträcker sig över två kalenderhalvår, ska avgiften betalas för det första kalenderhalvåret. Har en uppläggningsavgift redan betalats för kalenderhalvåret ska avgiften i stället betalas för nästa kalenderhalvår.

En studerande som inte vill utnyttja det omställningsstudielån som har beviljats för ett kalenderhalvår och därför betalar tillbaka hela beloppet enligt 6 kap. 2 § studiestödslagen (1999:1395) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till de bestämmelserna, behöver inte betala tillbaka ett belopp motsvarande uppläggningsavgiften.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Regeringen har i propositionen angett att CSN, på samma sätt som för studielån, bör ha möjlighet att ta ut en avgift för sina administrativa kostnader i samband med att omställningsstudielån beviljas (uppläggningsavgift).<sup>37</sup> Regeringen har i 41 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd fastställt uppläggningsavgiften till 150 kronor för lån som avser ett kalenderhalvår.

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

CSN föreslår som huvudregel att uppläggningsavgiften ska dras från den första utbetalningen av omställningsstudielån för kalenderhalvårets första studiestödsperiod.

Även om en studiestödsperiod sträcker sig över två kalenderhalvår ska endast en uppläggningsavgift betalas, förutsatt att studiestödsperioden är högst 26 veckor. Avgiften för omställningsstudielån ska i sådana fall betalas för det första kalenderhalvåret. Om en uppläggningsavgift redan har betalats för det första kalenderhalvåret, exempelvis om den studerande tidigare fått lån utbetalt för samma kalenderhalvår, ska avgiften i stället betalas för nästa kalenderhalvår.

<sup>37</sup> Prop. 2021/22:176, s. 241 ff.

Enligt CSN:s föreskrifter om beviljning av studiemedel ska uppläggningsavgiften, i de fall studiestödsperioden sträcker sig över två kalenderhalvår, betalas för det *andra* kalenderhalvåret (18 kap. 2 § Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel).<sup>38</sup> Detta har dock medfört att avgiften inte tas ut i vissa fall, exempelvis vid studieavbrott. För att säkerställa att avgiften alltid blir betald när ett omställningsstudielån läggs upp anser CSN att den ska betalas för det *första* kalenderhalvåret. Föreskrifterna om beviljning av omställningsstudiestöd kommer således i denna del att skilja sig åt från föreskrifterna om beviljning av studiemedel.

Om den studerande ångrar sig och inte vill utnyttja sitt omställningsstudielån finns möjlighet att genast betala tillbaka lånet. Ett belopp motsvarande uppläggningsavgiften behöver dock inte betalas tillbaka eftersom denna avgift redan dragits från utbetalningen.

#### *Alternativa lösningar*

Utan CSN:s förslag till föreskrift skulle den studerande själv få ansvara för att betala in uppläggningsavgiften, vilket skulle öka CSN:s administration och lägga ett större ansvar på den studerande. Att dra av uppläggningsavgiften från utbetalningen av lån bedömer CSN vara det snabbaste och enklaste sättet att få avgiften betald. CSN behöver då inte heller föreskriva om inom vilken tid som låntagaren ska betala uppläggningsavgiften.

### 2.15.2 Expeditionsavgift för återkrav

**Bemyndigande:** CSN får enligt 43 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd meddela närmare föreskrifter om inom vilken tid och på vilket sätt expeditionsavgift enligt 42 § samma förordning ska betalas.

**CSN:s förslag:** En expeditionsavgift ska betalas på samma förfallodag som återkravet ska betalas. Om återbetalning pågår under flera kalenderår ska expeditionsavgiften för följande år betalas den sista bankdagen i januari varje år om inte CSN bestämt annat.

Betalningen ska vara tillgänglig på CSN:s konto på förfallodagen.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Regeringen har i propositionen angett att CSN bör ha möjlighet att ta ut avgifter för sina administrativa kostnader i samband med återkrav (expeditionsavgift) i enlighet med vad som gäller inom studiemedelsområdet.<sup>39</sup> Regeringen har i 42 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd fastställt expeditionsavgiften till 100 kronor för varje kalenderår som återbetalning av återkravet pågår.

<sup>38</sup> Myndigheten har för avsikt att framöver ändra denna föreskrift så att uppläggningsavgiften för studielån hanteras på samma sätt som den för omställningsstudielån.

<sup>39</sup> Prop. 2021/22:176, s. 245 f.

*CSN:s förslag till föreskrifter och alternativa lösningar*

CSN föreslår att den första expeditionsavgiften ska betalas på samma förfallodag som återkravet ska betalas, vilket kan inträffa när som helst under ett kalenderår. Om återbetalning av återkravet fortsätter under flera kalenderår föreslår CSN att expeditionsavgiften för följande år, som huvudregel, ska betalas den sista bankdagen i januari varje år. Undantagsvis kan det förekomma att CSN inte aviserar återkravet i början av året, exempelvis vid överenskommelse om betalningsplan, varför det bör finnas en möjlighet för CSN att bestämma en annan förfallodag.

Utan CSN:s förslag till föreskrift skulle det inte finnas någon bestämd förfallodag för betalning av expeditionsavgiften, vilket skulle skapa otydlighet för de studerande som fått återkrav.

## 2.16 Studiemedel i form av studielån med hänsyn till den studerandes ålder

**Bemyndigande:** CSN får enligt 3 kap. 8 § andra stycket studiestödsförordningen (2000:655) meddela närmare föreskrifter om den begränsning av rätten till studielån som enligt 3 kap. 9 § studiestödslagen (1999:1395) gäller från och med det kalenderår den studerande fyller 51 år och om förutsättningarna för att bevilja nya lån i de fall den studerande genom återbetalning eller avskrivning inte längre har studielån.

**CSN:s förslag:** Ett beslut om återkrav som inte har återbetalats ska inte längre jämföras med att ha studielån vid bedömningen av den studerandes rätt till nya studielån.

Tidigare studielån måste enligt bestämmelser i 3 kap. 9 § studiestödslagen vara fullt återbetalda redan när nya studier påbörjas, för att tidigare veckor med studielån inte längre ska begränsa rätten till nya lån. Den nuvarande bestämmelsen i CSN:s föreskrifter, om att återbetalning får ske senast tio veckor in på en studieperiod, ska därför upphävas.

Upplysningsbestämmelsen i CSN:s föreskrifter, som uppger om bestämmelsen i studiestödsförordningen som reglerar möjligheten att vid bedömningen av den studerandes rätt till studielån ta hänsyn till avbrott som har berott på sjukdom eller annan jämförbar oförutsedd händelse, ska upphävas.

*Bestämmelser i lag och förordning*

Studiemedel ska enligt bestämmelser i studiestödslagen lämnas till och med det kalenderhalvår den studerande fyller 60 år. Rätten till studiemedel i form av studielån begränsas dock från och med det år den studerande fyller 51 år. Antalet veckor som får lämnas med studielån begränsas med andra ord för äldre studerande. Vid 51 års ålder får studielån lämnas under högst 220 veckor. Rätten till studielån begränsas därefter succesivt med i takt med den studerandes ålder. För studerande som fyller 60 år lämnas studielån under högst 40 veckor. Den successiva begränsningen av rätten till studielån benämns vanligen ”lånetrappan”.

Alla tidigare veckor med studielån räknas med och begränsar rätten till ytterligare lån. En studerande som tidigare har läst en treårig universitetsutbildning med studielån under 120 veckor och som återkommer för att börja studera när han eller hon är 51 år, kan t.ex. få studielån under högst 100 ytterligare veckor. Om den studerande, t.ex. genom återbetalning, inte längre har någon studieskuld när studierna återupptas lämnas nya studielån däremot utan begränsning av tidigare veckor med studielån (3 kap. 9 § tredje stycket studiestödslagen).

*CSN:s förslag till föreskrifter*

***Obetalda återkravsskulder ska inte jämföras med studielån***

Utgångspunkten i studiemedelssystemet är att studielån ska betalas tillbaka i sin helhet. Syftet med lånetrappan är att begränsa äldre studerandes skuldsättning för att säkerställa att studielånen ska kunna betalas tillbaka under den studerandes kvarvarande år med återbetalning.<sup>40</sup> Om den studerande har studielån sedan tidigare som inte har hunnit betalas tillbaka, begränsar dessa lån därför rätten till nya studielån.

CSN har meddelat föreskrifter med innebörden att en studerande som har obetalda återkravsskulder ska anses ha studielån. Återkrav är ett krav på omedelbar återbetalning av studiemedel i form av studiebidrag eller studielån som har betalats ut felaktigt. CSN:s nuvarande föreskrifter innebär att en studerande som har tagit studielån och betalat tillbaka dessa i sin helhet i vissa fall ändå kan få begränsade möjligheter att få nya studielån. Det gäller om han eller hon har fått ett beslut om återkrav och ännu inte betalat detta.

Lagstiftarens avsikt med lånetrappan har varit att begränsa de studerandes studieskulder för att säkerställa att alla lån betalas tillbaka i sin helhet. Återkrav är inte detsamma som studielån. Ett återkrav är ett krav på omedelbar återbetalning av studiemedel som har lämnats felaktigt. Ett återkrav betalas inte tillbaka enligt samma regler som studielån och en återkravsskuld inverkar heller inte på studerandes möjligheter att på längre sikt betala tillbaka sina studielån enligt de regler som gäller för återbetalning av sådana lån. Myndighetens nuvarande föreskrifter bör därför justeras. Obetalda återkravsskulder bör inte längre innebära att den studerandes alla tidigare veckor med studielån ska begränsa hans eller hennes rätt till fortsatta studielån. Ett beslut om återkrav som inte har återbetalats ska därför inte längre jämföras med att ha studielån, vid bedömningen av den studerandes rätt till nya studielån.

***Slutbetalning senast tio veckor in på en ny studieperiod***

En studerande, som genom återbetalning eller avskrivning inte längre har studielån, kan få nya lån utan hänsyn till tidigare veckor med studielån. Regeringen uttalade vid införandet av denna bestämmelse att en studerande som tagit lån för länge

<sup>40</sup> Se t.ex. Proposition 1999/2000:10. *Ett reformerat studiestödssystem*, s. 96–98 och Proposition 2020/21:122. *Bättre studiestöd högre upp i åldrarna*, s. 22–23.



sedan, som i sin helhet är slutbetalade när nya studier påbörjas, inte ska belastas av dessa tidigare lån vid en prövning enligt lånetrappan.<sup>41</sup>

CSN har meddelat föreskrifter med innebörden att det är möjligt att bortse från tidigare studielån, om dessa har betalats senast tio veckor in på en ny period med studiemedel. Lagstiftarens avsikt har dock varit att tidigare studielån ska vara fullt återbetalda redan när nya studier påbörjas, dvs. när en ny period med studiemedel påbörjas. Nuvarande bestämmelse i myndighetens föreskrifter, med innebörden att återbetalning får ske senast tio veckor in på en studieperiod, bör därför upphävas.

#### *Bestämmelser om uppehåll i studierna*

I 3 kap. 8 § första stycket studiestödsförordningen finns bestämmelser om vad som ska avses med ”en sammanhängande period med studiemedel” vid prövning av lånetrappan, och om möjligheterna att ta hänsyn till avbrott i denna period som har berott på sjukdom eller annan jämförbar oförutsedd händelse. CSN har i nuvarande 5 a kap. 5 § sista meningen Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel meddelat föreskrifter som återger innehållet i förordningsbestämmelsen. Den aktuella meningen i CSN:s föreskrifter har varit avsedd som en ren upplysning om innehållet i bestämmelserna i studiestödsförordningen. Meningen har dock fått en utformning som innebär att det är otydligt att det rör sig om en ren upplysningsbestämmelse. Meningen bör därför upphävas eller justeras. CSN ser inget tydligt behov av att behålla en upplysningsbestämmelse på det aktuella området. CSN anser därför att bestämmelsen bör upphävas.

#### *Alternativa lösningar*

Det ligger inte i linje med lagstiftarens övergripande syfte med den så kallade lånetrappan att utvidga definitionen av begreppet ”studielån” till att omfatta även återkravsskulder. CSN anser därför inte att det är ett alternativ att låta nuvarande föreskrifter kvarstå oförändrade.

Det ligger inte i linje med lagstiftarens uttalanden att bedöma rätten till nya studielån för en ny period utan hänsyn till tidigare veckor med studielån, om tidigare lån inte är betalda innan starten av denna period. CSN anser därför inte att det är ett alternativ att låta nuvarande föreskrifter kvarstå oförändrade.

## **2.17 Förtur till studiemedel med det högre bidraget**

**Bemyndigande:** CSN får enligt 3 kap. 11 § studiestödsförordningen (2000:655) meddela närmare föreskrifter om förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 13 § studiestödslagen (1999:1395).

**CSN:s förslag:** Även studerande som saknar både slutförd grundskole- och gymnasieutbildning och som har läst på gymnasienivå ska ha förtur till det högre bidraget för fortsatta studier på gymnasienivå.

<sup>41</sup> Prop. 2004/05:111. *Förstärkning av studiestödet*, s. 38.

*Bestämmelser i lag och förordning*

Studiemedel består av bidrag och lån. Studiemedel i form av studiebidrag lämnas med ett ordinarie eller med ett högre bidragsbelopp. Det högre bidragsbeloppet får enligt 3 kap. 13 § studiestödslagen som utgångspunkt lämnas från och med det kalenderår den studerande fyller 25 år. En studerande som tidigare har fått det högre bidragsbeloppet för en viss utbildning och som fortsätter denna utbildning har förtur till det högre beloppet.

I 3 kap. 9–10 §§ studiestödsförordningen finns närmare bestämmelser om olika målgrupper och villkor för det högre bidraget. Enligt 3 kap. 9 § får det högre bidragsbeloppet lämnas till

- studerande i grundskoleutbildning som saknar slutbetyg eller motsvarande från grundskoleutbildning eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning (som saknar slutförd grundskoleutbildning),
- studerande i gymnasieutbildning som saknar examensbevis eller studiebevis eller motsvarande från gymnasieskolan eller motsvarande svensk eller utländsk utbildning (som saknar treårig gymnasieutbildning), och
- studerande som repeterar eller kompletterar ämnen på grundskolenivå.

Det högre bidragsbeloppet lämnas inom ramen för anvisade medel för respektive grupp av studerande ovan. Det högre bidragsbeloppet lämnas i den ordning som ansökningarna kommer in till CSN.

*CSN:s förslag till föreskrifter*

CSN har i 6 kap. 2–7 §§ Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel meddelat föreskrifter om förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 § studiestödsförordningen. Bestämmelserna i 6 kap. 4 § innebär bl.a. att den som saknar en slutförd gymnasieutbildning och som har studerat på grundskolenivå har förtur till det högre bidraget för fortsatta studier på grundskole- eller gymnasienivå. Vidare att den som saknar en slutförd gymnasieutbildning och som har studerat på gymnasienivå har förtur till det högre bidraget för fortsatta studier på gymnasienivå. Rubriken till den aktuella bestämmelsen är ”Studerande med grundskoleutbildning men inte treårig gymnasieutbildning”. CSN har kommit att uppmärksanna att rubriken, läst tillsammans med bestämmelsen i 6 kap. 4 §, innebär att studerande som både saknar slutförd grundskole- som gymnasieutbildning och som har läst på gymnasienivå inte har förtur till det högre bidraget för fortsatta studier på gymnasienivå. Detta har aldrig varit avsikten. CSN har heller inte tillämpat bestämmelsen på detta sätt. Förtursbestämmelserna syftar till att underlätta för studerande att fortsätta och slutföra påbörjade studier. CSN föreslår därför att rubriken justeras på så sätt att det blir tydligt att även studerande som saknar både slutförd grundskole- och gymnasieutbildning och som har läst på gymnasienivå har förtur till det högre bidraget för fortsatta studier på gymnasienivå. Rubriken bör därför justeras till ”Studerande utan treårig gymnasieutbildning”.

Ändringen medför även behov av en ny rubrik närmast före 6 kap. 5 §, eftersom den bestämmelsen behandlar rätten till förtur för studerande som har en

grundskoleutbildning. En ny rubrik närmast före 6 kap. 5 § bör lyda ”Studerande med grundskoleutbildning”.

#### *Alternativa lösningar*

Rubriken till 6 kap. 4 § innebär att bestämmelsens tillämpningsområde har kommit att begränsas på ett oavsiktligt sätt. CSN har heller i praktiken inte tillämpat bestämmelsen på ett sådant begränsat sätt. Att behålla rubriken och i stället justera den hittillsvarande tillämpningen skulle försvåra för studerande som saknar en grundläggande utbildning att slutföra påbörjade studier och uppnå en gymnasieexamen. Det är därför inte ett alternativ att behålla rubriken oförändrad.

### **2.18 Återbetalning av studiemedel som den studerande inte önskar utnyttja**

**Bemyndigande:** CSN får enligt 6 kap. 2 § studiestödsförordningen (2000:655) meddela närmare föreskrifter om återbetalning av studiestöd enligt 6 kap. 2 § studiestödslagen (1999:1395).

**CSN:s förslag:** Med att genast betala tillbaka studiemedel enligt 6 kap. 2 § studiestödslagen ska avses inbetalning senast 30 dagar från utbetalningsdagen, eller studiestödsperiodens början. För att räknas som återbetalning enligt samma lagbestämmelse bör beloppet dessutom vara insatt på CSN:s konto inom samma tidsramar. Det ska inte längre vara möjligt att acceptera en senare återbetalning med hänvisning till särskilda skäl.

Merkostnadslån som lämnas med ett belopp per kalendervecka och som har betalats ut på annat sätt än förskottsvis varje månad ska anses vara utbetalda den dag ordinarie studiemedel har betalats ut för samma vecka. Detsamma ska gälla för sådant merkostnadslån som redan har betalats för efterföljande veckor.

#### *Bestämmelser i lag och förordning*

Om någon som har tagit emot studiestöd meddelar att han eller hon inte önskar utnyttja detta, får det genast betalas tillbaka utan tillämpning av bestämmelserna om återbetalning av studielån respektive återkrav i 4 och 5 kap. studiestödslagen (6 kap. 2 § studiestödslagen). Bestämmelsen kom till efter en hemställan från CSN. CSN hade börjat betala ut studiemedel genom insättningar på den studerandes bankkonto. Tidigare hade studerande fått utbetalningar genom utbetalningsavier och studerande som ångrade sig och inte ville ha studiemedlen kunde då bara låta bli att lösa ut avin.<sup>42</sup>

#### *CSN:s förslag till föreskrifter*

CSN har i 17 kap. Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel meddelat närmare föreskrifter om återbetalning av icke-önskat studiemedel. Föreskrifterna innebär i korthet följande.

<sup>42</sup> Se Proposition 1985/86:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1986/87, bilaga 10, sid. 365 och 367.

- Den studerande måste senast 30 dagar från utbetalningsdagen eller studiestödsperiodens början meddela att han eller hon önskar återsända sina studiemedel. Studerande som har studiemedel för utlandsstudier kan även lämna ett sådant meddelande senast 30 dagar från den dag studierna har avbrutits.
- De studiemedel den studerande vill återsända måste vara in satta på CSN:s konto senast två veckor efter att den studerande har lämnat sitt meddelande till CSN.
- Om det finns särskilda skäl, får studiemedlen betalas tillbaka utan tillämpning av bestämmelserna i 4 och 5 kap. studiestödslagen, även om de angivna tidsfristerna har överskridits.

Lagstiftaren har reglerat att studiemedel ”genast” får betalas tillbaka och i förarbeten anges att tanken är att studiemedel ska kunna betalas tillbaka ”omedelbart”.<sup>43</sup> Nuvarande föreskrifter medger återbetalning av studiemedel på ett sätt som inte kan anses vara ”genast” eller ”omedelbart”. En studerande som har fått studiemedel för utlandsstudier utbetalda i förskott redan innan studierna började och som avbryter sina studier i slutet av en studieperiod (termin) har t.ex. möjlighet att betala tillbaka dessa studiemedel upp till 44 dagar, räknat från avbrottet.

Lagbestämmelsen anger vidare att studiemedel genast ska kunna betalas tillbaka. CSN har i närmare bestämmelser som avser definiera vad som är att ”genast” betala tillbaka studiemedel, valt en definition som inte primärt utgår från när studiemedel senast ska vara återbetalda. Den utgår i stället ifrån när en studerande senaste måste meddela att han eller hon önskar göra en återbetalning. Nuvarande föreskrifter är vidare komplexa, med tre olika tidsfrister för när en anmälan senast ska vara gjord, och en ytterligare tidsfrist för när en återbetalning senast ska ha kommit in på CSN:s konto.

CSN anser att nuvarande föreskrifter bör förenklas och ges en tydligare och mer renodlad koppling till lagbestämmelsen. CSN föreslår därför att nuvarande föreskriftsbestämmelser ska ersättas med närmare bestämmelser som innehåller en definition av vad som avses med att ”genast” återbetala studiemedel i 6 kap. 2 § studiestödslagen. CSN föreslår att med att genast betala tillbaka studiemedel bör avses inbetalning senast 30 dagar från utbetalningsdagen eller från studiestödsperiodens början. För att räknas som återbetalning bör beloppet dessutom vara insatt på CSN:s konto inom samma tidsramar.

Lagstiftaren har inte lämnat utrymme för några undantag från kravet att icke-önskat studiemedel ”genast” får betalas tillbaka. De nuvarande bestämmelserna i CSN:s föreskrifter om möjlighet att acceptera senare återbetalning om det finns särskilda skäl ligger inte i linje med lagbestämmelsen och bör därför tas bort. CSN föreslår därför att det inte längre med hänvisning till särskilda skäl ska vara möjligt att acceptera en senare återbetalning.

---

<sup>43</sup> Ibid, s. 367.

Vid utlandsstudier är ganska vanligt att den studerande får merkostnadslån för att täcka kostnader för resor, försäkring och undervisningsavgifter utbetalda på annat sätt än månadsvis i förskott. Typiskt sett betalas merkostnadslån för hela den kommande studiestödsperioden då ut tidigast tre veckor innan studiestarten. En studerande som ångrar sig och väljer att inte påbörja sina studier kommer enligt CSN:s förslag alltid att ha 30 dagar på sig, räknat från den tänkta studiestarten, att betala tillbaka sina merkostnadslån. Ett kvarstående problem är dock studerande som påbörjar sina studier och först senare, kanske i slutet av en studiestödsperiod, väljer att hoppa av sina studier. En sådan studerande kommer med CSN:s förslag att ha möjlighet att betala tillbaka de ordinarie studiemedel som har betalats ut för senast 30 dagar sedan till CSN. Merkostnadslån som har lämnats för samma veckor, men som har betalats ut redan innan studiestarten, kommer dock inte att vara möjliga att betala tillbaka.

*Exempel*

- |          |  |
|----------|--|
| Vecka 1  | Utbetalning av merkostnadslån för undervisningsavgifter för veckorna 1–20.   |
| Vecka 4  | Studiestart och utbetalning av ordinarie studiemedel för veckorna 4–7.   |
| Vecka 8  | Utbetalning av ordinarie studiemedel för veckorna 8–11.  |
| Vecka 10 | Den studerande avbryter sina studier och vill betala tillbaka ordinarie studiemedel för veckorna 10 och 11. Den studerande vill även betala tillbaka merkostnadslån som har betalats ut för de veckor då han eller hon inte kommer att studera, dvs. för veckorna 10–20. |

Förskottsutbetalning innebär att det ofta blir omöjligt att genast betala tillbaka merkostnadslån som har lämnats för en hel studiestödsperiod. CSN anser därför att möjligheten att genast återbetala merkostnadslån som har betalats ut i förskott i vissa fall bör knytas till den tidpunkt då det är möjligt att senast återbetala ordinarie studiemedel. CSN föreslår därför att merkostnadslån som beräknas och lämnas för vissa kalenderveckor och som har betalats ut på annat sätt än förskottsvis varje månad, istället ska anses vara utbetalda vid den tidpunkt ordinarie studiemedel betalas ut för samma vecka. Om inget ordinarie studiemedel har hunnit betalas ut för en viss vecka, ska merkostnadslån för den veckan istället anses vara utbetalt vid den tidpunkt ordinarie studiemedel senast betalades ut. CSN förslag innebär att utbetalning av merkostnadslån för veckorna 10–20 i exemplet ovan anses ha gjorts vecka 8, dvs. när ordinarie studiemedel senast betalades ut. Den studerande kommer därför att ha möjlighet att betala tillbaka merkostnadslån för veckorna 10–20 inom 30 dagar från utbetalningsdagen för de ordinarie studiemedlen i vecka 8.

Bestämmelserna i 6 kap. 2 § studiestödslagen och i föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser ska enligt 50 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd också tillämpas när det gäller omställningsstudiestöd. Medlen för omställningsstudiestöd är begränsade och det är därför viktigt att omställningsstudiestöd som en studerande inte vill använda snabbt skickas tillbaka,

så att medlen kan komma andra studerande till del. CSN:s förslag till nya tidsfrister bidrar till sådan snabbare återbetalning.

#### *Alternativa lösningar*

CSN har konstaterat att nuvarande föreskrifter inte ligger i linje med lagstiftarens intentioner. Att behålla dessa föreskrifter är därför inte ett alternativ.

CSN har övervägt en enklare utformning av tidsfristerna, t.ex. att återbetalning alltid ska vara CSN tillhanda senast 30 dagar efter utbetalningsdagen. Särskilt vid utlandsstudier förekommer dock ofta utbetalningar av studiestöd redan innan studiestarten. Att den studerande ångrar sig och inte vill studera eller ha utbetalda studiemedel kan dessutom vara något som framkommer först i samband med att startdatum för studierna passerar. CSN anser därför att det bör vara möjligt att återsända studiemedel inom en viss period räknat från starten av den period som studiemedel lämnas för (studiestödsperioden).

CSN har slutligen övervägt kortare och längre tidsfrister än 30 dagar. CSN anser dock att lagstiftarens krav på att icke-önskat studiemedel ”genast” ska betalas tillbaka utesluter en längre tidsfrist. En kortare tidsfrist skulle å andra sidan snabbt leda till att möjligheten att återbetala icke-önskat stöd snart skulle bli mer teoretisk än praktiskt möjlig.

### **3. Vilka berörs av ändringarna?**

#### **3.1 Studerande**

När reformen är fullt utbyggd 2026 beräknas omkring 35 000 – 53 000 personer i åldrarna 27 – 63 år kunna ha omställningsstudiestöd varje år. Ett högre antal, omkring 52 500 – 79 500, beräknas komma att ansöka om stödet. Beräkningar visar att bland arbetstagare, som kan förväntas uppfylla villkoren för stödet och som redan idag är i studier, är kvinnor och särskilt utrikes födda kvinnor överrepresenterade. Män och särskilt inrikes födda män är underrepresenterade.<sup>44</sup>

#### **3.2 Läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

Alla läroanstalter som har utbildningar som finns upptagna i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655) kommer att påverkas av de förslag CSN lämnar i denna konsekvensutredning. Vidare kommer andra utbildningsanordnare, som en omställningsorganisation väljer att köpa utbildningar av, att påverkas av CSN:s förslag.

#### **3.3 Omställningsorganisationer**

Det är endast organisationer som enligt 14 § lagen (2022:850) om grundläggande omställnings- och kompetensstöd och efter beslut av Kammarkollegiet blir

<sup>44</sup> Se Ds. 2021:18, s. 334–335 och 357–364, samt prop. 2021/22:176, s. 408–410

registrerade omställningsorganisationer som kommer att påverkas av de förslag CSN lämnar i denna konsekvensutredning.

## **4. Kostnadsmässiga och andra effekter**

### **4.1 Definitioner**

Se avsnitt 2.1.

### **4.2 Anvisade medel**

#### **4.2.1 Konsekvenser för studerande**

Bestämmelser om sektorstillhörighet kan medföra stora konsekvenser för en studerande för det fall anvisade medel inom en av potterna är slut. CSN:s förslag till föreskrift utgår dock från den uppdelning i privat respektive offentlig sektor som tillämpas av SCB. CSN bedömer att denna uppdelning utgör det mest rättvisande underlaget att göra uppdelningen ifrån.

Förslaget till bestämmelsen om inom vilken sektor den studerande senast har arbetat är relativt enkel att tillämpa och förstå för de studerande: Det torde alltså inte medföra några särskilda konsekvenser för de studerande.

#### **4.2.2 Konsekvenser för myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag avseende anvisade medel medför enligt CSN:s bedömning inga konsekvenser för rubricerade intressenter.

#### **4.2.3 Konsekvenser för CSN**

CSN har valt den grund för uppdelning av förvärvsarbetare i olika sektorer som framstår som mest tydlig och rättvisande. Bestämmelsen är förhållandevis enkel att tillämpa och kommer inte att orsaka CSN några extra kostnader.

Den föreslagna föreskriften avseende vilken tid myndigheten ska utgå ifrån vid bestämmande av sektorstillhörighet är också enkel för myndigheten att tillämpa och minimerar myndighetens administration.

#### **4.2.4 Konsekvenser för staten**

Uppdelning av sökande som förvärvsarbetande inom privat respektive offentlig sektor utgör basen för hur stor andel av anslaget som kommer att användas. De föreslagna föreskrifterna har således betydelse för reformens utnyttjande. CSN anser att de föreslagna bestämmelserna säkerställer ett så rättvist utnyttjande av reformen som möjligt. De föreslagna bestämmelserna säkerställer även en effektiv administration.

### 4.3 Målgrupp och arbetsvillkor

CSN föreslår att en studerande som har förvärvsarbetat i följande omfattning ska anses ha arbetat i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad.

1. Om månaden har 28 dagar: Arbete under minst 64 timmar.
2. Om månaden har 29 dagar: Arbete under minst 66 timmar.
3. Om månaden har 30 dagar: Arbete under minst 68 timmar.
4. Om månaden har 31 dagar: Arbete under minst 70 timmar.

CSN föreslår att varje timme med sådan ersättning som anges i 6 § i förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd ska jämföras med förvärvsarbete under en timme vid beräkningen av tid med sådan ersättning.

CSN föreslår att följande ska gälla vid beräkning av inkomst av förvärvsarbete enligt 8 § förordningen om omställningsstudiestöd för en studerande som redovisar ett överskott inom inkomstslaget näringsverksamhet i ett beslut om slutlig skatt och som för samma period redovisar inkomster enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen (2011:1244).

1. Överskottet från näringsverksamheten ska delas med det antal månader som det aktuella räkenskapsåret avser, och
2. läggas ihop med månatliga inkomster enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen.

CSN föreslår att en studerande som under någon av kalenderårets månader har haft studiemedel, studiestartsstöd eller omställningsstudiestöd i en sådan omfattning som följer av 9 § förordningen om omställningsstudiestöd, inte ska anses ha haft förvärvsarbete som huvudsyssla under det kalenderår som avses i 8 § andra stycket andra meningen förordningen om omställningsstudiestöd.

#### 4.3.1 Konsekvenser för studerande

CSN:s förslag till föreskrift kring vilka månader som ska räknas med vid beräkningen av om tid med sådan annan ersättning uppgår till sammanlagt högst 24 månader innebär att alla de månader då en studerande behövt räkna med tid med annan ersättning för att nå villkoret om arbete i genomsnitt 16 timmar/vecka omfattas. Det gäller även om den studerande endast har haft sådan ersättning under en enda timme den månaden. CSN bedömer emellertid att det kommer att vara ovanligt att en studerande överstiger gränsen på 24 månader pga. att han eller hon haft sådan ersättning under en timme.

CSN:s förslag till föreskrift gällande beräkning av tiden med förvärvsarbete innebär att beräkningen av om en studerande har arbetat 16 timmar per vecka under en kalendermånad görs utifrån en exakt beräkning som är tydlig och enkel för den studerande att förstå.

CSN:s förslag till föreskrift gällande beräkning av tid som jämföras med förvärvsarbete innebär att tid med sådan annan ersättning, som anges i 6 § i



förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd, räknas på samma sätt som tid med förvärvsarbete. Även detta är en tydlig och klar reglering som dessutom innebär att det är möjligt för en studerande att kombinera arbete med sådan ersättning under samma månad.

CSN:s förslag till föreskrift för beräkning av inkomster av förvärvsarbete för studerande som har haft inkomster från både egenföretagarverksamhet och förvärvsarbete är välgrundad och rättvis. Detta eftersom den innebär att den studerandes inkomster från egenföretagsverksamheten kommer att ges samma hänsyn som inkomster från förvärvsarbete. Det är en väl avvägd ordning i enlighet med vad som torde vara förväntat.

CSN:s förslag till föreskrift om villkor för huvudsyssla får konsekvenser för studerande för vilken det inte finns månadsvisa inkomstuppgifter och som dessutom har haft studiestöd under någon månad under ett kalenderår. En sådan studerande behöver redovisa andra bevis, såsom exempelvis arbetsgivarintyg, anställningsavtal eller lönespecifikationer, som visar att han eller hon uppfyller etableringsvillkoret under de månader av kalenderåret då han eller hon inte har bedrivit några studier med studiemedel, studiestartsstöd eller har haft omställningsstudiestöd under mer än en halv månad. Detta är i linje med vad som lagstiftaren avsett.

#### **4.3.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer, myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag har inga konsekvenser för omställningsorganisationer, andra myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare.

#### **4.3.3 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till föreskrift kring vilka månader som ska räknas med vid beräkningen av om tid med sådan annan ersättning uppgår till sammanlagt högst 24 månader, samt CSN:s förslag till föreskrift om beräkning av tiden med förvärvsarbete är båda enkla för CSN att tillämpa. Det gäller även i de fall prövningen sker genom manuell handläggning. Föreskriften om beräkning av tiden med förvärvsarbete innebär t.ex. att förvärvsarbete om 70 timmar per månad alltid kan accepteras. Endast om arbetet är mer än 63 timmar, men mindre än 70 timmar per månad behöver CSN bedöma om villkoret är uppfyllt utifrån hur många dagar den aktuella månaden har.

CSN:s förslag till föreskrift om beräkning av tid som jämföras med förvärvsarbete möjliggör en framtida maskinell prövning av villkoret genom att CSN kan kombinera uppgifter om inkomst och andra ersättningar.

CSN:s förslag till föreskrift om beräkning av inkomst av förvärvsarbete för studerande som har inkomst från både anställning och näringsverksamhet innebär att CSN kan använda de inkomstuppgifter som hämtas elektroniskt från Skatteverket för att göra prövningen. Det möjliggör även en framtida maskinell prövning av villkoret för dessa studerande.

CSN:s förslag till föreskrift om villkor för huvudsyssla innebär att CSN får en tydlig reglering kring hur villkoret ska provas, vilket underlättar handläggningen av ansökningarna.

#### **4.3.4 Konsekvenser för staten**

CSN:s förslag till föreskrifter är i linje med de uttalanden som gjorts i förarbeten. Det innebär inga ytterligare kostnader för staten utöver vad som redan har beräknats och budgeterats för.

#### **4.4 Utbildning som stödet får lämnas för**

CSN föreslår att en utbildning vid en annan utbildningsanordnare inte rimligen bör ge rätt till omställningsstudiestöd om exempelvis utbildningsanordnaren underlåter fullgöra sina skyldigheter att rapportera uppgifter till CSN, det förekommer eller har förekommit ekonomisk brottslighet hos utbildningsanordnaren, eller om utbildningsanordnaren har näringsförbud.

##### **4.4.1 Konsekvenser för studerande**

CSN bedömer att det kommer vara få studerande som kommer att få avslag på sin ansökan om omställningsstudiestöd på grund av de omständigheter som anges i det allmänna rådet. CSN anser ändå att det allmänna rådet är ett skydd för att förhindra att stöd lämnas i dessa fall.

##### **4.4.2 Konsekvenser för myndigheter och omställningsorganisationer**

CSN:s förslag har inga konsekvenser för andra myndigheter och omställningsorganisationer.

##### **4.4.3 Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag medför att utbildningar vid en annan utbildningsanordnare inte kommer att ge rätt till omställningsstudiestöd om exempelvis utbildningsanordnaren underlåter fullgöra sina skyldigheter att rapportera uppgifter till CSN, det förekommer eller har förekommit ekonomisk brottslighet hos utbildningsanordnaren eller om utbildningsanordnaren har näringsförbud. CSN:s bedömning är emellertid att det kommer att omfatta ett mycket begränsat antal utbildningar.

##### **4.4.4 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till allmänt råd kommer sannolikt att medföra en relativt komplicerad utredning för CSN att säkerställa om det förekommer eller har förekommit brottslig verksamhet hos en utbildningsanordnare. I och med att begränsningen bedöms omfatta endast ett fåtal utbildningar bör bestämmelsen dock inte ha någon större påverkan för CSN.

#### **4.4.5 Konsekvenser för staten**

Det är viktigt för omställningsstudiestödets legitimitet att stödet inte lämnas för utbildningar som inte rimligen bör ge rätt till stöd. CSN:s förslag till allmänt råd är i linje med lagstiftarens intentioner med bestämmelsen.

### **4.5 Studietid och studietakt**

#### **4.5.1 Konsekvenser för studerande**

Bestämmelser om studietid och studietakt är grundläggande vid bedömning av om rätt till omställningsstudiestöd föreligger. CSN har valt att föreslå föreskrifter som huvudsakligen motsvarar det regelverk som gäller inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet. Det gör att det bör bli tydligt och överskådligt för de studerande vad som gäller, oavsett vilken typ av studiestöd som de bedriver studier med, och på så sätt underlätta för de studerande.

För studerande som har omställningsstudiestöd för studier på utbildning som bedrivs enligt högskolelagen (1992:1434), högskoleförordningen (1993:100) eller lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina kommer stöd i undantagsfall att lämnas för ett något färre antal veckor eller för en lägre studietakt, än för den som har studiemedel. Det beror dock på att studiemedel i dessa undantagsfall i dag lämnas för fler veckor eller för en högre takt än vad som strikt är motiverat.

#### **4.5.2 Konsekvenser för myndigheter och omställningsorganisationer**

CSN:s förslag avseende studietid och studietakt får enligt CSN:s bedömning inga konsekvenser för andra myndigheter och omställningsorganisationer.

#### **4.5.3 Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

Genom att CSN valt att föreskriva på likartat sätt som redan gäller inom studiemedel och studiestartsstöd underlättas läroanstalternas hantering av administrationen kring studerande med omställningsstudiestöd.

Andra utbildningsanordnare, vars verksamhet inte berättigar till andra studiestöd, är troligen sedan tidigare inte bekanta med CSN:s regelverk. Genom att tillämpa ett väl inarbetat regelverk med upparbetade rutiner kommer dock även deras verksamhet att underlättas i den utsträckning de påverkas av bestämmelserna om studietid och studietakt.

#### **4.5.4 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till bestämmelser om studietid och studietakt motsvarar i huvudsak de bestämmelser som redan finns för studiemedel och studiestartsstöd. CSN har därför god kännedom om regelverket. Gemensamma regler inom alla studiestöd innebär att myndighetens handläggning och hantering av stöden underlättas.

#### 4.5.5 Konsekvenser för staten

Utformningen av regelverket inom studietid och studietakt på ett sätt som motsvarar regelverket inom studiemedel och studiestartsstöd bidrar till att myndigheten säkerställer en effektiv administration av omställningsstudiestödet.

#### 4.6 Beräkning av förvärvsarbetets omfattning under studietiden

En studerande som arbetar under studietiden måste avstå från förvärvsarbetet under den tid och i den omfattning som omställningsstudiestöd ges. Studierna behöver dock inte bedrivas sammanhängande och CSN föreslår därför att förvärvsarbete som bedrivs med olika omfattning under en studiestödsperiod ska beräknas utifrån arbetets genomsnittliga omfattning under denna period.

##### 4.6.1 Konsekvenser för studerande

CSN:s förslag får konsekvenser för studerande som arbetar oregelbundet, det vill säga med olika omfattning under olika veckor, parallellt med de studier som han eller hon har omställningsstudiestöd för. Förslaget innebär att en sådan studerande kan behålla omställningsstudiestödet även under de veckor av en studiestödsperiod som han eller hon arbetar fler timmar än vad som är genomsnittet för hela perioden. Detta eftersom arbetet kommer att beräknas utifrån dess genomsnittliga omfattning under den studiestödsperiod som omställningsstudiestöd lämnas för.

Många av dagens arbetsgivare erbjuder flexitid eller förtroendearbetstid, vilket innebär att arbetstagaren inte arbetar exakt lika många timmar varje vecka. Det finns också behovsanställningar och yrken där arbetet i grunden är upplagt på så sätt arbetstagaren arbetar fler timmar under en vecka, och färre timmar under nästa. Det är exempelvis vanligt vid skiftarbete. CSN:s förslag till föreskrift gör omställningsstudiestödet tillgängligt för alla arbetstagare som arbetar parallellt med studierna, oberoende av upplägget av deras arbetstid. Dessa kommer att kunna beviljas och behålla omställningsstudiestöd trots att de arbetar oregelbundet så länge den genomsnittliga omfattningen av arbetet och omfattningen av omställningsstudiestödet inte överstiger heltid.

Utan CSN:s förslag till föreskrifter skulle omfattningen av arbetet istället beräknas per vecka. Det skulle innebära att en studerande som arbetar oregelbundet får återkrav av omställningsstudiestödet under de specifika veckor då han eller hon arbetar mer. Den studerande skulle visserligen i gengäld kunna beviljas mer omställningsstudiestöd under de veckor då han eller hon arbetar i mindre. Det skulle dock inte vara möjligt utan återkommande kommunikation med CSN där den studerande behöver informera CSN om hur mycket han eller hon arbetar under respektive vecka. CSN bedömer att den studerande skulle uppleva detta som krångligt och byråkratiskt.

##### 4.6.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer

CSN:s förslag leder till färre ändringar av den studerandes rätt till omställningsstudiestöd pga. att dennes arbete varierar under studietiden. Varje gång

det sker förändringar i den studerandes rätt till omställningsstudiestöd behöver CSN, om den studerande är anknuten till en omställningsorganisation, informera denna organisation om den aktuella förändringen. Många ändringar av den studerandes rätt till omställningsstudiestöd innebär således ett merarbete även för omställningsorganisationerna. CSN:s förslag innebär alltså en minskad arbetsbelastning för omställningsorganisationerna.

#### **4.6.3 Konsekvenser för myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag har inga konsekvenser för andra myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare.

#### **4.6.4 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till föreskrift underlättar myndighetens handläggning. Förslaget leder till mindre administration i de fall den studerande arbetar med olika omfattning under olika veckor av sin studiestödsperiod.

#### **4.6.5 Konsekvenser för staten**

Utan CSN:s förslag till föreskrift finns risk för fler återkrav av omställningsstudiestöd från studerande som arbetar oregelbundet. Det finns dock även risk för att studerande som drabbas av sådana återkrav ansöker om mer omställningsstudiestöd under de veckor då han eller hon arbetar i mindre omfattning. CSN:s förslag torde därmed innebära att kostnaderna i form av utflöde av omställningsstudiestöd är kostnadsneutrala.

### **4.7 Prövning av studieresultat**

#### **4.7.1 Konsekvenser för studerande**

CSN föreslår att prövningen av studieresultat och vad som är studier i normal studietakt när studier bedrivits med omställningsstudiestöd huvudsakligen ska vara samma som för en studerande som bedrivit studier med studiemedel och studiestartsstöd. CSN:s förslag till föreskrifter definierar vad som avses med studier i normal studietakt när studier bedrivs vid komvux, folkhögskola och utbildningar hos andra utbildningsanordnare. Studerande som av någon anledning inte kan uppvisa tillräckliga studieresultat kommer inte kunna få fortsatt omställningsstudiestöd, studiemedel eller studiestartsstöd.

De föreslagna föreskrifterna bidrar till att göra det tydligt och överskådligt för studerande om vilka regler som gäller och vilket studieresultat som behöver ha uppnåtts för att komma i fråga för nytt studiestöd, oavsett om studier bedrivs med omställningsstudiestöd, studiemedel eller studiestartsstöd. Att regelverket för de olika studiestöden hålls ihop underlättar förståelsen och förutsägbarheten för studerande. Vid samma regeltillämpning tydliggörs även vad som gäller när en studerande går från att ha haft omställningsstudiestöd till att ha studiemedel eller studiestartsstöd.

#### **4.7.2 Konsekvenser för myndigheter**

CSN:s förslag avseende prövning av studieresultat får enligt CSN:s bedömning inga konsekvenser för andra myndigheter.

#### **4.7.3 Konsekvenser för omställningsorganisationer**

CSN:s förslag avseende prövning av studieresultat får enligt CSN:s bedömning inga vidare konsekvenser för omställningsorganisationerna. Vid utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation och som anordnas av annan utbildningsanordnare, är det utbildningsanordnaren som ansvarar för att förse CSN med uppgift om de studieresultat de studerande uppnår. Däremot ser CSN att omställningsorganisationerna kan behöva viss kunskap om CSN:s prövning av studieresultat för att kunna vägleda enskilda studerande, och för att på ett bra sätt kunna matcha person, utbildningsform och utbildning för att studierna ska bli så lyckade som möjligt. Med kännedom om regelverket för omställningsstudiestöd hos omställningsorganisationerna ökar chansen att studerande kan klara av att slutföra utbildning med godkända resultat och återgå till arbete så snart som möjligt.

#### **4.7.4 Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN behöver uppgifter om en studerandes studieresultat när en studerande som tidigare har beviljats omställningsstudiestöd, studiemedel eller studiestartsstöd ansöker om ytterligare studiestöd. Läroanstalten respektive utbildningsanordnaren ansvarar för att lämna uppgift till CSN om studieresultat för studerande som har ansökt om eller beviljats omställningsstudiestöd. De läroanstalter som finns upptagna i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655) lämnar redan idag löpande uppgifter om studieresultat till CSN inom studiemedel- och studiestartsstödssystemen. Merparten av läroanstalterna i Sverige lämnar uppgifter genom automatisk dataöverföring till CSN. Det finns därmed redan väletablerade rutiner och system på plats. Vidare besitter personal inom lärosätena redan viss kunskap om vilka studieresultat som kommer att krävas för att en studerande ska kunna få nytt stöd.

Utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation och som anordnas av annan utbildningsanordnare har, till skillnad från de läroanstalter som finns upptagna i bilagan till studiestödsförordningen, inte utarbetade rutiner och system för att lämna uppgift om studieresultat till CSN. För dessa utbildningsanordnare tillkommer att lämna uppgift till CSN om en studerande har uppnått studieresultat i den takt som utbildningsplanen föreskriver. Nya rutiner för rapportering av studieresultat till CSN kan komma att behöva arbetas fram, samt att personalen hos utbildningsanordnaren kan behöva viss kunskap om regelverket för omställningsstudiestöd. Detta bland annat för att kunna informera om vilka studieresultat som kommer krävas för att kunna få nytt omställningsstudiestöd, men även i de fall en studerande behöver revidera sin utbildningsplan efter att ha försenats med någon kurs. Vid sådan revision är det viktigt att den studerande och utbildningsanordnaren kan bedöma möjligheterna att kunna få fortsatt omställningsstudiestöd från CSN.

#### 4.7.5 Konsekvenser för CSN

CSN:s förslag till prövning av tidigare studieresultat motsvarar i huvudsak den prövning som redan finns inom studiemedelsområdet. CSN har därför god kännedom och erfarenhet om regelverket, samt etablerade rutiner och system för inhämtning av studieresultat från läroanstalter som finns angivna i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655). Förslagen återspeglar vad som gäller för en studerande med studiemedel och studiestartsstöd, vilket bör underlätta CSN:s prövning av studieresultat och vad som är studier i normal takt när tidigare studier bedrivits med omställningsstudiestöd.

Nytt för omställningsstudiestödet är att uppgifter om studieresultat även ska hämtas in till CSN från andra utbildningsanordnare. CSN behöver därför etablera nya rutiner för inhämtning av uppgifter om studieresultat från sådana utbildningar som ges av annan utbildningsanordnare. I övrigt innebär CSN:s förslag att prövningen av studieresultat får ett gemensamt regelverk inom omställningsstudiestöd, studiemedel och studiestartsstöd.

#### 4.7.6 Konsekvenser för staten

Omställningsstudiestödet är ett studiestöd som syftar till att möjliggöra omställning för de som redan är etablerade på arbetsmarknaden. För att kunna komma i fråga för omställningsstudiestöd prövas om studerande bedrivit sina tidigare studier med omställningsstudiestöd, studiemedel och studiestartsstöd i normal studietakt. CSN:s förslag till föreskrifter innebär att det tydliggörs exakt vad studier i normal studietakt innebär och vilket studieresultat den studerande ska ha uppnått för att kunna komma i fråga för nytt omställningsstudiestöd. CSN:s förslag till föreskrifter för prövning av studieresultat motsvarar i huvudsak det regelverk som redan finns etablerat inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet, vilket är helt i linje med det regelverk lagstiftaren efterfrågat. Omställningsstudiestödet är ett ramat anslag, utflödet av omställningsstudiestöd förväntas vara detsamma, oavsett vilka exakta krav på studieresultat CSN föreskriver om.

Genom att pröva de studerandes studieresultat ökar drivkraften för studerande att klara sina studier så att genomströmningen hålls på en hög nivå. Det är också ett sätt att säkerställa att den studerande har förmågan att klara av sina studier, vilket minskar risken för att omställningsstudiestöd används på ett sätt som inte leder till det avsedda syftet.

### 4.8 Beräkning av omställningsstudiestöd

#### 4.8.1 Konsekvenser för studerande och arbetsgivare

Vad som anses vara arbete på heltid påverkar beräkningen av omställningsstudiestödets storlek för den som begär en alternativ beräkning av stödet enligt 25 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd. CSN föreslår att heltidsarbete ska anses vara 40 timmar per vecka, eller den arbetstid enligt gällande bestämmelser eller villkor som anses vara heltid. Den valda definitionen innebär att

myndigheten vid sina beräkningar normalt kommer att utgå från det heltidsmått som gäller på den studerandes arbetsplats. En sådan ordning blir enkel och förutsebar för den studerande. CSN kommer oftast att kunna utgå från uppgifter om anställningsgrad. Studerande kommer därmed endast i undantagsfall att behöva lämna in detaljerade redovisningar över arbetad tid till CSN. På så sätt minimeras också arbetet för arbetsgivare, som efter begäran från studerande kan behöva ta fram visst underlag om anställningen.

#### **4.8.2 Konsekvenser för CSN**

CSN förslag innebär att myndigheten oftast kommer att kunna utgå från uppgifter om anställningsgrad. Endast om en sådan uppgift saknas eller om den redovisade anställningsgraden inte baseras på de villkor som gäller för ett arbetsområde, kommer CSN att behöva hämta in mera detaljerade uppgifter om arbetad tid. Administrationen och handläggningstiderna hos CSN kan därmed minimeras, och CSN kan fokusera på de ärenden som behöver utredas vidare för att säkerställa korrekta utbetalningar.

#### **4.8.3 Konsekvenser för staten**

CSN:s förslag säkerställer en effektiv administration. Förslaget innebär också att t.ex. rent individuella överenskommelser om vad som anses vara arbete på heltid inte kommer att kunna läggas till grund för beslut om omställningsstudiestöd. Förslaget förhindrar missbruk i form av att förfalskade eller fiktiva överenskommelser om anställningsgrad läggs till grund för beslut om omställningsstudiestöd.

### **4.9 Samordning med andra stöd**

CSN föreslår att utländsk studiefinansiering som är avsedd att täcka allmänna levnadskostnader ska anses vara sådant studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land som ska samordnas med omställningsstudiestödet.

#### **4.9.1 Konsekvenser för studerande**

CSN:s förslag till föreskrift innebär att en studerande inte kan beviljas omställningsstudiestöd under den tid då han eller hon beviljats utländsk studiefinansiering som är avsedd att täcka allmänna levnadskostnader. Detta överensstämmer helt med vad som gäller för studiebidraget och studielånet inom studiemedel, och för bidraget inom studiestartsstödet. Regeringen har i förarbeten uttalat att omställningsstudiestöd ska samordnas med utländsk studiefinansiering på samma sätt som inom studiemedels- och studiestartsstödsområdet.

CSN bedömer att det kommer vara få studerande som mottar studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Föreskriften är dock ändå viktig för de fall när detta sker.



Regelverket för omställningsstudiestödet blir mer överblickbart och tillgängligt för de studerande genom att föreskriften samlas med övriga föreskrifter för omställningsstudiestöd.

#### **4.9.2 Konsekvenser för myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag har inga konsekvenser för andra myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare.

#### **4.9.3 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till föreskrift motsvarar vad som redan gäller för studiemedel och studiestartsstöd.

#### **4.9.4 Konsekvenser för staten**

CSN:s förslag till föreskrifter är helt i linje med det regelverk lagstiftaren efterfrågat. Föreskriften innebär att omställningsstudiestöd inte beviljas den som redan har sin studiefinansiering för allmänna levnadsomkostnader tryggad från ett annat land. Det är viktigt för omställningsstudiestödets legitimitet att stödet används effektivt och inte utnyttjas genom att någon som redan får sitt uppehälle under studietiden finansierat från en offentlig aktör i ett annat land, även mottar omställningsstudiestöd.

### **4.10 Yttrande från omställningsorganisationer**

#### **4.10.1 Konsekvenser för studerande**

Elektronisk överföring av yttranden enligt standardiserade formulär ger förutsättningar för en enklare administration och snabbare handläggningstider hos omställningsorganisationerna och CSN. De studerande behöver inte förmedla yttranden i pappersformat mellan sin omställningsorganisation och CSN och kan också få sina beslut snabbare. Ett elektroniskt format på yttrandet möjliggör dessutom framtida tekniska lösningar där den studerande kan ta del av och lämna synpunkter på det yttrande som en omställningsorganisation har skickat in till CSN, direkt i samband med att han eller hon gör sin ansökan om omställningsstudiestöd hos myndigheten. Elektronisk överföring av yttranden via säkra digitala lösningar minskar också riskerna för att yttranden felaktigt kommer någon annan än den studerande, omställningsorganisationen och CSN till del.

#### **4.10.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer**

Standardiserade formulär och elektronisk överföring av yttrande underlättar omställningsorganisationernas administration. Omställningsorganisation som vill skicka yttranden elektroniskt kommer visserligen att behöva genomföra visst tekniskt utvecklingsarbete.

### **4.10.3 Konsekvenser för CSN**

Elektroniska yttranden enligt standardiserade format möjliggör automatisering av delar av processen hos CSN och är också en förutsättning för att CSN ska kunna vidareutveckla en mer informativ och interaktiv digital ansökan om omställningsstudiestöd. De administrativa kostnaderna vid CSN kan därför hållas nere redan vid införandet. CSN får dessutom möjlighet att genom framtida teknisk utveckling begränsa dessa kostnader ytterligare.

### **4.10.4 Konsekvenser för staten**

CSN:s förslag säkerställer en effektiv administration som minimerar det allmännas kostnader för hantering av yttranden.

## **4.11 Ansökan och beviljning**

### **4.11.1 Konsekvenser för studerande**

CSN:s förslag till bestämmelser om hur ansökan ska göras syftar bland annat till att underlätta processen för de studerande. Genom att kräva att en studerande använder CSN:s e-tjänst eller manuella blankett kommer handläggningen att underlättas i så stor utsträckning som det är möjligt, varigenom handläggningstiden påskyndas.

De föreslagna bestämmelserna om beslut om omställningsstudiestöd för högst ett år har sin motsvarighet inom regelverken för CSN:s övriga stöd. Det bör således bli tydligt och överskådligt för de studerande vad som gäller, oavsett vilken typ av studiestöd som de bedriver studier med. Enhetliga bestämmelser för studerande med olika studiestöd från CSN förväntas underlätta för de studerande.

### **4.11.2 Konsekvenser för myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag avseende ansökan och beslut medför enligt CSN:s bedömning inga konsekvenser för rubricerade intressenter.

### **4.11.3 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till bestämmelser om ansökan underlättar CSN:s handläggning av ansökningar och en maskinell prövning möjliggörs.

Den föreslagna bestämmelsen om beslut om omställningsstudiestöd för högst ett år motsvarar i huvudsak de bestämmelser som redan finns för studiemedel och studiestartsstöd. CSN har därför god kännedom om regelverket och väl inarbetade rutiner på området. Gemensamma regler inom alla studiestöd innebär att myndighetens handläggning och hantering av stöden underlättas.

#### 4.11.4 Konsekvenser för staten

Utformningen av regelverket på ett sätt som motsvarar regelverket inom studiemedel och studiestartsstöd inom samma områden bidrar till att myndigheten säkerställer en effektiv administration av omställningsstudiestödet.

### 4.12 Utbetalning

#### 4.12.1 Konsekvenser för studerande

Enligt lagen ska studierna som huvudregel styrkas inom en månad från det att den studerandes studiestödsperiod har startat. I annat fall ska omställningsstudiestödet vara förverkat. Det är därför av vikt att de studerande får kännedom *att* studierna ska styrkas inom en viss tid och *hur* detta styrkande ska gå till rent praktiskt. Utan närmare reglering av hur den studerande ska styrka att han eller hon bedriver studier blir det svårare att veta vad som krävs för att omställningsstudiestödet ska kunna betalas ut. Risken är annars att studerande som påbörjat sina studier, men inte styrker detta på ett korrekt sätt och i tid, mister sitt omställningsstudiestöd.

CSN föreslår att utbetalning av omställningsstudiestödet endast kan göras för hela passerade veckor. Det har sin grund i att omställningsstudiestödet enligt förordningen ska betalas ut i efterskott. Eftersom en kalendermånad inte alltid innehåller ett jämt antal veckor, kan den studerandes månatliga utbetalningar komma att variera något från månad till månad.

#### 4.12.2 Kostnadmässiga effekter

Studerande som beviljats omställningsstudiestöd, men inte i tid styrker att de påbörjat sina studier i enlighet med CSN:s förslag till föreskrifter, förverkar sin rätt till stöd. Anslagna medel kan då omfördelas till en annan presumtiv studerande. Det är därför av vikt att medel inte uppehålls av någon som inte har för avsikt att studera.

#### 4.12.3 Konsekvenser för omställningsorganisationer och myndigheter

CSN:s förslag avseende utbetalningar får enligt CSN:s bedömning inga konsekvenser för omställningsorganisationer eller för andra myndigheter.

#### 4.12.4 Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare

Det är viktigt att läroanstalter och andra utbildningsanordnare får kännedom om *att* en studerandes studier ska styrkas och *hur* styrkande av studier ska gå till rent praktiskt. Utan närmare reglering av hur läroanstalter och andra utbildningsanordnare ska styrka att den studerande bedriver studier blir det svårare att veta vad som krävs för att omställningsstudiestödet ska kunna betalas ut. Risken är annars att studerande som påbörjat sina studier mister sitt omställningsstudiestöd om studierna inte styrks på ett korrekt sätt.

#### **4.12.5 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till föreskrifter om utbetalningar motsvarar i många delar de som redan finns för studiemedel och studiestartsstöd.

Anslaget för omställningsstudiestödet kommer att vara begränsat. För att CSN ska kunna veta hur mycket av anslagna medel som återstår och om det finns outnyttjat stöd som istället kan utnyttjas av någon annan studerande, är det av vikt att det finns tydliga föreskrifter som sätter villkoren för när omställningsstudiestödet kan utbetalas.

#### **4.12.6 Konsekvenser för staten**

De föreslagna föreskrifterna bedöms förebygga och minska risken för felaktiga utbetalningar och minska risken för missbruk av omställningsstudiestödet. Genom att tydliggöra villkoren för när en studerande kan få stödet utbetalt, undviks att anslagna medel uppehålls av någon som inte är berättigad till utbetalningar av stödet och att statens resursramar därför utnyttjas mer effektivt.

### **4.13 Uppgiftsskyldighet för läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN föreslår att läroanstalter på samma sätt som gäller för studiemedel och studiestartsstöd, bör vara uppgiftsskyldiga till CSN när det gäller utbildning, studietid, studiernas omfattning, studieaktivitet och studieresultat. Med läroanstalt menas sådan läroanstalt eller utbildning som avses i 3 kap. 2 § studiestödslagen (1999:1395) och som finns angivna i bilagan till studiestödsförordningen (2000:655). Motsvarande uppgiftsskyldighet bör enligt CSN:s förslag även gälla för andra utbildningsanordnare som anordnar utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation.

#### **4.13.1 Konsekvenser för studerande, omställningsorganisationer och myndigheter**

CSN:s förslag får inga konsekvenser för de studerande, omställningsorganisationer eller för andra myndigheter.

#### **4.13.2 Konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag innebär att läroanstalter även ska lämna uppgift till CSN när det gäller utbildning, studietid, studiernas omfattning, studieaktivitet och studieresultat för studerande med omställningsstudiestöd. Även andra utbildningsanordnare som ger utbildningar som är köpta av omställningsorganisationer ska lämna motsvarande uppgifter till CSN. Det är samma typ av uppgiftsskyldighet som redan gäller för läroanstalter ifråga om studeranden som har ansökt om eller beviljats studiemedel eller studiestartsstöd från CSN. Det kan vidare konstateras att denna uppgiftsskyldighet redan följer av 38 § förordningen (2022:587) om omställningsstudiestöd. CSN:s förslag om vilken typ av uppgifter som ska lämnas har därför inga självständiga konsekvenser.

CSN föreslår vidare att uppgifter ska lämnas på det sätt myndigheten bestämmer. CSN anser att utgångspunkten bör vara elektronisk överföring av uppgifter. CSN:s förslag har samtidigt utformats på ett sätt som innebär att CSN kan medge andra former av uppgiftslämnande, om det finns behov av det. CSN förslag i den delen bör därför ha begränsade konsekvenser för läroanstalter och andra utbildningsanordnare.

#### **4.13.3 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag innebär att CSN ska ta emot och hantera uppgifter från läroanstalter även för studerande som har omställningsstudiestöd. Dessutom ska CSN ta emot och hantera uppgifter från andra utbildningsanordnare. CSN:s förslag till föreskrifter motsvarar i huvudsak vad som redan gäller för studiemedel och studiestartsstöd så förslaget bedöms inte ha någon större påverkan på CSN.

#### **4.13.4 Konsekvenser för staten**

CSN:s förslag får inga konsekvenser för staten.

### **4.14 Uppgiftsskyldighet för den studerande**

#### **4.14.1 Konsekvenser för studerande**

Studerandes uppgiftsskyldighet är av stor vikt för att rätt stöd ska kunna betalas ut. Den är nödvändig för att den studerande ska få det stöd denne har rätt till, men även för att minimera risken för återkrav för den studerande.

CSN:s föreskrifter om uppgiftsskyldighet – skyldighet att anmäla ändrade förhållanden – för studerande med studiemedel och studiestartsstöd finns i 14 kap. CSNFS 2001:1 och 11 kap. CSNFS 2017:1. De ändringar som CSN föreslår i 14 kap. 2 § CSNFS 2001:1 och i 11 kap. 2 § CSNFS 2017:1 medför inga ändringar i sak och påverkar därmed inte de studerande.

De föreskrifter om skyldighet att anmäla ändrade förhållanden som CSN föreslår för studerande med omställningsstudiestöd motsvarar de nämnda föreskrifterna för studerande med studiemedel och studiestartsstöd. Uppgiftsskyldigheten har anpassats för att omfatta sådana uppgifter som påverkar omställningsstudiestödet. Enhetliga bestämmelser för studerande med olika studiestöd från CSN förväntas underlätta för de studerande.

CSN:s förslag medför inga ytterligare skyldigheter för de studerande än vad som redan följer av 39 § lagen om omställningsstudiestöd (2022:856). Istället innebär föreskrifterna preciseringar av bestämmelsen i förordningen, genom att de förtydligar vilka ändrade förhållanden det är som påverkar rätten till omställningsstudiestöd och som de studerande alltså ska anmäla till CSN.

Förutom att de föreslagna föreskrifterna förväntas underlätta för de studerande genom att förtydliga vad det är de ska anmäla till CSN och när detta ska anmälas, förväntas föreskrifterna påverka de studerande genom att de kommer ingå som en del i bedömningen av om det finns grund för återkrav (40 § andra stycket lagen om

omställningsstudiestöd) och genom att de inverkar i bedömning av om en felaktig utbetalning ska anses utgöra ett bidragsbrott (2 § bidragsbrottslagen (2007:612)). Att skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden är central för den studerande kan även utläsas genom att regeringen föreskriver att CSN ska informera om uppgiftsskyldigheten i alla våra beslut (29 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd).

#### **4.14.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer, myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag bedöms inte få några konsekvenser för omställningsorganisationer, andra myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare.

#### **4.14.3 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag motsvarar, med vissa anpassningar till omställningsstudiestödet, vad som redan gäller för studerande med studiemedel och studiestartsstöd. CSN har därmed god kännedom om regelverket och dess konsekvenser och har goda förutsättningar att hantera dessa.

#### **4.14.4 Konsekvenser för staten**

CSN:s förslag förväntas leda till att CSN i stor utsträckning får nödvändiga uppgifter från de studerande, så att rätt stöd kan utbetalas och risken för felaktiga utbetalningar minimeras. Därigenom minskar kostnaderna för staten.

### **4.15 Avgifter för administrativa kostnader**

#### **4.15.1 Uppläggningsavgift**

##### **4.15.1.1 Konsekvenser för studerande**

CSN:s förslag får konsekvenser för studerande i och med att det omställningsstudielån som betalas ut minskas med uppläggningsavgiften på 150 kr. För den studerande är dock detta ett mer praktiskt förfarande jämfört med att få hela lånet utbetalt och själv få ansvara för att betala in uppläggningsavgiften.

##### **4.15.1.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer, myndigheter läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag har inte några konsekvenser för omställningsorganisationer, andra myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare.

##### **4.15.1.3 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till föreskrift underlättar myndighetens administration av uppläggningsavgifter eftersom CSN inte behöver avisera avgifterna och hantera inbetalningar från låntagarna. Uppläggningsavgiften kommer genom CSN:s förslag till föreskrift bli betald på ett snabbt och enkelt sätt.

#### **4.15.1.4 Konsekvenser för staten**

Utan CSN:s förslag till föreskrift skulle den studerande själv få ansvara för att betala in uppläggningsavgiften, vilket skulle öka risken för att avgiften inte betalas och ytterst innebära en risk för ökade kostnader för staten.

#### **4.15.2 Expeditionsavgift för återkrav**

##### **4.15.2.1 Konsekvenser för studerande**

Den studerande som är återbetalningsskyldig för ett återkrav får genom CSN:s förslag till föreskrift, information om när expeditionsavgiften ska betalas. Den studerande kommer även få en avisering från CSN några veckor innan avgiften ska betalas.

##### **4.15.2.2 Konsekvenser för omställningsorganisationer, myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare**

CSN:s förslag har inte några konsekvenser för omställningsorganisationer, andra myndigheter, läroanstalter och andra utbildningsanordnare.

##### **4.15.2.3 Konsekvenser för CSN**

CSN:s förslag till föreskrift innebär att det blir tydligt för myndigheten vid vilken tidpunkt som expeditionsavgiften ska betalas och därmed även aviseras.

##### **4.15.2.4 Konsekvenser för staten**

CSN:s förslag innebär att tidpunkten för betalning av expeditionsavgiften bestäms till tidigaste möjliga förfallodag varje kalenderår som betalning av återkravet pågår, vilket främjar en snabb betalning av avgiften.

#### **4.16 Studiemedel i form av studielån med hänsyn till den studerandes ålder**

##### **4.16.1 Konsekvenser för studerande**

CSN föreslår att obetalda återkravsskulder inte längre ska jämföras med studielån vid prövningen av rätten till nya lån för studerande som är över 50 år. Förslaget innebär att studerande som har obetalda återkravsskulder, men som saknar ordinarie studieskulder, kan få studielån utan att begränsas av tidigare veckor med studielån. CSN saknar möjlighet att ta fram statistik över hur många äldre studerande som idag begränsas i sitt fortsatta lånande enbart pga. av obetalda återkravsskulder. CSN uppskattar dock att det rör sig om ett begränsat antal studerande. Det ska i sammanhanget påpekas att studerande som har obetalda återkravsskulder från två eller fler kalenderhalvår till följd av andra bestämmelser i 3 kap. 26 § studiestödslagen normalt inte kan få nya studiemedel varken i form av studiebidrag eller studielån.

CSN föreslår att slutbetalning av ordinarie studieskulder, i enlighet med lagstiftarens intentioner, ska vara gjorda innan en ny period med studiemedel inleds. I annat fall ska ytterligare tid med studielån begränsas av tidigare veckor med studielån. CSN

saknar möjlighet att ta fram statistik över hur många äldre studerande som slutbetalar sina skulder först efter starten på en ny period med studiemedel och på så sätt kan få studielån utan begränsning av tidigare veckor med studielån. CSN uppskattar dock att det rör sig om ett begränsat antal studerande. Äldre studerande kommer även efter den ändring CSN föreslår att ha möjlighet att slutbetala sina tidigare skulder, för att frigöra fler nya veckor med studielån. Slutbetalningen måste dock ha skett innan den nya perioden med studiemedel startar. CSN avser därför se över den information som lämnas på [www.csn.se](http://www.csn.se) och i annat material, för att säkerställa att den nya tidsfristen blir känd för de studerande.

#### **4.16.2 Konsekvenser för CSN**

Bedömning av äldre studerandes rätt till fortsatta studielån kräver redan idag manuell handläggning hos CSN. Förslagen till ändrade föreskrifter gällande återkravsskulder och tidpunkten för slutbetalning av tidigare studieskulder får därför endast marginell påverkan på CSN:s administration eller handläggningstider.

#### **4.16.3 Konsekvenser för staten**

Att obetalda återkravsskulder inte längre ska jämföras med studielån kan leda till ett marginellt ökat utflöde av studiemedel i form av studielån. Regeringen har i budgetpropositionen för 2022 aviserat att räntan på studielån ska höjas på ett sådant sätt att räntan även täcker kostnaderna för förväntade kreditförluster.<sup>45</sup> Statens kostnader för ett ökat utflöde av studielån kommer därmed endast att bestå i kostnaderna för att sätta ned studielåneräntan med 30 procent för att motsvara det skatteavdrag som finns inom skattelagstiftningen. Kostnaderna för staten blir därför försumbara.

Att ordinarie studieskulder ska vara slutbetalda innan en ny period med studiemedel inleds kan motsatsvis leda till ett marginellt minskat utflöde av studiemedel i form av studielån. Den minskade kostnaden för staten blir också försumbar.

#### **4.17 Förtur till studiemedel med det högre bidraget**

CSN föreslår justeringar i myndighetens föreskrifter om studiemedel som innebär att det blir tydligt att även studerande som saknar både slutförd grundskole- och gymnasieutbildning och som har läst på gymnasienivå har förtur till det högre bidraget för fortsatta studier på gymnasienivå. CSN tillämpar redan bestämmelserna på detta sätt och förändringen får därför inga praktiska konsekvenser för de studerande, CSN eller staten.

---

<sup>45</sup> Prop. 2021/22:1. *Budgetpropositionen för 2022*, utgiftsområde 15, s. 26–27.



## **4.18 Återbetalning av studiemedel som den studerande inte önskar utnyttja**

### **4.18.1 Konsekvenser för studerande**

De regler CSN föreslår innebär att studerande måste betala in studiemedel som den studerande inte önskar utnyttja till CSN senast 30 dagar efter utbetalningsdagen eller efter studiestödsperiodens början.

Covid-19 har inneburit införandet av ett antal nya specialregler inom studiestödet, och att de studerandes agerande har sett annorlunda ut än under normala förhållanden. Under 2016–2019, åren närmats före pandemin, återbetalde 3 800 personer icke-önskade studiemedel årligen. Av dessa betalade 3 100 eller omkring 81 procent in sina studiemedel som de studerande inte önskade utnyttja inom 30 dagar från utbetalningsdagen. Bland de i genomsnitt 165 personer som varje år återbetalade studiemedel för utlandsstudier var det en något lägre andel, 74 procent eller omkring 120 personer årligen, som betalade in studiemedel som den studerande inte önskade utnyttja inom 30 dagar från utbetalningsdagen.

De regler CSN föreslår innebär att studerande som ångrar en utbetalning av studiemedel snabbare än idag måste betala tillbaka dessa studiemedel till CSN, om de vill undvika att veckorna med studiemedel ska anses vara utnyttjade och att de utbetalda studiemedlen ska omfattas av ordinarie regler om återbetalning av studielån eller återkrav. CSN avser att se över den information som lämnas på [www.csn.se](http://www.csn.se) och i annat material, för att säkerställa att de nya tidsfristerna blir kända för de studerande. För vissa studerande, särskilt utlandsstuderande som avbryter sina studier sent under en studieperiod (termin) kommer med de nya reglerna att innebära att det inte kommer att vara möjligt att återsända studiemedel i den omfattning som tidigare varit möjligt. Att det inte ska vara möjligt att återsända studiemedel långt efter att en utbetalning har gjorts ligger dock helt i linje med lagstiftarens intentioner.

De regler CSN föreslår innebär snabbare återbetalning av studiestöd som en studerande inte önskar utnyttja, inklusive omställningsstudiestöd. Vid sådan återbetalning av omställningsstudiestöd frigörs medel till andra sökande. CSN:s förslag bidrar därför till att säkerställa att återbetalat omställningsstudiestöd snabbare kan komma andra sökande till del.

### **4.18.2 Konsekvenser för CSN**

Bedömning av studerandes rätt att genast återbetala studiestöd som den studerande inte önskar utnyttja kräver redan idag manuell handläggning hos CSN. Förslagen om ändrade föreskrifter innebär en enklare prövning tre olika tidsfrister för att meddela önskemål om att betala tillbaka studiemedel och två olika tidsfrister för att betala in pengarna till CSN ersätts med två enkla tidsfrister för att betala in studiemedlen till CSN. En enklare prövning innebär minskade administrativa kostnader hos myndigheten. En besparing om fem minuter per ärende motsvarar

omkring 300 handläggningstimmar årligen, som kan användas för att minska handläggningstiderna inom andra områden.

#### 4.18.3 Konsekvenser för staten

CSN:s förslag innebär att något fler studerande kommer att betala tillbaka sina studiemedel enligt ordinarie regelverk. Det innebär uttag av uppläggningsavgifter, administrativa avgifter och ränta på studielån. Mot bakgrund av det begränsade antalet ärenden beräknas ökningen av statens intäkter dock vara marginell.

## 5. EU-rätten

Den föreslagna regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

## 6. Tidpunkt för ikraftträdandet och behov av speciella informationsinsatser

### 6.1 Tidpunkt för ikraftträdande och behov av övergångsbestämmelser

**CSN:s förslag:** CSN:s föreskrifter om omställningsstudiestöd ska träda ikraft den 1 oktober 2022. Detsamma gäller ändringarna i CSN:s föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och CSN:s föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd.

Äldre bestämmelser om återbetalning av icke önskat studiemedel ska gälla för utbetalningar före ikraftträdandet.

#### 6.1.1 Omställningsstudiestöd

##### *Bestämmelser i lag och förordning*

Lagen om omställningsstöd trädde i kraft den 30 juni 2022 och tillämpas första gången i fråga om studier på en utbildning som påbörjas efter den 31 december 2022. För studier på en utbildning som är 80 veckor eller mer på heltid, eller motsvarande antal veckor på deltid, tillämpas lagen dock första gången i fråga om omställningsstudiestöd som lämnas för tid efter den 31 december 2022. Detsamma gäller för förordningen om omställningsstudiestöd.

##### *Ikraftträdande*

Lagen om omställningsstöd och förordningen om omställningsstudiestöd har trätt i kraft och sådant stöd kommer att kunna lämnas för studier efter den 31 december 2022. För att de studerande ska kunna påbörja sina studier med vetskap om huruvida de har rätt till omställningsstudiestöd eller inte kommer det att vara möjligt att lämna in en ansökan om sådant stöd från och med den 1 oktober 2022. De föreskrifter och allmänna råd som ska gälla för omställningsstudiestöd bör därför gälla från samma dag. På så sätt finns förutsättningar att pröva ansökningar om omställningsstudiestöd så fort de kommer in till CSN.

## 6.1.2 Studiemedel och studiestartsstöd

### *Ikraftträdande*

Ändringarna i CSN:s föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) beviljning av studiemedel och i CSN:s föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd bör träda i kraft samma dag som CSN:s föreskrifter och allmänna råd om omställningsstudiestöd.

### *Behov av övergångsbestämmelser*

De ändringar i CSN:s föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel och CSN:s föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2017:1) om beviljning av studiestartsstöd som beror på införandet av omställningsstudiestöd ska träda i kraft den 1 oktober 2022. Något behov av övergångsbestämmelser föreligger inte avseende dessa ändringar. När det gäller förslaget om förändrade regler för återbetalning av icke önskat studiemedel bör dock äldre bestämmelser gälla för utbetalningar före ikraftträdandet. För övriga ändringar som inte beror på införandet av omställningsstudiestödet krävs inga övergångsbestämmelser.

## 6.2 Behov av informationsinsatser

### 6.2.1 Omställningsstudiestöd

Information är en viktig del för att införandet av omställningsstudiestöd ska lyckas. CSN har arbetat och arbetar aktivt med kommunikationsinsatser internt och externt, gentemot både samarbetspartners och studerande.

#### 6.2.1.1 Kommunikation med blivande studerande

Syftet med vår externa kommunikation är att de som tillhör målgruppen för det nya stödet och de som redan överväger att studera som ett led i en omställning ska få kännedom om omställningsstudiestödet och vilka möjligheter det kan ge, med slutmålet att nå en hög nyttjandegrad. Att ställa om och utbilda sig mitt i livet kan kräva tid för tanke och planering, CSN:s strategi är därför att ge de studerande så mycket information som möjligt, så tidigt som möjligt. CSN skapade t.ex. tidigt en sida på myndighetens webbplats [csn.se](http://csn.se) med information om de föreslagna villkoren för omställningsstudiestödet.

Regelverket för omställningsstudiestödet är komplext. CSN har därför fokuserat på att beskriva stödet på ett sätt som blir begripligt för blivande studerande.

Klarspråksarbetet är centralt och genomsyrar alla typer av texter, till exempel texter i ansökan, informationstexter på [csn.se](http://csn.se) och texter i beslut och brev.

Informationen på myndighetens webbplats testas kontinuerligt på faktiska användare och justeras löpande. CSN kommer också att översätta information om omställningsstudiestödet till fler språk.

CSN kommer under hösten att ha en kampanj i sociala medier för att ytterligare sprida kännedom om omställningsstudiestödet. Kampanjen kommer att ske via annonsering på Facebook och Instagram riktat till personer som utgör målgruppen

för stödet. CSN kommer även att arbeta med innehåll i våra egna kanaler, till exempel LinkedIn och Facebook samt se över andra möjligheter att sprida kunskap om det nya stödet.

Exempel på genomförda aktiviteter:

- CSN har tagit fram målgruppsanpassade texter i beslut, kommunikeringar, kompletteringar med stöd av språkkonsult.
- I utvecklingen av den digitala ansökan för omställningsstudiestödet har CSN:s språkvårdare medverkat för att säkerställa klarspråksperspektivet.
- CSN har tagit fram målgruppsanpassad information på csn.se.
- CSN genomför kontinuerligt användartester av CSN:s webbplats om omställningsstudiestödet.

#### **6.2.1.2 Kommunikation med omställningsorganisationer och utbildningsanordnare**

Omställningsstudiestödet ska komplettera det reguljära studiestödet och finansiera studier som kan stärka vuxnas framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Omställningsorganisationerna är nya och centrala samarbetspartners för CSN när det gäller omställningsstudiestödet. CSN har samverkat nära dem sedan start. CSN och omställningsorganisationerna har haft återkommande gemensamma möten i olika konstellationer, en samverkansform som kommer att fortsätta även under hösten – i början med något tätare frekvens eftersom behovet av avstämningar är större i uppstarten av stödet. CSN ser även att det kan finnas behov av en gemensam fysisk workshop senare under hösten för att fånga upp eventuella nya frågeställningar som uppstår i samband med att stödet lanseras den 1 oktober. Det kan exempelvis finnas behov av att se över ansökningsprocessen igen för att identifiera ytterligare förenklings- och effektiviseringsåtgärder.

Mötesformer:

- Samverkansråd. Ett möte på strategisk nivå där chefer och nyckelpersoner hos omställningsorganisationerna och CSN medverkar. Cirka 1 gång per månad.
- Avstämningsmöten. Ett möte med lägesrapportering, frågor och diskussioner kring utveckling av verksamhetsprocesser och IT-utveckling med brett deltagande från samarbetspartner och CSN. Cirka 2 gånger per månad.
- Löpande arbetsmöten genomförs i mindre grupperingar utifrån konkreta frågor.
- Arbetsgrupp för behovsanalys. Ett möte för att samverka och dela kunskap kring de studerandes användarresa och behov. Cirka var tredje vecka.

- Arbetsgrupp för kommunikation. Ett möte med kommunikationsansvariga på CSN och omställningsorganisationerna. Här har CSN och omställningsorganisationerna samverkat kring kommunikationsinsatser, begrepp och budskap. Cirka 1 gång per månad.

Exempel på genomförda aktiviteter med omställningsorganisationer:

- Dragningar för varandra för att skapa förståelse för varandras verksamheter. Genomfördes initialt i projektet.
- Heldagsworkshop med omställningsorganisationerna i oktober 2021 med syfte att skapa en gemensam bild över en studerandes resa när det gäller omställningsstudiestödet samt att ta fram ett gemensamt huvudbudskap för omställningsstudiestödet. Under våren 2022 har hypotesen om en studerandes resa validerats genom intervjuer med potentiella studerande och medarbetare på CSN och omställningsorganisationerna, samt analys av tidigare studier.
- Tekniska workshops för att samverka kring våra informationsutbyten i samband med ansökan.

CSN har även arbetat med kommunikationsinsatser gentemot utbildningsanordnare. Här är några exempel:

- Webbinarium för utbildningsanordnare om omställningsstudiestödet, juni 2022. Inbjudan gick ut till huvudmän/rektorer på universitet, högskolor, yrkeshögskolor, komvux och folkhögskolor. Cirka 150 personer deltog.
- Löpande information i CSN:s nyhetsbrev som riktar sig till samarbetsparter.
- Information på [csn.se/partner](https://csn.se/partner).

### 6.2.1.3 Kommunikation med andra myndigheter

Många aktörer i samhället kommer att påverkas av införandet av omställningsstudiestödet. CSN har på inbjudan av SCB och Universitetskanslersämbetet (UKÄ) genomfört en kortare utbildningsinsats hos respektive myndighet.

### 6.2.1.4 Intern kommunikation på CSN

De interna kommunikationsinsatserna har bland annat som målsättning att alla medarbetare på CSN ska känna till vad omställningsstudiestödet är, vem det är till för och hur man ansöker. Tanken är att alla på CSN ska kunna vara ambassadörer för det nya studiestödet, oavsett yrkesroll. Studiestödsutredarna ska också kunna handlägga stödet på ett rättssäkert och effektivt sätt och svara på allmänhetens frågor om omställningsstudiestödet.

Exempel på genomförda aktiviteter:

- Återkommande nyheter på vårt intranät om införandet av omställningsstudiestödet.

- Intern film med intervjuer med medarbetare som på olika sätt arbetar med införandet av omställningsstudiestödet.
- Intern livesändning för alla medarbetare med intervjuer och tid för frågor.
- Internt webinarium för studiestödsutredare om villkoren för omställningsstudiestödet.
- Öppna möten för studiestödsutredare i samband med riksdagsbeslutet. Genomgång av villkor och ansökansprocess samt tid för frågor.
- Digitalt grupprum där studiestödsutredare får stöd av bland annat rättsavdelningen för att kunna svara på kunders frågor.

### **6.2.2 Speciella informationsinsatser – studiemedel och studiestartsstöd**

Många av de justeringar CSN föreslår i myndighetens föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd är direkt föranledda av införandet av omställningsstudiestödet. De övriga ändringar CSN har föreslagit i myndighetens föreskrifter om studiemedel och studiestartsstöd har begränsade konsekvenser. Ändringarna i studiemedels- och studiestartsstödsföreskrifterna föranleder endast ändringar på CSN:s hemsida, i annat skriftligt material och i interna styr- och vägledningsdokument.